

SOCIALSTATISTIK IV¹

INDLEDENDE BEMÆRKNINGER TIL DE I SOCIALSTATISTIK IV² INDEHOLDTE TABELLER

AF

A. N. KIÆR

KRISTIANIA

DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI A/S.

1904

SOCIALSTATISTIK IV¹

INDLEDENDE BEMÆRKNINGER TIL DE I SOCIALSTATISTIK IV² INDEHOLDTE TABELLER

AF

A. N. KIÆR

KRISTIANIA

DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI A/S.

1904

Forord.

Af nærværende Indledning har en væsentlig Del tidligere været offentliggjort som et særskilt Skrift under Titelen: Bemærkninger om det statistiske Materiale vedkommende Invaliditetsforholdene (Socialstatistik IV²), Kristiania 1903. Andre Stykker er derhos hentede fra et i Statsøkonomisk Tidsskrift for 1903 indtaget Foredrag om «Invaliditetsforholdene». Ved Siden af den af Forfatteren foretagne Sammenarbeiden af de af ham i disse Skrifter meddelte Oplysninger, indeholder Indledningen ogsaa endel nye Afsnit, navnlig § 5, Invaliditetsforholdet i forskellige Livsstillinger, § 6, Antallet af de Invalide fordelt efter Livsstilling samt efter deres Indtægtsforhold før og efter Invaliditetens Indtræden, § 7, Invaliditets-sandsynligheden og § 8, Invaliditetssophørssandsynligheden.

Forøvrigt kan i denne Forbindelse ogsaa henvises til mit i Statsøkonomisk Tidsskrift for 1904 trykte Foredrag: Nogle Hovedpunkter vedkommende Invaliditetsforsikringen.

Kristiania i August 1904.

A. N. Kiær.

Indholdsfortegnelse.

	Side.
Forord	3
§ 1. Indledende Bemærkninger	7
§ 2. Antallet af de Invalide fordelt efter Alder og Køn	8
§ 3. Antallet af de Invalide fordelt efter ægteskabelig Stilling	11
§ 4. Invaliditetsforholdet i Bygder og Byer	15
§ 5. Invaliditetsforholdet i forskellige Livsstillinger	16
§ 6. Antallet af de Invalide fordelt efter Livsstilling samt efter deres Indtægtsforhold før og efter Invaliditetens Indtræden	19
§ 7. Invaliditetssandsynligheden	27
§ 8. Invaliditetsophørssandsynligheden	35
§ 9. Forholdet mellem Invalidetallet i 1891 og det sandsynlige Invalidetal i Aarene 1910—1930	39
§ 10. Aarsagerne til Invaliditet	50
§ 11. Slutningsbemærkninger	54

Bilag.

Bilag 1. Beregning over Invaliditetsforholdene særskilt for Ugifte, Gifte, Enkemænd og Enker i de forskellige Aldersgrupper	3
» 2. Invaliditetskoefficienter beregnet for den tilstedeværende Folkemængde i Rigets Bygder og Byer i Aaret 1900 efter dennes Fordeling i ægteskabelig Henseende indenfor de forskellige Aldersgrupper	12
» 3. Detailleret Beregning over Invaliditetskoefficienterne	16
» 4. Materialier og Beregninger til Bedømmelse af, hvorvidt den repræsentative Statistik kan, i Henseende til Livsstillingsgrupperingen, ansees at danne et brugbart Grundlag for Beregning af Invalidetallet	18
» 5. Beregninger og Oplysninger angaaende den Indflydelse, som Forskjelligheder i Henseende til Livsstilling udøver paa Invaliditetssandsynligheden	28
» 6. Beregning over den sandsynlige Aldersfordeling af Norges hjemmehørende Folkemængde i Aarene 1910, 1920 og 1930	40
» 7. Forventet Antal Invaliditer i Aarene 1910, 1920 og 1930 beregnet paa Grundlag af de i Bilag 6 anførte Opgaver over Folkemængdens sandsynlige Aldersfordeling sammenholdt med de i Bilag 3 og 4 anførte Invaliditetskoefficienter for 1894	48
» 8. Bybefolkningens sandsynlige Tilvæxt i Aarene 1900—1930	50
» 9. Bybefolkningens sandsynlige Aldersgruppering i Aarene 1910—1930	55
» 10. Beregning angaaende den Indflydelse, som Bybefolkningens Væxt kan antages at udøve paa Invaliditetsforholdet	60
» 11. Beregning over Invaliditetssandsynlighederne paa Grundlag af den parlamentariske Arbejderkommissions berigtigede Opgaver over de i 1894 nytilkomne Invaliditer fordelt paa de enkelte Aldersgrupper i Overensstemmelse med de tilsvarende Opgaver for Aarene 1890—1894	67
» 12. Beregning angaaende de Modifikationer, som de i Bilag 11 anførte Invaliditetssandsynligheder kan antages at ville undergaa ved Anvendelse af de tyske Forsikringsregler istedetfor de af den parlamentariske Arbejderkommission foreslaaede	68

Table des matières.

	Pages.
Introduction	3
§ 1. Observations générales	7
§ 2. Nombre des invalides répartis par âge et par sexe	8
§ 3. Nombre des invalides répartis par état civil	11
§ 4. Invalidité des campagnes et des villes	15
§ 5. Invalidité des différents professions	16
§ 6. Nombre des invalides répartis selon leur professions et leur revenus avant et après le commencement de l'invalidité	19
§ 7. Probabilité de devenir invalide	27
§ 8. Probabilité de cesser d'être invalide	35
§ 9. Rapport entre le nombre des invalides en 1891 et le chiffre probable des invalides pour les années 1910—1930	39
§ 10. Les causes de l'invalidité	50
§ 11. Conclusion	54

Appendices.

No. 1. Calcul sur le nombre relatif des invalides par état civil et par âge	3
» 2. Coefficients de l'invalidité calculés pour la population de fait des campagnes et des villes en 1900	12
» 3. Calcul détaillé des coefficients d'invalidité	16
» 4. Matériaux et calculs concernant la question si l'énumération représentative des invalides, vu la répartition générale des professions, peut servir à donner une base acceptable pour le calcul du rapport de l'invalidité	18
» 5. Calculs et renseignements concernant l'influence de la profession sur la probabilité de devenir invalide	28
» 6. Calcul de la répartition probable de la population de la Norvège par âge en 1910, 1920 et 1930	40
» 7. Nombre probable des invalides en 1910, 1920 et 1930 d'après la population probable par âge et les coefficients d'invalidité en 1894	48
» 8. Accroissement probable de la population des villes 1910—1930	50
» 9. Répartition probable de la population des villes pendant les années 1910—1930	55
» 10. Calcul concernant l'influence que l'accroissement de la population des villes pourra exercer sur le rapport de l'invalidité	60
» 11. Calcul concernant la probabilité de devenir invalide	67
» 12. Calcul des modifications que devaient subir les probabilités trouvées pour la Norvège par l'application des mêmes règles que celles établies en Allemagne	68

§ 1. Indledende Bemærkninger.

De i Socialstatistik, Bind IV², meddelte Statistiske Oplysninger om Invaliditetsforhold m. m. inden den i 1894 levende Slægt er efter den parlamentariske Arbejderkommissions Foranstaltning udarbejdet af Kommissionens Sekretær Pastor Eugène Hanssen og trykt i Aaret 1900. Ifølge Anmodning fra det Kgl. Departement for udenrigske Sager, Handel, Sjøfart og Industri i Skrivelse af 26 Mai sl. har Undertegnede overtaget at udarbejde en sig dertil knyttende Indledning, idet samtidig er forudsat, at der i denne skulde indtages de i mit i 1903 udgivne Skrift: «Bemærkninger om det statistiske Materiale vedkommende Invaliditetsforholdene» indeholdte Oplysninger, saavidt disse for Øiemedet kunde benyttes. Ved Siden af disse vil imidlertid nærværende Indledning ogsaa give en Oversigt over det øvrige Indhold af det heromhandlede Tabelværk.

Med Hensyn til Grundlaget for den for 1894 meddelte Statistik skal, under Henvisning til hvad derom er forklaret i den af den parlamentariske Arbejderkommission udgivne Socialstatistik, Bind I, erindres om, at den er bleven tilveiebragt ved en i Aaret 1895 foretaget repræsentativ Tælling, der i det Hele omfattede 81 842 Personer over 15 Aar, bosatte i forskellige Byer og Herreder i alle Dele af vort Land. En Fortegnelse over disse Byer og Herreder samt Redegjørelse for Tællingens repræsentative Karakter er sammesteds meddelt.

Antallet af de ved denne Tælling konstaterede Invalidider var ialt 3 223, nemlig 1 304 Mænd og 1 919 Kvinder. Ved Invalidider forstaaes herved ikke alle invalide Personer, men kun de, der efter Kommissionens Forslag skulde være pensionsberettigede. De ved Bedriftsulykker tilskadekomne Invalidider er ikke medregnet, da de omfattes af Ulykkesforsikringen. Heller ikke er medregnet de Personer, der ved Tællingstiden vistnok var invalide, men hvis Invaliditet antoges at være forbigaaende med en Varighed af $\frac{1}{2}$ Aar og derunder. Personer, der var arbejdsudygtige fra Barndommen af indtil det 17 Aar, er ikke medregnede i Invaliditetsstatistiken. Fremdeles er (overensstemmende med Lovforslagets § 5 b) undtaget invalide Personer, hvis Indtægt væsentlig eller udelukkende bestod i Formuesindtægt, naar deres Invaliditet ikke var af den Beskaffenhed, at de paa Grund af aandelig eller legemlig Svækkelse paadroges en vedvarende nødvendig Merudgift af mindst en Fjerdedel af deres Indtægt. Husmænd, der fremdeles

var istand til at udføre sit Pligtarbejde, er ikke regnet som invalide, selv om deres Arbeidsevne forøvrigt har været adskillig nedsat.

Forøvrigt henvises i heromhandlede Henseende til Lovudkastets § 5, der, foruden hvad ovenfor er oplyst med Hensyn til Litera b, væsentlig opstiller følgende Regler:

«Erhvervsudygtige (Invalid) i denne Lovs Forstand er Mænd og Kvinder, hvis fulde Erhvervsevne som Følge af Alderdom, Sygdom eller anden aandelig eller legemlig Svækkelse er bleven saaledes formindsket, at de enten ikke eller kun for en ringe Del kan udføre det Arbejde, der svarer til deres Evner og Kræfter.»

«For at saadan Erhvervsudygtighed skal medføre Pensionsret, maa det til-lige være godtgjort:

- a) at Personer, hvis Arbejde har været den egentlige Livsgjerning, paa Grund af aandelig eller legemlig Svækkelse enten ikke længer kan fortjene 40 % af den Arbeidsindtægt, de har havt i de 5 sidste Aar, før Invaliditeten indtraadte, eller ved et Arbejde, der svarer til deres Evner og Kræfter, ikke vil kunne fortjene 40 % af hvad fuldt arbejdsdygtige Personer i deres Stilling og med deres Uddannelse tjener. Den tilbageværende Arbeidsindtægt maa dog ikke overstige 1 000 Kr. Er den sunket under Kr. 100 (Ophold) giver den i ethvert Tilfælde Ret til Pension.
- b) handler om Personer, hvis Indtægt væsentlig eller udelukkende bestaar i Formuesindtægt (herom se ovenfor).
- c) at Personer, der ingen særskilt Indtægt har, som Hustruer, hjemmeværende Børn, Lærlinge eller Elever, paa Grund af aandelig eller legemlig Svækkelse ikke længer er skikket til at udføre det Arbejde, som deres Stilling kræver, eller fortsætte sin Uddannelse for senere Erhverv.»

Med Hensyn til Virkningen af de ovennævnte indskrænkende Regler kan navnlig bemærkes, at der paa Grund af Bestemmelsen i Litera b udgaar adskillige Føderaadfolk, som efter en ren objektiv Vurdering af Nedsættelsen i deres Arbeidsevne vilde være at anse som invalide. Ligeledes udøver den oven-omtalte Regel med Hensyn til Invaliditet fra Barndommen af samt med Hensyn til Husmænd nogen Indflydelse paa det heromhandlede Forhold.

Idet det hele Antal af Invaliditet saaledes maa antages i Virkeligheden at være noget større end det af nærværende Statistik omfattede Antal af de efter Lovudkastet pensionsberettigede Invaliditet, kan man dog gaa ud fra, at de sidstnævnte indbefatter den væsentligste Del af de Invaliditet, og at derfor de statistiske Forhold, som gjælder denne Del kan antages ogsaa i det væsentlige at gjøre sig gjældende med Hensyn til Invaliditet i det Hele.

§ 2. Antallet af de Invaliditet fordelt efter Alder og Kjøen.

Det er ovenfor oplyst, at Antallet af de ved den repræsentative Tælling fundne Invaliditet bestod af 1 304 Mænd og 1 919 Kvinder. I Forhold til det

samlede Antal af de ved samme Tælling observerede Mænd og Kvinder i Alderen 15 Aar og derover, nemlig henholdsvis 37 697 og 44 145, var der altsaa for hvert 10 000 Mænd og 10 000 Kvinder henholdsvis 346 og 435 Invalidider, svarende til 3.46 og 4.35 Procent. Følgelig var Invaliditeten forholdsvis omtrent 26 Procent hyppigere blandt Kvinder end blandt Mænd.

Imidlertid har disse Gjennemsnittsforhold i og for sig ikke megen Betydning, da Aldersfordelingen i heromhandlede Henseende udøver en meget stærk Indflydelse.

Ifølge Bilag 3 stillede Invaliditetskoefficienterne i de forskellige Aldersklasser sig for det hele Rige procentvis saaledes:

Aldersgrupper.	Mænd.	Kvinder.	Mændenes Koefficienter forhold- der sig til Kvindernes som
17—19	0.364	0.467	100 : 128
20—24	0.484	0.553	100 : 114
25—29	0.653	0.673	100 : 103
30—34	0.812	0.836	100 : 103
35—39	1.001	1.062	100 : 106
40—44	1.194	1.622	100 : 136
45—49	1.333	1.956	100 : 147
50—54	1.644	2.849	100 : 173
55—59	3.078	3.641	100 : 118
60—64	5.058	8.396	100 : 166
65—69	11.424	12.754	100 : 112
70—74	18.233	26.493	100 : 145
75—79	31.495	38.853	100 : 123
80—84	50.359	56.951	100 : 113
85—89	52.863	64.039	100 : 121
90 og over	89.543	54.153	100 : 60

Med Undtagelse af Gruppen 90 Aar og derover, der i den repræsentative Tælling alene tæller et forsvindende Antal Personer, viser altsaa samtlige Aldersgrupper højere Invaliditetsforhold for Kvinder. Forskjellen varierer temmelig stærkt mellem de femaarige Grupper, men slaar man Tallene sammen i større Grupper, synes Beregningerne at vise, at Forholdet stiller sig relativt ugunstigt for Kvinder i Alderen 40—75 Aar, idet Invaliditetskoefficienterne for disse Kvinder overhovedet viser sig at være noget over 40 Procent højere end for Mænd i de tilsvarende Aldersklasser, medens Forskjellen saavel før som efter nævnte Aldersgruppe gaar ned til 20 Procent og derunder, lige til 3 Procent.

Forøvrigt viser ovenstaaende Tal, hvorledes Alderen indvirker paa Invaliditetsforholdene. Indtil det femtiende Aar spiller Invaliditeten overhovedet ikke nogen synderlig Rolle. Angivet i Procenter af den mandlige og kvindelige Befolkning i hver Aldersklasse udgjorde Antallet af (eventuelt pensionsberettigede) Invalidider blandt Mænd i Alderen 17—19 Aar alene 0.36 %, hvilket Forhold gradvis stiger, indtil det i Alderen 45—49 Aar er naaet op til $1\frac{1}{3}$ %. For Kvinder

var de tilsvarende Procentforhold 0.47 og 2 %. Naar man er kommen ud over 50 Aars-Alderen, stiger derimod Forholdet meget stærkt, nemlig for Mændenes Vedkommende til 5 % i Alderen 60—64 Aar, 18 % i Alderen 70—74 Aar og 50 % i Alderen 80—84 Aar og for Kvinder i de samme Aldersgrupper til henholdsvis 8.4, 26 og 57 %.

Af samtlige invalide Mænd og Kvinder falder 87 Procent paa Personer over 50 Aar og 13 Procent paa yngre Personer.

Forøvrigt henvises til nedenstaaende dels efter Socialstatistik IV ² S. 32—33, dels efter Kapt. Færdens Beregninger S. 18 og 62 sammenstillede Tabel, der for Bygder og Byer underet viser det af den repræsentative Tælling direkte fremgaaede Antal af Invaliditer og uudjævnede Invaliditetskoefficienter for hver femaarige Aldersgruppe af Mænd og Kvinder i Alderen 17 Aar og derover.

Aldersgrupper.	Samlet Antal repr. Mænd.	Heraf invalide.	Invaliditets-koefficient pr. 1000.	Samlet Antal repr. Kvinder.	Heraf invalide.	Invaliditets-koefficient pr. 1000.
17—19	3 298	12	3.64	3 943	19	4.82
20—24	3 938	28	7.11	5 505	37	6.72
25—29	3 627	21	5.79	4 743	32	6.75
30—34	3 587	33	9.20	4 333	26	6.00
35—39	3 483	21	6.03	4 044	42	10.39
40—44	3 148	35	11.12	3 615	62	17.15
45—49	2 824	35	12.40	3 204	55	17.31
50—54	2 676	42	15.70	2 765	69	24.96
55—59	2 140	61	28.51	2 228	86	38.60
60—64	1 986	98	49.35	2 137	175	81.89
65—69	1 727	198	114.66	1 793	231	128.83
70—74	1 308	242	185.01	1 382	371	268.45
75—79	722	234	324.10	900	354	393.33
80—84	340	171	502.94	398	229	575.39
85—89	93	49	526.89	152	101	664.48
90 og over	31	24	774.19	55	30	545.46
Sammendrag.						
17—49	23 905	185	7.74	29 387	273	9.29
50—74	9 837	641	65.16	10 305	932	90.44
75 og over	1 186	478	403.04	1 505	714	474.42
Ialt	34 928	1 304	37.33	41 197	1 919	46.58

Med Hensyn til de tilsvarende Tal særskilt for Bygder og Byer henvises til ovennævnte Tabeller samt til efterfølgende § 4.

§ 3. Antallet af de Invalide fordelt efter ægteskabelig Stilling.

En detailleret Beregning over Invaliditetsforholdene særskilt for Ugifte, Gifte, Enkemænd og Enker i de forskellige Aldersklasser, er anstillet i efterfølgende Bilag 1.

Af denne Beregning, hvis Methode nærmere er udredet i nævnte Bilag, fremgaar følgende mærkelige Resultater i Henseende til Forskjellen mellem Invaliditetskoefficienterne efter Personernes forskellige ægteskabelige Stilling:

Ud jævne Invaliditetskoefficienter $\times 100^1$:

Aldersgrupper.	Mænd i Byer:			Mænd i Bygder:			Kvinder i Byer:			Kvinder i Bygder:		
	Ugifte.	Gifte.	Enkemænd.	Ugifte.	Gifte.	Enkemænd.	Ugifte.	Gifte.	Enker.	Ugifte.	Gifte.	Enker.
15—19 ²⁾	0.20	—	—	0.20	—	—	0.48	—	—	0.20	—	—
20—24	1.20	0.00	—	0.72	0.00	—	1.22	0.27	0.00	0.56	0.38	—
25—29	1.40	0.52	—	0.81	0.15	—	1.37	0.74	5.56	0.84	0.17	—
30—34	1.57	0.77	0.00	2.04	0.49	—	0.51	0.36	0.00	1.13	0.47	1.49
35—39	1.01	1.56	0.00	1.31	0.14	—	2.55	0.89	2.56	2.37	0.41	2.19
40—49	3.96	1.57	2.38	3.64	0.72	—	3.79	1.70	4.25	2.77	1.13	1.94
50—59	6.90	2.66	13.41	5.06	1.20	4.07	11.17	1.30	8.28	5.70	1.60	5.04
60—64	17.24	6.62	9.26	12.20	3.63	3.31	26.58	1.61	22.78	12.70	3.72	11.73
65—74	26.32	28.03	30.00	22.29	8.31	18.81	46.96	10.14	44.91	28.75	7.59	20.45
75 og over	91.67	59.41	73.26	75.93	25.95	42.26	71.74	26.42	73.58	66.67	31.97	44.11
Sammendrag for Personer over 20 Aar.												
20—29	1.26	0.39	—	0.74	0.13	—	1.28	0.57	4.17	0.66	0.24	—
30—39	1.38	1.16	—	1.79	0.30	—	1.41	0.61	1.74	1.61	0.44	1.96
40—59	5.03	2.04	9.68	4.16	0.94	2.43	6.35	1.54	6.50	3.90	1.32	3.82
60 og over	32.92	23.90	39.63	27.11	9.04	25.07	45.00	7.96	47.61	30.32	9.00	27.67
Ialt 15 Aar og over ²⁾	1.74	4.76	28.33	1.68	2.49	17.32	3.47	1.75	27.35	2.12	2.18	18.90

Som det vil sees, viser Beregningerne gennemgaaende en udpræget Forskjel til Gunst for de gifte Mænd og Kvinder, idet Invaliditetskoefficienten i de allerfleste Aldersgrupper er meget lavere for disse end for Ugifte samt Enkemænd og Enker. De Par Undtagelser, som viser sig for Mænd i Byerne, beror efter al Sandsynlighed paa Tilfældigheder, der skyldes det ringe Antal Iagttagelser i vedkommende Aldersgrupper (35—39 og 65—74) og spiller ingen Rolle ved Siden af den overveiende Forskjel i modsat Retning, som gjør sig gjældende overalt ellers.

For at Forholdet mellem Invaliditetskoefficienterne særskilt for Ugifte, Gifte, Enkemænd og Enker kan komme klarere frem, har jeg, som nærmere omhandlet i sidste Del af nævnte Bilag, foretaget en Udjævning, hvis Resultater er fremstillet i omstaaende Tabel:

¹⁾ Beregnes Koefficienterne for Byer og Bygder underet, se Bilag 1, S. 6, bliver Resultaterne forholdsvis jævne.

²⁾ Ved denne specielle Beregning har jeg bortseet fra den Omstændighed, at der efter Lovforslaget først fra det 17 Aar skal tages Hensyn til Invaliditet. Denne Omstændighed er nemlig her uden nogen Betydning.

Udjævnede Invaliditetskoefficienter $\times 100$:

Aldersgrupper.	Mænd i Byer:			Mænd i Bygder:			Kvinder i Byer:			Kvinder i Bygder:		
	Ugifte.	Gifte.	Enke-mænd.	Ugifte.	Gifte.	Enke-mænd.	Ugifte.	Gifte.	Enker.	Ugifte.	Gifte.	Enker.
15—19	0.20	—	—	0.20	—	—	0.48	—	—	0.20	—	—
20—24	1.05	0.67	0.92	0.69	0.18	0.66	1.14	0.54	1.63	0.61	0.21	0.70
25—29	1.11	0.70	0.97	0.75	0.20	0.72	1.49	0.70	2.12	0.73	0.25	0.84
30—34	1.31	0.83	1.15	1.92	0.50	1.83	0.60	0.28	0.85	1.24	0.43	1.43
35—39	2.14	1.35	1.87	0.78	0.20	0.74	2.14	1.00	3.05	1.71	0.60	1.98
40—49	4.06	1.56	2.30	3.25	0.70	1.51	5.15	1.22	4.71	3.02	1.01	2.64
50—59	8.49	3.28	4.70	5.80	1.25	2.69	8.60	2.04	7.87	5.28	1.77	4.62
60—64	9.70	7.38	9.06	10.08	3.44	6.12	22.13	4.67	20.54	13.48	4.64	8.93
65—74	34.71	26.42	32.43	25.85	8.83	15.70	48.10	10.15	44.62	27.44	9.44	18.19
75 og over	79.16	60.26	73.95	71.62	24.46	43.47	79.95	16.87	74.17	70.56	24.28	46.76

Ved Siden af den her foretagne Udjævning, der alene sigter til saa nøiagtigt, som det statistiske Materiale tillader det, at udrede Forholdet i heromhandlede Henseende mellem de forskjellige ægteskabelige Stillinger, kan der, navnlig for Aldersgrupperne 30—39 Aar, blive Spørgsmaal om en Udjævning af de for hvert Femaar beregnede Koefficienter. Idet jeg imidlertid senere vil komme tilbage til dette Punkt, skal her anføres Hovedresultatet af Beregningerne over Invaliditetsforholdet, eftersom Vedkommende var indtraadt i Ægteskab eller ikke.

Naar man for hver enkelt Aldersgruppe gaar ud fra de for de ugifte Mænd og Kvinder i Bilag 1 anførte udjævnede Invaliditetskoefficienter, og ved at sammenholde disse med Antallet af Gifte samt Enkemænd og Enker efter den repræsentative Tælling beregner, hvormange Invalidider der efter disse Koefficienter skulde forventes, kommer man til følgende Forhold mellem det forventede og det observerede Antal Invalidider:

	Byer.			Bygder.			Bygder og Byer.		
	Gifte.	Enke-mænd (Enker).	Tilsammen.	Gifte.	Enke-mænd (Enker).	Tilsammen.	Gifte.	Enke-mænd (Enker).	Tilsammen.
1. Mænd:									
A. Forventet Antal	421.5	127.6	549.1	1 350.4	457.1	1 807.5	1 771.9	584.7	2 356.6
B. Observeret »	260	119	379	409	280	689	669	399	1 068
A : B = 100 : x	62	93	69	30	62	38	38	68	45
2. Kvinder:									
A. Forventet Antal	406.1	437.2	843.3	1 047.8	887.5	1 935.3	1 453.9	1 324.7	2 778.6
B. Observeret »	95	410	505	347	609	956	442	1 019	1 461
A : B = 100 : x	23	94	60	33	69	49	30	76	53
3. Mænd og Kvinder:									
A. Forventet Antal	827.6	564.8	1 392.4	2 398.2	1 344.6	3 742.8	3 225.8	1 909.4	5 135.2
B. Observeret »	355	529	884	756	889	1 645	1 111	1 418	2 529
A : B = 100 : x	43	94	63	32	66	44	34	74	49

Der fremgaar altsaa af denne Beregning det vistnok overraskende Resultat, at Antallet af Invalider blandt de Gifte, naar Hensyn tages til Aldersforskjellen, overhovedet ikke er mere end omtrent en Trediedel af det Antal, der efter Invaliditetskoefficienterne for de Ugifte skulde forventes. Med andre Ord: Invaliditetsforholdet for de Ugifte er tre Gange saa stort som for de Gifte.

For Enkemænd og Enker stiller Forholdet sig meget ugunstigere end for de Gifte, men er dog overhovedet ikke mere end tre Fjerdedele af det Antal, der skulde forventes efter Invaliditetskoefficienterne for de Ugifte.

Betragter man underet alle dem, der er eller har været gifte, viser det sig, at Antallet af Invalider blandt disse er lidt under Halvparten af det efter Forholdet for de Ugifte forventede Tal.

Den Forskjel, som saaledes gjør sig gjældende mellem de Gifte og de Ugifte, fremtræder ikke paa samme Maade i Landdistrikterne som i Byerne og heller ikke for Mænd som for Kvinder; men gennemgaaende er der en meget væsentlig Forskjel til Gunst for de Gifte. I saa Henseende maa jeg imidlertid henvise dels til foranstaaende Tabel, dels til de i Bilag 1 udførte detaillerede Beregninger.

I denne Forbindelse bør forøvrigt bemærkes, at det relative Antal af Invalidder blandt Ugifte og Gifte vistnok ikke er et fuldt ud nøiagtigt Udtryk for de Invaliditetssandsynligheder, som i dette Forhold gjør sig gjældende. Invaliditetssandsynligheden skal nemlig angive, hvormange af et vist Antal Personer der i Løbet af et bestemt Tidsrum, f. Ex. et Aar, kan antages at ville blive invalide. Dersom nu alle, som blev invalide ogsaa vedblev at være det i lige lang Tid eller hvis Antallet undergik en jævn Formindskelse, vilde en Tælling af samtidigt levende Invalidder sammenholdt med det tilsvarende Antal af aktive vise de samme indbyrdes Forhold mellem Invaliditetskoefficienterne som mellem Invaliditetssandsynlighederne. Men Afgangen, saavel ved Dødsfald som ved Udvandring og ved Reaktivering, kan indenfor forskjellige sociale Grupper stille sig forskjelligt, hvilket i nogen Grad maa antages at paavirke Beregningerne. Det er sandsynligt, at Afgangen blandt Invalidder overhovedet er større blandt de Ugifte end blandt de Gifte, og at saaledes den gunstigere Stilling, som de ovenomhandlede Beregninger udviser for de Gifte, er endnu noget gunstigere i Henseende til Invaliditetssandsynligheden end i Henseende til Invaliditetskoefficienterne. Dette opveies imidlertid maaske for endel derved, at der blandt de Ugifte forholdsvis hyppigere forekommer Invaliditetstilfælde forvoldte ved Sygdomme af kortere Varighed.

Da den repræsentative Tælling for 1894, som nærmere paapeget i Socialstatistikens Bind I S. 10—11, indbefatter et forholdsvis noget for stort Antal gifte Mænd og et lidt for stort Antal gifte Kvinder i Sammenligning med den almindelige Folketælling af 1891, og Invaliditetskoefficienterne, som oplyst, stiller sig gunstigt for de Gifte, følger heraf, at de uden Hensyn til ægteskabelig Stilling i Bind IV², Tabel 3 beregnede Koefficienter maa antages at være noget for lave.

I hvilken Grad dette gjør sig gjældende, kan man beregne ved Hjælp af

de i Bilag 1 meddelte Opgaver sammenholdt med de ved Folketællingen konstaterede Antal af Ugifte og Gifte samt Enkemænd og Enker i hver Aldersgruppe.

Beregning heraf baseret paa Resultaterne af den nye Folketælling af 1900 er udført i Bilag 2, hvor man ogsaa vil finde sammenstillet de i Socialstatistik IV², Tabel 3 direkte beregnede Koefficienter, saa man kan se Forskjellen mellem begge Beregninger.

Ved Hjælp af de nye Invaliditetskoefficienter (Bilag 2 A), ved hvilke der altsaa er taget fuldt ud Hensyn til, at den repræsentative Tælling har et noget for stort Antal af gifte Mænd og Kvinder og for faa ugifte, samt Enkemænd og Enker, er det let at beregne, hvor stort Tillæg denne Omstændighed medfører i Henseende til det sandsynlige Antal af Invalidider. Denne Beregning, hvis Detailler vil findes anført i Slutningen af Bilag 3, giver som Resultat et samlet Antal Invalidider blandt Norges tilstedeværende Befolkning i 1891 af 54 301 istedetfor 52 531, altsaa et Tillæg af 1 770 eller, naar man derhos ogsaa tager Hensyn til den i Anmærkningerne i vedkommende Tabelbilag anførte Forskjel, eftersom Beregningen udføres særskilt for femaarige Aldersgrupper istedetfor for tiaarige, et Tillæg af 1861 = 3.54 %.

Som det vil bemærkes indeholder de i Bilag 2 anførte Invaliditetskoefficienter, saavel de ved A og de ved B betegnede enkelte ret betydelige Uregelmæssigheder. Saaledes er i Bygderne Koefficienten for Mænd i Aldersgruppen 30—34 paafaldende høi og i den næste Aldersgruppe (35—39) endnu mere paafaldende lav. Det sidstanførte er ligeledes Tilfældet i Byerne for Kvinder i Alderen 30—34 Aar. Nu kunde vistnok en Sænkning i Invaliditetskurven i nævnte Aldersgrupper tænkes at staa i Forbindelse med den i de yngre Aldersklasser stærkest fremtrædende Invaliditetsaarsag — Tuberkulose — og saafremt dette kunde antages at være Tilfældet, skulde Virkningen netop fremtræde tidligere for Kvinder end for Mænd. Men om det end ikke er udelukket, at denne Omstændighed i nogen Grad kan have indvirket paa Tallene, saa kan den dog aldeles ikke antages at have virket saa stærkt som det af Tabellen fremgaar, og den skulde derhos i Tilfælde paa lignende Maade have gjort sig gjældende ogsaa blandt Mænd i Byerne og blandt Kvinder i Landdistrikterne, hvortil intet Spor sees. Endelig kan mærkes, at de tyske Erfaringer ikke tyder paa nogen Sænkning af Invaliditetskurven i de heromhandlede Aldersklasser.

Man er saaledes — indtil et større Antal Opgaver foreligger — henvist til ved Beregning at udjævne de paapegede Uregelmæssigheder.

Forøvrigt er der ved den ovenstaaende Tabel ogsaa den Bemærkning at gjøre, at Aldersgrupperne fra det 40 Aar af er for vide, da en forskjellig Aldersfordeling inden hver Tiaarsgruppe kan bevirke et noksaa forskjelligt Udslag i Henseende til den gennemsnitlige Koefficient for den hele Tiaarsgruppe (jfr Anmærkningerne til den sidste Tabel i Bilag 2).

Jeg har derfor dels ved Hjælp af de i Socialstatistik IV², Tab. 3 specificerede femaarige Aldersgrupper, der gaar til det 65 Aar, dels med Benyttelse af de i Artillerikaptein Færdens Beregninger meddelte Opgaver for Personer over 65 Aar udført en detailleret Beregning for hver Femaarsgruppe, der findes nærmere forklaret i Bilag 3. Herved er ogsaa foretaget en Udjævning af Invaliditetskoefficienterne for enkelte Aldersklasser, for hvilke en saadan har været anseet paakrævet.

§ 4. Invaliditetsforholdet i Bygder og Byer.

De i Socialstatistik IV² særskilt for Bygder og for Byer meddelte Oplysninger tyder i det Hele paa, at der i Byerne gennemgaaende er betydelig større Invaliditet end paa Landet.

At saa er Tilfældet med Hensyn til den eventuelt pensionsberettigende Invaliditet fremgaar allerede, naar man underet for den hele voksne Befolkning over 17 Aar sammenligner de gennemsnitlige Invaliditetskoefficienter. Disse var nemlig i 1894 ifølge Socialstatistik IV² Tabel 3 A:

	a) Bygder.	b) Byer.	a : b.
For Mænd . . .	3.282 ‰	5.149 ‰	100 : 157
» Kvinder . . .	4.145 »	5.966 »	100 : 144

Altsaa forholdt de gennemsnitlige Invaliditetskoefficienter i Bygder og Byer for Mænd og Kvinder underet sig til hinanden som 100 : 150.

Men dette Forhold udtrykker endnu ikke fuldt ud den hele Forskjel, som i saa Henseende gjør sig gjældende til Ugunst for Byerne. Thi da disses Befolkning for en forholdsvis større Del bestaar af Mænd og Kvinder i en yngre Alder, skulde man af den Grund vente en ringere Gennemsnitskoefficient i Byerne end paa Landet.

Man maa derfor undersøge, hvorledes Forholdet stiller sig i de forskellige Aldersgrupper, og da viser en Beregning, foretagen paa Grundlag af den ovennævnte Tabel, at naar man paa Bybefolkningen anvender de for Landdistrikterne anførte Invaliditetskoefficienter, kommer man til følgende Resultat med Hensyn til det herefter forventede Antal Invalidider i Byerne sammenlignet med det observerede Antal:

	a) Forventet Antal.	b) Observeret Antal.	a : b.
Mænd . . .	208	435	100 : 209
Kvinder . . .	381	693	100 : 182
Tilsammen	589	1 128	100 : 192

Altsaa, naar Hensyn tages til Aldersforholdene, viser Invaliditeten sig overhovedet at være næsten dobbelt saa stor i Byerne som paa Landet, og for Mændenes Vedkommende er den mere end den dobbelte.

Inddeler man den voksne Befolkning i de fire store Aldersgrupper 17—29, 30—49, 50—64 og 65 og derover, finder man følgende Forhold mellem det forventede og det observerede Antal Invalidider i Byerne, naar det førstnævnte Forhold sættes ligt 100.

I den yngste Aldersgruppe af Mænd var Forholdet 162, i næste 178, i den derpaa følgende 206 og endelig i den ældste 221, altsaa stadig stigende med Alderen, hvilket formentlig kan ansees som et Udtryk for, at Bylivets uheldige Indvirkning paa Invaliditeten viser sig stærkere og stærkere, jo længere Tid det har havt Anledning til at virke. Det kan i denne Forbindelse nævnes, at der i den

Yngste Aldersgruppe findes forholdsvis mange indflyttede fra Landdistrikterne, som navnlig i den første Del af deres Byophold endnu kun lidet er blevene paa-virkede i heromhandlede Henseende af Bylivet.

Det vil indsees, at den paa pegede Stigning i Forholdet indeholder en fornyet Bekræftelse paa Bylivets skadelige Indvirkning.

Hvad Kvinderne angaar, viser den tilsvarende Beregning, paa en Undtagelse nær, den samme Udvikling af Invaliditetsforholdet fra de yngre Aldersgrupper til de ældre; for Kvinder under 50 Aar forholdt nemlig det forventede Antal Invalidiser sig til det observerede Antal som 100:168, for den næste Gruppe som 100:179 og for Kvinder paa 65 Aar og derover som 100:187, altsaa samme Stigning som for Mændene. Men der er, som allerede antydtes, en Undtagelse, der er nok saa mærkelig. Naar man nemlig deler Gruppen Kvinder under 50 Aar paa samme Maade som for Mændene i de to Grupper 17—29 og 30—49, finder man for den yngste Gruppe Forholdet 100:210 og for den anden Gruppe 100:150, altsaa den forholdsvis ugunstigste Indflydelse af Bylivet for den yngste Aldersgruppe af Kvinder, hvilket er modsat den almindelige Regel. Opgaverne er maaske endnu for faatallige til, at man kan anse dette Undtagelsesresultat som sikkert konstateret. Imidlertid kan mærkes, at det gjentager sig i alle de Underafdelinger af Gruppen, som man finder opført i vedkommende statistiske Opgaver, saa faatallige disse Underafdelinger 17, 18, 19, 20—24 og 25—29 Aar end er repræsenteret. Der spørges derfor, om der for Byernes Vedkommende kan paa peges særskilte Forhold, som medfører, at netop Kvinder i den heromhandlede yngre Alder er forholdsvis mere udsatte for at blive invalide end de unge Mænd, et Spørgsmaal, som jeg imidlertid indtil videre maa lade henstaa ubesvaret.

Forøvrigt henvises i heromhandlede Henseende til de i Bilag 1—3 udførte Procentberegninger, idet der i disse gennemgaaende er skjelnet mellem Bygder og Byer.

§ 5. Invaliditetsforholdet i forskellige Livsstillinger.

Angaaende de ved den repræsentative Tælling i 1894 fundne (eventuelt pensionsberettigede) Invalidiser er der i Socialstatistik IV² meddelt en Række af Oplysninger, ved hvilke der er sondret mellem de forskellige Livsstillinger og tillige efter Alder og Indtægt.

Saaledes giver Tabellerne 1 og 2 Oplysning om deres Indtægt i Aaret 1894, Tabel 4 og 5 om deres Indtægt, da Invaliditeten indtraadte, Tabel 11 og 12 om deres Indtægtsforhold 5 Aar før og Tabel 20 og 21 10 Aar før Invaliditetens Indtræden. Disse og andre meget detaillerede Tabeller, der knytter sig til samme, har været beregnet paa at levere Materiale til Bedømmelse af, hvorledes de foreslaaede Regler for Ansættelsen af de eventuelle Pensioner vil virke, eftersom de bliver formede paa den ene eller anden Maade.

I statistisk Henseende maa bemærkes, at den Detail, i hvilken Opgaverne er trykt, ikke staar i Forhold til den Værdi, der efter Undersøgelsens Omfang kan tillægges dem, idet et Blik paa Tabellerne vil vise, at Antallet af de iagttagne

Invalidetilfælde er saa ringe, at Detaillerne i sig selv faar liden Betydning. Først naar de i Tabellerne indeholdte Specialopgaver bliver sammenarbejdede paa forskjellig Maade, kan de benyttes som Grundlag for paalidelige Slutninger. Saadanne Sammendrag er ogsaa delvis gjort i vedkommende Tabelværk, f. Ex. i Tabel 2, men i det Hele taget maa dette betragtes som et Materiale, der kan gjøres til Gjenstand for videre Bearbejdelse, i hvilken Henseende det kan have sin Nytte, at det er trykt i den Detail, som Tilfældet er.

Blandt de Spørgsmaal, som det heromhandlede Materiale kan være egnet til at belyse, knytter vistnok den største Interesse sig til Undersøgelsen af, hvorledes Invaliditetssandsynlighederne stiller sig for de forskellige Hovedgrupper af Erhverv og Livsstillinger.

En Undersøgelse af, hvorledes de til en bestemt Tid levende Invalider er fordelt efter Livsstilling og, hvorledes Antallet af Invalider forholder sig til det samlede Antal Personer i de tilsvarende Livsstillinger, er nemlig kun lidet oplysende, fordi selve Invaliditetens Indtræden betinger en væsentlig Forandring i Livsstillingen, hvorved flavnlig Grupperne Føderaadfolk og andre, der lever af Formuesindtægt, samt de offentligt Understøttede og de privat Forsørgede modtager et betydeligt Antal af dem, der tidligere hørte til de Næringsdrivendes og Arbeidernes Klasse.

Paa Grund af den anførte Omstændighed maa de i Socialstatistikens Tabel 4 meddelte Oplysninger om Antallet af Invalider fordelt efter deres Alder, Livsstilling og Indtægt, da Invaliditeten indtraadte, tillægges størst Betydning i heromhandlede Henseende.

Disse Opgaver har jeg i efterfølgende Bilag 5 sammenholdt med Livsstillingsfordelingen for samtlige de Personer, der efter den repræsentative Tælling af 1894 henhørte til de tilsvarende Aldersgrupper, hvorom nærmere Forklaring er meddelt i nævnte Bilag.

Nøiagtig Oplysning om det Forhold, hvori de forskellige Næringsveie og Livsstillinger udsætter for Invaliditet, synes alene at kunne erholdes paa den Maade, at man for hver Livsstilling havde Anledning til at sammenligne Antallet af dem, der bliver invalide, med det hele Antal af dem, der samtidig lever i vedkommende Livsstilling. Men herom savnes Oplysning, og saadan vil vistnok være særdeles vanskelig — for ikke at sige umulig — at skaffe tilveie, forinden en almindelig Invalidedeforsikring har virket gennem en Række af Aar.

I Mangel af saadanne Oplysninger kan imidlertid de i nævnte Bilag behandlede Opgaver tjene til nogen Veiledning, da de angaar et analogt Forhold. Som der nærmere forklaret, vil man i Almindelighed kunne forudsætte, at Livsstillingsgrupperingen i den Tid, der ligger imellem Invaliditetens Indtræden og Udgangen af 1894, ikke har undergaaet saadanne Forandringer, at de væsentlig kan have forrykket det indbyrdes Forhold mellem Livsstillingsgrupperne. Af Socialstatistik IV² Tabel 41 kan sees, at Invaliditetens Varighed saavel i Byer som i Bygder gennemsnitlig taget alene har dreiet sig om 5 Aar (regnet fra dens Indtræden og indtil Udgangen af 1894), og paa en saa kort Tid kan det ikke antages, at Livsstillingsgrupperingen overhovedet er bleven synderlig forandret. Vistnok kan

det ved Sammenligningen mellem de Forholdstal, der i Bilaget er beregnet for Bygder og Byer, anmærkes, at det samlede Antal Personer, der omfattedes af den repræsentative Tælling af 1894, særlig for Byernes Vedkommende giver en lidt for stor Divisor, da denne strengt taget skulde være hentet fra det ca. 5 Aar tilbageiggende Aar 1889, og Byernes Folkemængde i Mellemtiden er bleven endel forøget. Men selv dette Forhold spiller i det Hele kun en ringe Rolle og medfører alene, at den Forskjel, som Beregningerne viser mellem Land og By, i Virkeligheden maa antages at være lidt større i Byernes Disfavør, end Procenttallene viser.

Af Undersøgelsen fremgaar forøvrigt følgende Hovedresultater:

Inddeler man den samlede Befolkning i to sociale Hovedgrupper, af hvilke den første betegner dem, der ikke gaar ind under den tyske Rigsforsikring, og den anden svarer til den i Tyskland rigsforsikrede Del, — i det væsentlige svarende til Arbejderklassen — finder man, at der blandt 100 til hver af disse Hovedgrupper tidligere hørende Personer var følgende Antal blevet Invalid:

Mænd	Gruppe I.	Gruppe II.	Begge Grupper tilsammen.
20—39 Aar	0.83	0.92	0.89
40—49 »	0.67	2.23	1.46
50—59 »	1.96	4.35	3.03
60 » og over	9.05	23.74	14.69
Kvinder			
(undtagen Husmødre)			
20—39 Aar	1.19	1.05	1.10
40—49 »	3.52	4.24	4.03
50—59 »	7.87	13.86	11.22
60 » og over	22.78	38.37	28.51

Disse Procentberegninger viser, at Invaliditetsforholdet, som man kunde vente, stiller sig gennemgaaende ugunstigere for Gruppe II (der i Tyskland vilde være rigsforsikret) end for Gruppe I. For Personer under 40 Aar er Forskjellen uvæsentlig, men for de følgende Aldersgrupper viser Invaliditeten i Gruppe II for Mænd over dobbelt saa høie Procenttal som i Gruppe I. Hvad Kvinderne angaar, viser Forskjellen sig betydelig ringere, men der er for disses Vedkommende den Mangel ved Opgaverne, at den store Gruppe Husmødre ikke er sondret efter social Stilling, saa at Beregningen kun angaar Kvinder med særskilt Erhverv.

Dette Forhold, at Invaliditeten er betydelig større i Gruppe II end i Gruppe I, har naturligvis til Følge, at Invaliditetsforholdet i Gruppe II stiller sig ugunstigere end blandt Befolkningen i dens Helhed, uagtet denne Gruppens Talrigbed navnlig for de yngre Aldersaars Vedkommende medfører, at Forskjellen mellem Gruppens Invaliditetsforhold og den hele Befolknings ikke er saa udpræget som mellem Gruppe I og Gruppe II.

Ogsaa disse Beregninger viser gennemgaaende ugunstigere Resultater for Byerne end for Bygderne.

Undersøger man ved Hjælp af de i Bilag 5 S. 30 og 31 meddelte specielle

Opgaver for 17 forskellige Livsstillinger, hvorledes det heromhandlede Forhold stiller sig for disse, vil man for Mænd mellem 40 og 59 Aar og Mænd 60 Aar og derover finde nedenstaaende Procenttal, der imidlertid paa Grund af Opgavernes Faatallighed for enkelte Livsstillingers Vedkommende viser store Uregelmæssigheder, og neppe uden at være byggede paa et saavidt omfattende Materiale, at der ved Siden af Livsstillinger ogsaa kunde sondres efter Næringsveie, kan give Anledning til sikre Slutninger.

	Mænd 40—59 Aar.			Mænd 60 Aar og over.		
	Bygder.	Byer.	Riget.	Bygder.	Byer.	Riget.
Bestillingsmænd	1.4	2.3	1.8	16.0	10.6	12.5
Større Næringsdrivende	0.9	1.7	1.0	5.5	21.8	7.5
Mindre —	1.3	2.0	1.4	16.0	10.9	15.5
Selvstændigt Arbeidende	1.8	6.4	2.4	16.1	35.8	19.1
Private Arbeidschefer	2.0	4.5	3.3	22.2	23.5	22.9
Private Betjente	1.9	1.2	1.5	16.4	23.9	19.8
Arbeidere	3.2	4.9	4.0	29.5	43.3	35.1
Husmænd	2.3	—	2.3	18.6	—	18.9
Tjenere	3.6	—	3.2	41.7	—	39.5
Hjemmевærende Børn, der hjælper til .	1.7	—	1.7	7.9	—	7.7
Formuende, indb. Kaarmænd	4.8	8.7	5.3	8.1	9.6	8.4
Privatforsørgede	5.9	—	3.4	11.3	9.5	10.8
Offentlig Forsørgede	1.7	—	1.2	5.4	3.1	4.8
Ialt Gruppe 1	1.1	2.0	1.3	8.1	15.0	9.0
» — 2	2.5	4.3	2.9	20.2	33.4	23.7
Tilsammen	1.7	3.5	2.2	12.3	25.1	14.7

Med Hensyn til de forholdsvis lave Tal for større Næringsdrivende i Landdistrikterne er Forklaringen vistnok den, at denne Gruppe for en væsentlig Del bestaar af Gaardbrugere, der, naar deres Arbeidskræfter er svækket, tager Føde-raad og da kun for en mindre Del indgaar blandt de eventuelt pensionsberettigede Invalider.

Forøvrigt kan bemærkes, at under «Mindre Næringsdrivende» i Bygderne er bl. a. indbefattet Leilændinger og Forpagtere, under «Selvstændigt Arbeidende»: Fiskere, under «Private Arbeidschefer»: Skibsførere; men, som allerede bemærket, savnes der tilstrækkelige Holdepunkter til med Hensyn til disse Klasser at konstatere Invaliditetsforholdet.

Hvad Kvinderne angaar synes derhos Opgaverne af flere Grunde at være mindre anvendelige for nogen saadan detailleret Beregning, som ovenfor anstillet for Mændenes Vedkommende.

§ 6. Antallet af de Invalide fordelt efter Livsstilling samt efter deres Indtægtsforhold før og efter Invaliditetens Indtræden.

Blandt den Mængde af detaljerede Opgaver, som Tabelværket indeholder med Hensyn til de Invalides Livsstilling og Indtægtsforhold hidsættes følgende paa Grundlag af Tabellerne 2 og 29 udarbejdede Sammendrag.

De ved den repræsentative Tælling fundne (eventuelt pensionsberettigede) Invalider i 1894, fordelt efter deres Livsstilling.

Livsstillinger.	Mænd.				Kvinder.			
	a) Ved Invaliditetens Indtræden ¹⁾ .		b) I Aaret 1894 ²⁾ .		a) Ved Invaliditetens Indtræden ¹⁾ .		b) I Aaret 1894 ²⁾ .	
	I Bygder.	I Byer.	I Bygder.	I Byer.	I Bygder.	I Byer.	I Bygder.	I Byer.
Embedsmænd	1	9	—	—	—	—	—	—
Bestillingsmænd	8	9	1	—	1	2	—	—
Større Næringsdrivende .	112	55	49	14	19	5	5	—
Mindre —	78	8	22	7	2	18	1	1
Selvstændigt Arbeidende .	78	33	45	23	76	102	33	22
Do. i husligt Arbeide (Husmødre)	—	—	—	—	360	106	334	91
Private Arbeidschefer . .	8	9	—	—	—	—	—	—
Private Betjente	15	25	1	1	8	19	3	1
Formænd og Arbeidere .	257	260	71	83	134	74	43	25
Husmænd	100	1	31	—	18	—	7	—
Tjenere	29	—	2	—	94	58	5	7
Hjemmевærende Børn, der hjælper til	34	—	16	—	58	19	35	8
Kaarfolk	95	—	171	50	82	1	122	42
Andre med Formue . . .	9	9			24	34		
Med Pension	1	3	23	44	13	16	19	34
Privat Forsørgede . . .	30	11	195	101	226	150	315	215
Offentligt Forsørgede . .	14	3	242	110	111	89	304	247
Uopgiven Livsstilling . .	—	—	—	2	—	—	—	—
Tilsammen	869	435	869	435	1 226	693	1 226	693

Denne Opgave viser bl. a., hvorledes Invaliditetens Indtræden indvirker paa vedkommende Personers Livsstilling, hvilket navnlig fremtræder derved, at Grupperne Kaarfolk og andre Personer med Formue samt de privat og offentligt Forsørgede i 1894 viser sig at være vokset og de fleste øvrige Livsstillinger formindskede i Antal. Som mindst berørt fremhæver sig i saa Henseende Gruppen Husmødre og dernæst de kvindelige Tjenere og hjemmевærende Børn. Ligeledes er de selvstændigt Arbeidendes samt Husmændenes Gruppe i mindre Grad berørt end de øvrige.

Til disse Forandringer i Henseende til Livsstilling kommer selvfølgelig væsentlige Forandringer i Personernes Indtægtsforhold. Da de i Tabelværket meddelte detaillerede Opgaver over Personernes Fordeling efter forskellige Indtægtsklasser giver Anledning til en approximativ Beregning over den samlede og den gennem-

¹⁾ Tabel 29.

²⁾ Tabel 2.

snitlige Indtægt, der falder paa hver af de opførte Livsstillinger, har jeg foretaget en saadan Beregning for at faa et samlet Udtryk for de i heromhandlede Hen-seende stedfundne Forandringer efter Invaliditetens Indtræden. Herved er forudsat, at de paa Indtægtsklasserne Kr. 100, 200, 300 o. s. v., d. v. s. Kr. 100—199, 200—299, 300—399 o. s. v., hørende Personer har havt en gennemsnitlig Indtægt af henholdsvis Kr. 150, 250, 350 o. s. v. Ligesaa i Klassen i 100—1 299 : i 200; derimod har jeg sat i 700—1999 lig i 800, 2 000—2 499 lig 2 200, 3 000—3 999 lig 3 400, og 6 000 og over lig 6 400. Lidt vilkaarligt er jo disse Gjennemsnitsansættelser, men det samlede Resultat kan antages ikke væsentlig at afvige fra det virkelige Forhold, og i ethvert Fald vil Forskjellen mellem Indtægterne før og efter Invaliditetens Indtræden fremgaa med tilstrækkelig Nøiagtighed, da Fremgangsmaaden ved Beregningen overalt har været den samme.

Hovedresultatet af denne Undersøgelse viser, at de i 304 invalide Mænd, som fandtes ved den repræsentative Tælling af 1894, havde havt en samlet Indtægt af Kr. 757 500 fem Aar før Invaliditetens Indtræden, medens denne Indtægt i 1894 efter Invaliditetens Indtræden var sunket til Kr. 228 450, deraf Arbeidsindtægt Kr. 47 400 og Formuesindtægt (hvorunder Føderaad) Kr. 181 050. Deres Gjennemsnitsindtægt var altsaa før Invaliditeten Kr. 580 og efter samme Kr. 175, deraf Arbeidsindtægt Kr. 36 og Formuesindtægt Kr. 139.

Blandt Invaliderne var der imidlertid mange, der var aldeles blottet for Indtægt, og selvfølgelig især mange, der ikke havde nogen Arbeidsindtægt. Det første var Tilfældet med 630, altsaa næsten Halvparten, det andet med 1 030 Mænd (jfr. Tabel 24). De, der endnu havde nogen Arbeidsindtægt, nemlig 274, fortjente i Gjennemsnit Kr. 173 ved sit Arbeide. Da der blandt de heromhandlede invalide Mænd ialt var 674 med Indtægt, var der altsaa 400, der kun havde Formuesindtægt. Disse og de fremdeles lidt arbejdende havde tilsammen en Formuesindtægt af Kr. 181 050, altsaa i Gjennemsnit Kr. 269 hver, og en Indtægt ialt af Kr. 339 hver.

Det er ovenfor oplyst, at de invalide Mænd i 1894 havde en gennemsnitlig Formuesindtægt af Kr. 139 og en gennemsnitlig Arbeidsindtægt af Kr. 36, tilsammen Kr. 175. Naar man vil have Rede paa Arbeidsindtægtens Størrelse fem Aar før Invaliditetens Indtræden (for hvilket Tidspunkt alene den samlede Indtægt er oplyst), kan man maaske regne sig til denne Indtægt paa følgende Maade. De invalide Mænds Gjennemsnitsalder var i 1894 ifølge de S. 10 meddelte Oplysninger 65—69 Aar. Ved dette Alderstrin var i Henhold til de i Socialstatistik I S. 92 anstillede Beregninger Formuesindtægten gennemsnitlig Kr. 147 for samtlige i den repræsentative Tælling indbefattede Mænd, medens den ved det 10 Aar tidligere liggende Tidspunkt 55—59 Aar var Kr. 112. Da nu Invaliditeten i 1894 gennemsnitlig havde varet omtrent 5 Aar, vil 5 Aar før Invaliditetens Indtræden svare til 10 Aar før 1894. Det er altsaa sandsynligt, at Invalidernes Formuesindtægt ved dette Tidspunkt var saameget mindre end i 1894 som Kr. 112 er mindre end Kr. 147 og altsaa skulde dreie sig om ca. Kr. 100. Denne Slutning maa vistnok indrømmes ikke at være sikker, men da det ved nærværende Beregning ikke gjør synderlig Forskel, om man ansætter Formuesindtægten noget højere eller lavere,

kan man tilnærmelsesvis gaa ud fra, at Arbeidsindtægten fem Aar før Invaliditetens Indtræden har været omkring Kr. $580 \div 100 = \text{Kr. } 480$. Under denne Forudsætning udgjorde den efter Invaliditetens Indtræden tilbageværende Arbeidsindtægt overhovedet 7 à 8 % af den tidligere og, bortset fra dem, der ingen Arbeidsindtægt havde, 36 %.

Til Belysning af, hvorledes de heromhandlede Forhold stiller sig særskilt i Bygder og i Byer samt i forskellige Livsstillinger meddeles nedenstaaende, paa Grundlag af Tabellerne 24 og 18, udarbejdede Oversigtstabel.

Livsstillinger.	Antal invalide Mænd i 1894.			Arbeids- indtægt 1894.	For- mues- indtægt 1894.	Samlet Indtægt 1894.	Deres sam- lede Ind- tægt 5 Aar før Invali- ditetens Indtræden.	Desamme Personer fordelt efter deres Livsstilling, da In- validiteten ind- traadte, med Op- lysning om Indtægten 5 Aar tilligere.	
	Ialt.	Heraf med						Antal Personer.	Indtægt.
		Arbeids- indtægt.	Ind- tægt ¹⁾ .						
1. I Bygder.				Kr.	Kr.	Kr.	Kr.		Kr.
Næringsdrivende . .	71	14	69	4 300	30 200	34 500	44 650	190	131 000
Selvstændigt Arbei- dende	45	40	44	7 200	1 900	9 100	20 100	78	30 550
Arbejdere	71	63	65	10 250	1 100	11 350	30 600	257	105 550
Husmænd	31	5	31	550	5 400	5 950	8 450	100	31 100
De, der levede af For- mue (Kaar) . .	171	3	171	150	46 550	46 700	99 300	104	39 000
Privat Forsørgede . .	195	9	20	450	550	1 000	73 100	30	3 100
Offentligt — . .	242	24	31	1 400	350	1 750	87 250	14	1 150
Diverse Livsstillinger ²⁾	43	15	40	2 450	13 900	16 350	27 450	96	49 450
Tilsammen	869	173	471	26 750	99 950	126 700	390 900	869	390 900
2. I Byer.									
Næringsdrivende . .	21	15	21	5 850	5 550	11 400	18 150	63	81 200
Selvstændigt Arbei- dende	23	20	22	3 200	1 100	4 300	14 450	33	17 150
Arbejdere	83	55	55	10 450	1 400	11 850	51 050	260	165 300
De, der levede af Formue	50	—	50	—	28 500	28 500	53 400	9	5 150
Privat Forsørgede . .	101	3	3	150	—	150	75 850	11	1 300
Offentligt — . .	110	3	6	250	150	400	70 300	3	2 050
Diverse Livsstillinger .	47	5	44	750	44 400	45 150	83 400	56	94 450
Tilsammen	435	101	201	20 650	81 100	101 750	366 600	435	366 600
Ialt i Bygder og Byer	1 304	274	672	47 400	181 050	228 450	757 500	1 304	757 500

¹⁾ 3: Arbeidsindtægt eller Formuesindtægt eller begge Dele.

²⁾ Deriblandt Pensionister.

Paa Grundlag af disse Opgaver er beregnet de nedenanførte Gjennemsnitsindtægter.

Livsstillinger.	a) I 1894 efter Invaliditetens Indtræden.					b) Samtlige Personers Indtægter 5 Aar før Invaliditetens Indtræden.	
	For samtlige til vedkommende Livsstillinger hørende Personer.			For Personer, der endnu havde nogen Arbeidsindtægt, var denne gj.sn.	For Personer, der havde enten Arbeidsindtægt eller Formuesindtægt eller begge Dele.	Deres Livsstilling 1894.	Efter deres tidligere Livsstilling.
	Arbeidsindtægt.	Formuesindtægt.	Samlet Indtægt.				
1. I Bygder.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Næringsdrivende	61	425	486	307	500	629	690
Selvstændigt Arbeidende .	160	42	202	180	207	447	392
Arbeidere	144	16	160	163	175	431	411
Husmænd	18	174	192	110	192	273	311
De, der levede af Formue	1	272	273	50	273	581	375
Privat Forsørgede	2	3	5	50	50	375	103
Offentligt —	6	1	7	58	57	361	82
Diverse Livsstillinger . .	57	323	380	163	409	638	515
Overhovedet	31	115	146	155	268	450	450
2. I Byer.							
Næringsdrivende	279	264	543	390	543	804	1 289
Selvstændigt Arbeidende .	139	48	187	160	195	628	520
Arbeidere	126	17	143	190	215	615	636
De, der levede af Formue	—	570	570	—	570	1 068	572
Privat Forsørgede	1	—	1	50	50	751	118
Offentligt —	2	1	3	50	67	639	683
Diverse Livsstillinger . .	16	945	961	150	1 026	1 774	1 687
Overhovedet	47	187	234	204	501	843	843
Ialt i Bygder og Byer . .	36	139	175	173	339	581	581

Medens altsaa de Mænd, der var invalide i 1894, 5 Aar før Invaliditetens Indtræden overhovedet havde haft en Gjennemsnitsindtægt af Kr. 581, hvilken Indtægt i 1894 efter Invaliditetens Indtræden var sunket til Kr. 175, altsaa i Forholdet 100:30.2, var særskilt i Bygder og Byer Reduktionen som følger:

Før. Efter.

I Bygder Kr. 450 Kr. 146 = 100:32.4

I Byer » 843 » 204 = 100:24.2

Invaliditetens Følger er altsaa af en dobbelt Grund stærkere i Byerne end paa Landet; for det første er der, som nærmere paavist i § 4, forholdsvis flere, der bliver invalide i Byerne, og dernæst er den Indtægtsreduktion, der rammer de Invalide, størst i Byerne.

Hvad særskilt Arbeidsindtægten angaar, er det vanskeligt paa Grundlag af de foreliggende Opgaver at opstille nogen sikker Beregning over dennes Størrelse 5 Aar før Invaliditetens Indtræden særskilt for Bygderne. Som i Socialstatistik I S. 74, jfr. Bilag 14, nærmere paavist, er for Gaardbrugernes Vedkommende i

deres Arbeidsindtægt indbefattet endel af deres Formuesindtægt, nemlig Udbyttet af deres i Gaarden anbragte Formue. Dette faar særlig Indflydelse paa Beregningen for Landdistrikternes Vedkommende. Hvad Byerne angaar, kan Invalidernes gennemsnitlige Arbeidsindtægt før Invaliditetens Indtræden maaske anslaaes til omkring Kr. 700, idet af de i ovenstaaende Tabel opførte Kr. 843, maaske Kr. 140 kan regnes som Formuesindtægt. Efter dette skulde deres Arbeidsindtægt ved Invaliditeten være bleven reduceret overhovedet i Forholdet 100:7, og for dem, der endnu havde nogen Arbeidsindtægt tilbage, i Forholdet 100:29.

Naar man vil undersøge, hvorledes disse Forhold stiller sig for Personer i forskellige Livsstillinger, støder man paa den Vanskelighed, at Invaliditeten ikke alene har øvet Indflydelse paa Indtægternes Størrelse, men ogsaa paa Personernes Gruppering efter Livsstilling. Imidlertid kan for enkelte Livsstillingers Vedkommende nogen Oplysning i heromhandlede Henseende udledes ved at sammenholde de foran S. 20 og 23 meddelte Opgaver.

Saaledes var der ifølge S. 20 blandt 869 i 1894 invalide Mænd i Bygderne 257, der ved Invaliditetens Indtræden havde været Arbeidere. Af disse var 71 i 1894 fremdeles Arbeidere med en samlet Indtægt af Kr. 11 350, deraf Formuesindtægt Kr. 1 100. De øvrige 186 var sandsynligvis gaaet over til at blive enten offentligt forsørgede eller privat forsørgede, hvis Gennemsnitsindtægt ifølge S. 23 alene var Kr. 5—7. Herefter skulde der paa de sidst anførte 186 falde en Indtægt af tilsammen 1 116 Kr. Det kan imidlertid tænkes, at der blandt disse 186 var forholdsvis mange, som fremdeles havde lidt Indtægt; da der ifølge S. 22 indenfor hele Gruppen: Privat- og offentlig Forsørgede alene var 51, med hvilket dette var Tilfældet og disse tilsammen havde en Indtægt i 1894 af Kr. 2 750, er dette det høieste Tal, som man her kan regne med. Følgelig havde de heromhandlede $71 + 186 = 257$ i 1894 invalide forhenværende Arbeidere i nævnte Aar sandsynligvis en Indtægt af Kr. 12 465 eller høist Kr. 14 100, altsaa gennemsnitlig Kr. 48.50 à Kr. 54, medens deres Indtægter 5 Aar før Invaliditetens Indtræden ifølge S. 23 havde været Kr. 411. Indtægtsreduktionen er altsaa overhovedet foregaaet i Forholdet 100:12 à 13.

Beregner man ved Hjælp af samme Fremgangsmaade, hvorledes Forholdet stiller sig for Arbeidere i Byerne, vil man finde, at 260 Arbeideres Indtægt 5 Aar før Invaliditeten, nemlig Kr. 165 300, i 1894 var gaaet ned til Kr. 12 200 eller høist Kr. 12 400, altsaa deres Gennemsnitsindtægt fra Kr. 636 til Kr. 46 à 47, eller i Forholdet 100:7.2 à 7.3.

For enkelte af de øvrige Livsstillinger har jeg paa samme Maade beregnet følgende Forhold:

	Samlet Indtægt		Gennemsnitsindtægt		Indtægtsreduktion.
	5 Aar før Invaliditeten.	i 1894 efter Invaliditeten.	før	efter	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
100 Husmænd . . .	31 100	6 364 à 7 700	311	64 à 77	100:21 à 25
78 selvstændigt Arbeidende i Bygder .	30 550	9 200 à 10 800	392	118 à 138	100:30 à 35
33 selvstændigt Arbeidende i Byer . .	17 150	4 550 à 6 200	520	138 à 188	100:27 à 36

Da jeg for disse Klasser i Henseende til deres Indtægter i 1894 er gaaet ud fra de samme Forholdstal som for Arbeiderne, viser Beregningen, forsaavidt angaar Husmænd og selvstændige Arbeidende, sandsynligvis et noget for lavt Resultat.

Ved ovenstaaende Beregninger for Arbeidere, Husmænd og selvstændigt Arbeidende (blandt hvilke sidste Fiskere udgjør en betydelig Del) er der ikke skjelnet mellem Arbeidsindtægt og Formuesindtægt. Efter de S. 17 meddelte Oplysninger skulde Formuesindtægten i 1894 for Arbeiderne gennemsnitlig dreie sig om 16 à 17 Kr., derimod for de selvstændigt Arbeidende om Kr. 42 à 48. Hvorledes Formuesforholdet stillede sig for disse Klasser 5 Aar før Invaliditetens Indtræden er ikke godt at sige; men man vil neppe gjøre stor Feil, om man overhovedet regner med en 10 à 20 % mindre Formuesindtægt ved nævnte tidligere Tidspunkt.

Under denne Forudsætning skulde den gennemsnitlige Arbeidsindtægt være bleven reduceret paa følgende Maade.

Livsstillinger.	Arbeidsindtægtens Beløb.			Arbeidsindtægtens Reduktion var som 100.	
	Før Invaliditeten.	Efter Invaliditeten.			
		a) Gennemsnitlig for alle Invalide.	b) For dem, der endnu havde nogen Arbeidsindtægt tilbage.	a)	b)
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Landarbeidere . . .	396 à 397	43	163	11	(41)
Byarbeidere . . .	621 à 622	41	190	7	31
Selvstændigt Arbeiden- de i Bygder . . .	354 à 358	109	180	31	(51)
Selvstændigt Arbeiden- de i Byer . . .	477 à 482	101	160	21	33

Ved de under b) anførte Tal maa bemærkes, at de der efter S. 23 opstillede gennemsnitlige Arbeidsindtægter gjælder de Invalidider, der i 1894 endnu havde opretholdt den samme Livsstilling som før og altsaa stod gunstigst. Heraf kan det forklares, at den tilbageværende Arbeidsindtægt efter Beregningen tildels overstiger 40 %.

Samtlige disse Beregninger peger imidlertid i den Retning, at de selvstændigt Arbeidende, naar de rammes af Invaliditet, ikke sættes saameget tilbage som de egentlige Arbeidere, og at for begge de nævnte Klasser Tilbagegangen er større i Byerne end paa Landet.

Hvad Husmændene angaar, synes den S. 22 beregnede Formuesindtægt for de 31, der i 1894 uagtet Invaliditeten fremdeles var Husmænd, at have stillet sig exceptionelt høi (Kr. 171)¹⁾; ifølge Socialstatistik I, Bilag 18, S. 85 var Husmændenes

¹⁾ Dette Tal er fremkommet ved i Tabel 24 at fratrække Arbeidsindtægterne fra de samlede Indtægter.

gjennemsnitlige Formuesindtægt overhovedet kun Kr. 22. Der kan derfor ikke opstilles nogen Beregning om, hvorledes Husmændenes Arbeidsindtægt er bleven reduceret efter Invaliditeten.

Hvad de øvrige Livsstillinger angaar, kan der paa Grundlag af de fremlagte Opgaver neppe opstilles tilsvarende Beregninger for de enkelte Klasser, der er specificeret ¹⁾. Derimod kan for samtlige disse Livsstillinger underet Forholdet udfindes ved fra de samlede Antal Invalider og de samlede Indtægtsbeløb i Bygder og Byer at fradrage de for Arbejderne, Husmændene og de selvstændigt Arbejdende ovenfor anførte Tal.

En saadan Beregning viser følgende Resultat:

	Næringsdrivende. Antal Mænd i forskjel- lige Livsstillinger.	Samlet Indtægt		Indtægtsreduktion.
		5 Aar før Invaliditeten.	i 1894 efter Invaliditeten.	
		Kr.	Kr.	
Bygder	434	223 700	98 670	100 : 44
Byer	142	184 150	85 000	100 : 46
Riget	576	407 850	183 670	100 : 45

Hvilken Reduktion der har gjort sig gjældende særskilt for Arbeidsindtægten Vedkommende kan ikke oplyses med Hensyn til disse Næringsklasser.

Forøvrigt bemærkes, at Socialstatistik IV² bl. a. ogsaa oplyser, hvorledes Forholdet stillede sig 10 Aar før Invaliditetens Indtræden. Efter en anstillet Beregning var Invalidernes Gjennemsnitsindtægter for Byernes Vedkommende overhovedet omtrent som 5 Aar før Invaliditeten. Derimod synes Indtægten for Landdistrikterne at have stillet sig noget højere 10 Aar før end 5 Aar før.

Hvad Kvinderne angaar, har jeg ikke gjort noget Forsøg paa at anstille tilsvarende Beregninger som for Mændene. Den fremtrædende Plads, som Husmødre samt privat og offentlig forsørgede Kvinder indtager i det samlede Antal, gjør det tvivlsomt, om en saadan Beregning vilde føre til brugbare Resultater.

Forøvrigt kan i denne Forbindelse henvises til nogle Oplysninger, der er meddelt i en Afhandling: «Nogle Hovedpunkter vedkommende Invaliditetsforsikringen» (Statsøkonomisk Tidsskrift 1904, S. 12), hvor der paa Grundlag af Socialstatistik IV² Tabel 2 er oplyst, hvorledes de invalide Mænd og Kvinder i 1894 var fordelt paa forskellige Indtægtsklasser.

I nævnte Socialstatistik findes, foruden de ovenfor behandlede Indtægtsopgaver, en Række af detaillerede Tabeller, der viser, hvorledes de invalide Personer i forskellige Livsstillinger, kombineret med Alder, var fordelt efter Indtægt i 1894 samt fem eller ti Aar før Invaliditetens Indtræden. Til disse Detailler, der kan have sin Betydning for visse Punkter vedkommende det fremsatte Forslag om Invaliditetsforsikring, kan jeg imidlertid i nærværende Oversigt ikke tage Hensyn.

¹⁾ For Embeds- og Bestillingsmænd haves imidlertid andre Kilder.

Sluttelig bemærkes, at man ved de i nærværende Paragraf meddelte Oplysninger angaaende Invaliditetens økonomiske Følger for dem, der bliver invalide, og den Forskjel, der i saa Henseende gør sig gjældende mellem forskellige Livsstillinger, maa have i Erindring, at ogsaa selve Invaliditetsrisikoen er større i enkelte Livsstillinger end i andre. Herom henvises til hvad der er anført i § 5.

§ 7. Invaliditetssandsynligheden.

De ved den repræsentative Tælling af 1894 tilveiebragte Oplysninger angaaende Antallet af de Invalide ved Udgangen af nævnte Aar og de forskellige deraf udledede Forhold mellem disse og Folkemængden, fordelt efter Alder og Livsstilling m. v., giver væsentlige Bidrag til Bedømmelsen af, hvorledes disse Forhold kan antages at ville stille sig ogsaa i Fremtiden, saaledes som det vil findes nærmere udredet i efterfølgende § 9.

Til en fuldstændigere Belysning heraf er det imidlertid af stor Betydning at faa Rede paa, hvorledes 1) Invaliditetssandsynlighederne og 2) Invaliditetsophørsandsynlighederne stiller sig.

Ved det førstnævnte Forhold forstaaes, som allerede foran nævnt, Sandsynligheden af eller Risikoen for i et vist Tidsrum, f. Ex. et Aar, at blive Invalid; ved Ophørsandsynligheden forstaaes den Sandsynlighed eller Udsigt, som der kan være til at en allerede invalid bleven Person i Løbet af et vist Tidsrum kan udgaa af Invalidernes Antal enten ved Helbredelse eller ved Dødsfald¹⁾. I de officielle Meddelelser angaaende den tyske Invaliditetsforsikring benævnes disse Sandsynligheder 1) «Invaliditätswahrscheinlichkeit» og 2) «Wahrscheinlichkeit aus dem Rentengenuß auszuschneiden».

Jo bedre Rede man har paa disse to Sandsynligheder, desto mere bestemt vil man kunne opstille en Beregning over, hvorledes det fremtidige Antal af Invalide under visse Forhold vil stille sig, idet dette Antal væsentlig afhænger af disse to Momenter. Derhos er Bestemmelsen af Ophørsandsynligheden en nødvendig Betingelse for at kunne beregne den Præmiereserve, som under et Kapitaldækningssystem, eller det Reservefond, som under enhver Omstændighed bør afsættes for at modsvare de Forpligtelser, der eventuelt er overtagne overfor de invalide Personer.

En i forsikringsteknisk Henseende tilfredsstillende Beregning af disse Sandsynligheder vil det være umuligt at opstille, forinden en Invaliditetsforsikring allerede har virket i en temmelig lang Række af Aar. Ja neppe engang da; thi selve de Forhold, der betinger Invaliditeten og dens Ophør, er underlagt Forandringer og Udviklingens Lov, hvortil kommer, at ogsaa den gennemsnitlige Rentefod, hvoraf Kapitaldækningens Størrelse afhænger, er underkastet Forandringer. For saavidt der alene handles om Bestemmelsen af det i Fremtiden sandsynlige Antal af Invalide, vil imidlertid Invalidetællinger, der med visse Mellemrum af Aar gjen-

¹⁾ I Kaptein Færdens Beregninger, Tabellerne 1 og 16, bruges Udtrykket «Ophørte» i en mere indskrænket Betydning, nemlig omfattende alene Helbredelse eller «Reaktivering», ikke derimod Dødsfald. I de efterfølgende Tabeller 5, 7, 20 og 22 indbefatter derimod «Ophør» begge Dele.

tages paa bestemte Tidspunkter, give nogen Veiledning, og Værdien af saadanne Tællinger vil i ikke ringe Grad forhøies, om man ser sig istand dertil at knytte Beregninger over Invaliditets- og Ophørssandsynlighederne.

Uagtet de Oplysninger, som for Norges Vedkommende for Tiden staar til Raadighed med Hensyn hertil, maa erkjendes at være utilfredsstillende, vil det dog være nyttigt at undersøge, i hvilken Retning de peger, og jeg skal derfor i det følgende omhandle de Beregninger, der i saa Henseende er anstillede af Artillerikaptein Færden¹⁾. Nogen indgaaende Kritik af samme eller af de mod Beregningerne af Kontorchef Hjorth samt af Matematiker i Enkekassen Richardt fremsatte Anker²⁾ kan jeg ikke her levere; men jeg skal alligevel give nogle Bidrag til Bedømmelsen af disse Beregningers Resultat.

Hvad nu først Invaliditetssandsynligheden angaar, findes i Kapt. Færdens Beregninger, i Tabel 1 for Mænd og Tabel 16 for Kvinder, meddelt nogle statistiske Opgaver over nytilkomne, ophørte og døde Invalider i hvert af Aarene 1890—1894. Disse er blevne tilveiebragt ved den repræsentative Tælling af 1894. Af det herved benyttede Schema, der findes trykt som Bilag 1 til Socialstatistik I, vil sees, at de hidhenhørende Spørgsmaal, forsaavidt de angik Fraværende og Døde, skulde besvares af deres Paarørende eller Andre, der tilstrækkelig kjendte deres Forhold. Under disse Omstændigheder og da derhos Spørgsmaalene ogsaa omfattede tidligere Aar, var det ikke at vente, at de paa denne Maade indhentede Oplysninger kunde blive ganske fuldstændige, og navnlig maatte de antages, at de blev mindre fuldstændige for de tidligere Aar end for de sidste Aar. Hertil har Kapt. Færden taget Hensyn, idet han som Grundlag for sine Beregninger væsentlig har lagt Opgaverne for de to sidste Aar 1893 og 1894, hvorhos han i sine Beregninger heller ikke uden videre har benyttet de af disse fremgaaede Forholdstal, men for Aldersklasserne over 55 Aar anvendt en Korrektion, der senere skal blive omhandlet.

Med Hensyn til Opgaverne for 1893 og 1894 er det nok i og for sig muligt, at heller ikke disse har været absolut fuldstændige, men der er i den derom førte Skriftvexel oplyst en Omstændighed, der drager i modsat Retning.

Det fremgaar nemlig, af hvad der i Hjorths Betænkning S. 28 er anført af Kapt. Færdens Udtalelser, at adskillige Invalider i Arbejderkommissionens Tabeller i tvivlsomme Tilfælde har været opførte som nytilkomne i Aaret 1894, hvor de efter nærmere Undersøgelse egentlig skulde have været opført paa tidligere Aar. For Kvindernes Vedkommende skulde nemlig blandt 624 som nytilkomne i 1894 opførte Invalider alene 68 % eller 424 rettelig vedkomme Aaret 1894, medens 11 % (64) er at henføre til 1893 og Resten til tidligere Aar. For Mænd anføres Forholdet at «stille sig analogt», men dette kan, som nedenfor vil sees, alene

¹⁾ Beregninger udførte for den parlamentariske Arbejderkommission ved Artillerikaptein Johannes Færden. Bilag No. 5 til nævnte Kommissions Indstilling, Kristiania 1900.

²⁾ Betænkning afgiven i Juli 1902 til Departementet for det Indre af en af nævnte Departement opnævnt Komite. Kontorchef Hjorths Udkast S. 4 og fg. samt Aftenpostens No. 518, 521, 523 og 585 for 1900.

være Tilfældet i forholdsvis meget ringe Grad. Antallet af de Nytilkomne stillede sig nemlig ifølge de nævnte Tabeller 1 og 16 som følger.

	Mænd.	Kvinder.	*Kvinder (berigtiget).	Procentforhold.		
				Mænd.	Kvinder.	*Kvinder (berigtiget).
1890 .	232	269	ca. 314	20.0	18.4	21.5
1891 .	173	157	202	15.0	10.8	13.9
1892 .	210	180	226	18.2	12.3	15.5
1893 .	212	229	293	18.3	15.7	20.0
1894 .	329	624 ¹⁾	424	28.5	42.8	29.1
Sum 1890—1894 .	1 156	1 459	1 459	100	100	100

Heraf sees, at de berigtigede Tal for Kvinder overhovedet giver væsentlig de samme Procentforhold som de uberigtigede Tal for Mænd, idet, naar man sammenligner underet Aarene 1890 + 1891, 1892 + 1893 og 1894, Procentforholdene for Mænd bliver 35.0, 36.5 og 28.5 og for Kvinder (berigtiget) 35.4, 35.5 og 29.1. Det vil videre sees, at Aaret 1894 fremhæver sig ved et betydeligt stærkere Procentforhold end noget af de øvrige Aar. Efter hvad der hidtil foreligger, kunde der saaledes være Grund til at antage, at Tallene for dette Aar (1894) — de uberigtigede for Mænd og de berigtigede for Kvinder — nærmest svarer til et Normalaar. Det kan jo tænkes, at ogsaa disse Tal muligens kunde være lidt for lave; men paa den anden Side synes den Omstændighed, at de i saa væsentlig Grad er høiere end Tallene for de fire foregaaende Aar, at pege i den modsatte Retning.

Gaar man ud fra, at det saaledes fremkomne Antal af nytilkomne Invalider i 1894 nogenlunde repræsenterer et normalt Aar — en Forudsætning, der vistnok trænger til at støttes, men som ogsaa synes at bestyrkes ved andre Iagttagelser — vil der ikke desto mindre ved denne Opgave kunne gøres den Indvending, at Antallet er saa lidet, at man ikke kan bygge noget derpaa, naar det gjælder om at bestemme Invaliditetssandsynligheden i de forskellige Aldersgrupper. Denne Indvending taber imidlertid endel af sin Vægt, naar man behandler Tallene for 1894 paa den Maade som er skeet i Bilag II, hvor jeg nemlig for dette Aar alene har benyttet de for de store Aldersgrupper 17—39, 40—69 og 70 og derover remkomne Tal, medens disses Fordeling paa Femaarsgrupper er skeet efter det for det hele Femaar 1890—1894 iagttagne Forhold. Paa denne Maade er opnaaet noget nær den samme Fordel, som om flere Aars Iagttagelser var lagt til Grund for Beregningerne, forudsat dog, at Aaret 1894 kan ansees som normalt i Henseende til det samlede Antal.

Som det af nævnte Bilag vil sees, er Invaliditetssandsynlighederne beregnet ved at sammenholde de i 1894 nytilkomne Invalider med Antallet af Aktive ved Udgangen af samme Aar. Man kan sige, at de burde være sammenholdt med Antallet ved Aarets Begyndelse, hvilket er theoretisk rigtigt, og vilde have givet

¹⁾ Efter rigtig Summering af Tallene i Tabel 16, Rubr. «1894 Nye», bliver imidlertid Summen 606.

en lidt lavere Divisor. Forskjellen, der antagelig kan ansættes til lidt over 1 %, kan imidlertid ikke tillægges nogen særlig Betydning.

Den her udførte Beregning giver, bortset fra den sidste særdeles faatallige Klasse, i det Hele jævne og adskilligt højere Resultater end de af Kapt. Færden i Tabellerne 3 og 18 beregnede Invaliditetssandsynligheder, og er ogsaa overhovedet endel højere end de korrigerede Tal i Tabellerne 31 og 36.

Alder.	M æ n d.			K v i n d e r.		
	Kaptein Færdens		Nærværende Beregning Bilag 11.	Kaptein Færdens		Nærværende Beregning Bilag 11.
	Tabel 3.	Tabel 31.		Tabel 18.	Tabel 36.	
17—19	27	—	33	27	—	25
20—24	27	—	31	35	—	26
25—29	22	—	28	34	—	34
30—34	35	—	39	29	—	30
35—39	25	—	29	56	—	45
40—44 }	41	—	42	72	68	66
45—49 }						
50—54	57	—	61	93	94	93
55—59	75	79	96	121	122	112
60—64	72	122	191	224	194	224
65—69	186	217	281	295	309	365
70—74	408	408	563	707	541	722
75—79	635	716	820	815	1 019	824
80—84	1 183	1 195	1 361	1 539	1 539	1 716
85—89	1 250	1 903	1 591	2 059	2 059	1 961

Hvilket Resultat der er det rette, beror selvfølgelig især paa, hvorvidt det her til Grund lagte Aar 1894 kan antages at repræsentere et Normalaar, hvad de nytilkomne Invalider angaar.

En Sammenligning med de tilsvarende tyske Opgaver vil i saa Henseende i nogen Grad kunne tjene til Veiledning, hvorhos Beregningens Hovedresultat vilde kunde kontrolleres, saafremt man havde brugbare Opgaver over Reaktivering og Dødsfald blandt Invalider sammenholdt med Antallet af de paa et bestemt Tidspunkt levende Invalider.

Hvad nu først de tyske Erfaringer angaar, er der forskellige Hensyn, som maa tages i Betragtning.

Der er for det første nogle Omstændigheder, som skulde bevirke, at de tyske Invaliditetssandsynligheder stillede sig noget lavere end de norske. Invaliditetsgrænsen er nemlig efter de tyske Bestemmelser $33\frac{1}{3}$ %, efter det norske Forslag 40 %. Efter Resultatet af de Undersøgelser, der er blevne anstillede ved en i 1904 foretagen Tælling af Invalide over 50 Aar i endel repræsentative Herreder og Byer i Norge, kan den heraf bevirkede Forskjel maaske anslaaes til omtrent 5 %.

Dernæst er at mærke, at Ventetiden i Tyskland er sat til 1 Aar, medens den for Norge er foreslaaet til $\frac{1}{2}$ Aar. Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvilken Forskjel der skulde bevirkes herved, har jeg hidtil forgjæves forsøgt at tilveiebringe positive Oplysninger. Det er vistnok en given Sag, at denne Forskjel maa være mest fremtrædende, forsaavidt der handles om Personer i yngre Aldersklasser. At de for Norge beregnede Invaliditetssandsynligheder for disse Aldersklasser viser et betydeligt høiere Resultat end de tyske, i Modsætning til det lavere Resultat, der viser sig for ældre Personer, maa vistnok væsentlig skrives paa denne Forskjels Konto. Men den nærmere Bestemmelse af, hvorledes den heromhandlede Forskjel i Regelen kan antages at virke, kan paa Undersøgelsens nuværende Standpunkt ikke gøres, og naar jeg alligevel ved de efterfølgende Beregninger maa tage dette Moment i Betragtning, er jeg henvist til at opstille en i sig selv temmelig usikker Hypothese. Som det nemlig nærmere vil sees af Bilag 12, har jeg for den yngste Aldersgruppe fradraget 40 % og for de efterfølgende gradvis mindre indtil 3 % for Aldersgrupperne 55—59 Aar og derover.

De to her nævnte Momenter er de vigtigste, som skulde virke i Retning af at forhøje de norske Invaliditetstal i Sammenligning med de tyske eller m. a. O. at formindske de norske Tal, naar man, med Udgangspunkt fra disse, vil søge at regne sig til, hvilke Invaliditetssandsynligheder man skulde vente sig for Tysklands Vedkommende.

Men der er andre Momenter, som drager langt stærkere i modsat Retning. Invaliditetsforsikringen i Tyskland omfatter i det væsentlige Arbejderbefolkningen, medens de norske Invaliditetstal omfatter den hele Befolkning. Hvilken Forskjel dette gjør i Henseende til den beregnede Invaliditetssandsynlighed, har jeg søgt nærmere at udrede i Bilag 5, hvoraf her hidsættes det sammesteds S. 18 anførte Hovedresultat, at Invaliditetssandsynligheden for den i Tyskland forsikrede Del af Befolkningen synes at forholde sig til Invaliditetssandsynligheden inden den hele Befolkning som $1\frac{1}{3}$ à $1\frac{1}{2}$: 1, m. a. O. at den overhovedet er mellem en Trediedel og en Halvdel større.

I denne Forbindelse bør derhos tages i Betragtning det ugunstigere Resultat, der i saa Henseende, efter hvad der ovenfor i § 4 er oplyst, viser sig for Byerne i Sammenligning med Landdistrikterne, og som overhovedet er saa betydelig, at til et Invaliditetsforhold af 100 i Landdistrikterne svarer et Invaliditetsforhold af 192 i Byerne, naar Hensyn tages til den forskjellige Aldersgruppering i Byer og Landdistrikter (se S. 15). Til dette Forhold maa man ved Sammenligning mellem de norske og tyske Invaliditetstal tage Hensyn, for det første fordi der i Tyskland er en forholdsvis langt større Bybefolkning end i Norge. I 1890 stod Forholdet ifølge Sundbärg¹⁾ saa, at af Tysklands Folkemængde boede 45 %, af Norges ikke fuldt 25 % i Byer, (Ifølge det af Dr. Victor Böhmert udgivne Tidsskrift «Volkswohl» for 1 Januar 1903 udgjorde Tysklands Bybefolkning i 1890: 51.4 % og i 1900: 54.3 %, hvorved alle Kommuner med 2000 Indbyggere og derover er regnet som Bybefolkning). Men hertil kommer den Omstændighed, at Tysklands Landbefolkning for

¹⁾ Grunddragen af Befolkningsläran.

en stor Del bor i Landsbyer, som i Norge vilde stilles i Klasse med Byer. Antagelig vil den tyske Befolkning, Byer og Landdistrikter underet, — da der bl. a. maa tages Hensyn til, at en stor Del af Befolkningen bor i Storbyer, — i heromhandlede Henseende omtrentlig kunne sidestilles med den norske Bybefolkning, og da fremgaar det af Statistiken, at dette spiller en meget væsentlig Rolle, hvad Invalidetallet angaar.

Naar man samtidig skal tage Hensyn til de to her anførte Momenter — de forskellige sociale Bestanddele og Bylivets Indflydelse — sker dette enklest derved, at man af de i Bilag 5, S. 32—33 anførte Forholdstal sammenligner det S. 33 under 3 anførte Procentforhold for den samlede Befolkning («Tilsammen») med de S. 32 for Gruppe II anførte Forholdstal for Byerne, altsaa, f. Ex. for Mænd i Aldersgruppen 60 og derover, 14.69 med 33.39 = 100 : 227.

I Retning af at forhøje de tyske Invaliditetstal i Sammenligning med de norske, kommer derhos som et tredje Moment de forskellige Forholde, hvorunder tyske og norske Arbeidere overhovedet lever.

Indskrænker man nemlig Sammenligningen til at omfatte kun norske Byarbeidere med tyske Arbeidere, kan der nævnes adskillige Grunde for den Opfatning, at der blandt de sidste maa være forholdsvis flere Invalider end blandt de første, naar de forskellige Aldersgrupper sammenholdes hver for sig.

De norske Arbeidere har nemlig antagelig overhovedet ikke et saa slidsomt Arbeide som de tyske, de har ikke saa lang daglig Arbeidstid, deres Arbeide er i Arbeidstiden neppe gennemgaaende saa intenst som de tyske Arbeideres, de arbeider derhos for en ikke liden Del i sundere Arbeidslokaler, man erindrer blot, hvilken fremtrædende Rolle Sagbrugene og Høvlerierne spiller i vor Fabrikindustri. Der kunde nævnes flere Omstændigheder, bl. a. det i Tyskland hyppigere Søndagsarbeide og større Forbrug af alkoholholdige Drikke; men det anførte tør være tilstrækkeligt til at begrunde den Opfatning, at Invalidetsrisikoen maa antages at gjøre sig stærkere gjældende blandt tyske Arbeidere end blandt norske.

Endelig kan mærkes, at de anførte tyske Invaliditetssandsynligheder gjælder Mænd og Kvinder underet, de med samme — i den departementale Komités Indstilling¹⁾ — sammenlignende norske derimod kun Mænd, jfr. Færden, Tabel 31 og 36. Da nu Invaliditeten er større blandt Kvinder end blandt Mænd, og det navnlig blandt de ugifte Kvinder og Enker, af hvilke forholdsvis ikke faa er med i den tyske Rigsforsikring, maa ogsaa denne Omstændighed bidrage til at forhøje de tyske Tal i Sammenligning med de norske. Jfr. ovenfor § 2.

Af den i 1901 udgivne officielle tyske Statistik der Invalidenversicherung für die Jahre 1891 bis 1899, S. 3, vil det sees, at i Midten af 1895 var i Tyskland forsikret 7 707 601 mandlige og 4 105 658 kvindelige Personer, ialt 11 813 259 Personer, altsaa 34.7 % kvindelige. I nævnte Værk S. 25 findes de mandlige og kvindelige forsikringspligtige Personer fordelt efter Alder (og Hovednæringsvei), og man skulde saaledes have Anledning til særskilt for hver Aldersgruppe at be-

¹⁾ Kontorschef Hjorths Bemærkninger S. 19.

regne, hvilken Indflydelse dette Moment kan antages at udøve. Da vistnok de allerfleste, om ikke alle, er ugifte og Enker, skulde man ved en saadan Beregning rettest anvende de for ugifte Kvinder og Enker gjældende Invaliditetssandsynligheder. Disse er vistnok ikke særskilt beregnede; men af de i Bilag 1 S. 6 o. f. og i foranstaaende § 3 meddelte Opgaver vil det sees, at Invaliditetssandsynlighederne maa være betydeligt høiere for de ugifte Kvinder og Enker end for Kvinder overhovedet. Forøvrigt bemærkes i denne Forbindelse, at en forholdsvis betydelig Del af de i Tyskland forsikringspligtige Kvinder sees at bestaa af Personer i yngre Alder, beskæftiget ved huslige Tjenester samt ved Landbrug, medens Kvinderne er mindre stærkt repræsenteret i Industrien. Hvad Indflydelse disse Forhold kan antages at udøve paa de heromhandlede Beregninger, er ikke godt at vide. For- saavidt der skulde være en mindre Invaliditetsrisiko i de Erhverv, ved hvilke de i Tyskland forsikringspligtige Kvinder hovedsagelig er beskæftiget, tør det antages, at dette Forhold mere end opveies ved den Omstændighed, at de er ugifte eller Enker, og at de som saadanne skulde have større Invaliditetsrisiko.

Der er endnu et Forhold, som bør omtales, forinden jeg gaar over til den Beregning, der skulde føre til den nøiagtigst mulige Sammenligning mellem de norske og de tyske Invaliditetstal, nemlig dette, at de i det før citerede Denkschrift af 1898/1899 S. 18 anførte Invaliditetssandsynligheder, «Invaliditätswahrscheinlichkeiten nach den neuen Erfahrungen bis Mitte 1898» ikke er nøiagtige Udtryk for de statistiske Erfaringer, da man, som det vil sees af S. 15, i Sikkerhedens Interesse har fundet det rigtigt i de enkelte Alderstrin at vælge de høieste Tal for Aarene 1895—1897 og ikke det alene, men derhos at erstatte disse Tal med de ældre, overalt, hvor de sidstnævnte Tal er faldt endnu høiere ud. Dette er altsaa en Sikkerhedsforanstaltning i anden Potents, hvis Betimelighed det selvfølgelig ikke kan falde mig ind i nogen Maade at ville kritisere, men som ikke kan lades ud af Betragtning, hvor der spørges om en objektiv korrekt Sammenligning mellem de norske og de tyske Beregninger. At det ogsaa for Norges Vedkommende kan være hensigtsmæssigt i Sikkerhedens Interesse at regne med Muligheden af, at Invaliditetssandsynlighederne kan komme til at stille sig ugunstigere end de anstillede Undersøgelser ligfrem viser, vil jeg ingenlunde bestride; tværtimod. Den samme Sikkerhed, som man for Tysklands Vedkommende har søgt at opnaa ved høitopsatte Invaliditetssandsynligheder, synes man imidlertid at ville kunne opnaa ligesaa godt ved Forlangendet om et stærkt Reservefond.

Efter de i det nævnte tyske Skrift S. 16 meddelte Oplysninger udgjorde Forskjellen mellem de for Aarene 1895—1897 benyttede høieste Tal og de for samme Aar virkelig observerede Tal gennemsnitlig 9 %, varierende mellem 14,6 % for de i 1895 begyndende Invalidere og 1,4 % for de i 1896 begyndende.

Paa Grundlag af det før anførte og under Henviisning til den i Bilag 12 anstillede detaljerede Beregning kan der nu opstilles nedenstaaende Sammenligning mellem a) de af den norske repræsentative Invaliditetsstatistik udledede, men efter tyske Forsikringsregler modificerede, Invaliditetssandsynligheder og b) de i Denkschrift zu No. 93 (1898/99) S. 18 opstillede «Invaliditätswahrscheinlichkeiten nach den neuen Erfahrungen bis Mitte 1898».

Aldersgrupper.	a) Invaliditetssandsynligheder ifølge Bilag 12, sidste Rubrik pr. 1000		Gjennemsnit, naar der regnes $\frac{2}{3}$ Mænd og $\frac{1}{3}$ Kvinder.	Disse Tal forhøiede med 9 % ¹⁾ .	b) Invaliditätswahrscheinlichkeiten nach Erfahrungen bis 1898 pr. 1 000.
	Mænd.	Kvinder.			
17—19	24	19	22.3	24	3
20—24	25	23	24.3	26	9
25—29	24	33	27	29	16
30—34	37	33	35.7	39	22
35—39	33	61	42.3	46	30
40—44	58	121	79	86	45
45—49	82	176	113.3	123	76
50—54	111	276	166	181	126
55—59	181	330	230.7	249	218
60—64	387	494	422.7	461	385
65—69	596	756	649.3	708	690
70—74	1 191	1 494	1 292	1 408	1 150
75—79	1 734	1 706	1 724.7	1 880	1 950
80—84	2 875	3 555	3 101.7	3 381	3 500
85—89	3 365	4 059	3 596.3	3 920	(6 200)

Som det vil sees, ligger de efter Bilag 12 beregnede Invaliditetssandsynligheder (bortset fra Aldersgruppen 85—89, for hvis Vedkommende der navnlig ikke kan tillægges de tyske Tal nogen Vægt) gennemgaaende høiere og det for detmeste væsentlig høiere end de tyske Tal, og det uagtet der ved den i Bilag 12 udførte Beregning ikke er medtaget alle de Momenter, der i Henhold til det foranførte skulde drage i Retning af at forhøie de norske Invaliditetssandsynligheder, naar de søges overførte paa tyske Forhold.

Naar man med disse Resultater sammenholder den foran S. 30 anstillede Sammenligning mellem de beregnede Invaliditetssandsynligheder for Mænd efter Kapt. Færdens korrigerede Beregning og efter Bilag 11 i nærværende Skrift, viser det sig, at sidstnævnte Invaliditetssandsynligheder vistnok er høiere baade i Sammenligning med Kapt. Færdens og i Sammenligning med de tyske, men at de dog staar de sidste adskilligt nærmere.

For de i heromhandlede afgjørende Aldersgrupper fra det 55—69 og 70—79 Aar er nemlig de i Bilag 11 beregnede Invaliditetssandsynligheder gennemsnitlig 36 og 23 % høiere end Kapt. Færdens korrigerede Tal, medens de i Bilag 12 beregnede Invaliditetssandsynligheder for de samme Aldersgrupper alene var henholdsvis 9 og 6 % høiere end de tyske.

For de yngste Aldersgrupper er Forskjellen mellem de norske og de tyske Tal overordentlig stor, idet de norske Beregninger viser en flerdobbelt saa stor Invaliditetsrisiko som de tyske Erfaringer, og det uagtet jeg — rigtignok efter en usikker Hypothese — har søgt at tage saavidt mulig Hensyn til den Omstæn-

¹⁾ Se ovenfor S. 33.

dighed, at Ventetiden efter det norske Forslag alene skulde være $\frac{1}{2}$ Aar mod 1 Aar efter det tyske. Den af Hensyn hertil i Bilag 12 beregnede Reduktion — 40 % for Alderen 17—19 Aar og 35 % for Alderen 20—24 — kan tænkes at være for liden, hvorhos det kan være begrundet i særskilte Omstændigheder, at de tyske Invaliditetssandsynligheder her er saa paafaldende lave, nemlig 3 og 9 pr. 1000. Under den store Usikkerhed, der saaledes gjør sig gjældende i Henseende til de nævnte Aldersgrupper, er det heldigt, at Invaliditetsrisikoen her spiller en forholdsvis meget ringe Rolle.

Det er allerede foran bemærket — ligesom det i den departementale Komites Betænkning sterkt er bleven fremholdt — at et enkelt Aars Erfaring, og det navnlig ved Opgaver tilveiebragt ved en repræsentativ Tælling, der knytter sig til et bestemt Tidspunkt, selvfølgelig ikke i og for sig er tilstrækkelig til at bestemme Invaliditetssandsynligheden med saadan Nøiagtighed, at man med nogen Tryghed kan bygge derpaa. Et talende Vidnesbyrd i samme Retning giver det tyske Denkschrift zu No. 93, der ovenfor hyppig er bleven nævnt. Af de i samme S. 16 meddelte Opgaver fremgaar det nemlig, at Antallet af de i den store tyske Rigsforsikring i Aarene 1895—1897 begyndende Invalidementer varierede temmelig betydelig fra det ene Aar til det andet, idet deres samlede Antal udgjorde 54 957 i 1895, 63 493 i 1896 og 57 540 i 1897. Naar saa store Forskjeligheder kan gjøre sig gjældende selv i den tyske Rigsforsikring, siger det sig selv, at et enkelt Aars Erfaring indenfor den norske Undersøgelses begrænsede Omraade har ringe Betydning i og for sig.

Men det maa imidlertid tillægges, at disse Opgaver ikke bliver betydningsløse, naar deres Resultat stemmer med andre Opgaver, der har en solid Grundvold at staa paa, og dette synes i nogen Grad at være Tilfældet, hvad Invaliditetssandsynligheden angaar.

Idet der saaledes efter Omstændighederne er al Grund til at søge de i heromhandlede Henseende indledede Undersøgelse fortsatte, er man indtil videre henvist til at holde sig til de hidtil fremkomne Resultater som de sandsynligvis rigtigste.

§ 8. Invaliditetsophørssandsynligheden.

Medens det bør antages at fremgaa af det ovenfor anførte, at de Invaliditetssandsynligheden vedrørende Opgaver ikke er uden sit Værd, kan det samme ikke siges om de Opgaver, ved hvilke man har tilsigtet at belyse Ophørssandsynligheden. De Opgaver, der i saa Henseende findes meddelt i Kapt. Færdens Beregninger Tabel 1 og 16 samt de deraf udledede følgende Tabeller, synes nemlig at være omtrent uden Betydning for Bedømmelsen af den virkelige Ophørssandsynlighed.

Dette ligger ikke alene deri, at det fremlagte statistiske Materiale er for svagt i Henseende til dets Omfang, saa at det, hvad der er bleven paaapeget af Kontorchef Hjorth (se Bemærkninger S. 25) alene af den Grund ikke egnede sig til at grupperes i den paa dette Omraade uafviselig nødvendige Fordeling efter Invali-

ditetens Varighed kombineret med Personernes Alder. Men Materialet lider derhos ogsaa af forskellige andre Mangler og selvmodsigende Unøiagtigheder.

Naar man saaledes med Hensyn til de ifølge ovennævnte Tabeller reaktiverede («ophørte») og døde Invalider opstiller en lignende Beregning som ovenfor S. 29 er anført for de nytilkomne Invaliders Vedkommende, viser Tallene følgende Resultater.

	Reaktiverede		Døde		Procentforhold af Reaktiverede.		Procentforhold af Døde.	
	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.
1890	13	8	58	44	8.7	5.4	16.3	16.7
1891	23	6	59	41	15.3	4.1	16.7	15.5
1892	21	9	74	49	14.0	6.1	20.8	18.5
1893	49	31	75	59	32.7	21.1	21.1	22.4
1894	44	93	89	71	29.3	63.3	25.1	26.9
Sum 1890—1894	150	147	355	264	100	100	100	100

En saadan Fordeling af de Reaktiverede, som det heraf fremgaaende Procentforhold giver Udtryk for, er selvfølgelig i den Grad afvigende fra det virkelige Forhold, at Opgaverne er ganske ubrugbare, og, medens der forsaavidt de nytilkomne Invalider angaar kunde anføres Omstændigheder, der indtil en vis Grad tillod at berigtige de Feil, der ogsaa her for en Del har gjort sig gjældende, staar man i saa Henseende ganske fast for de Reaktiveredes Vedkommende. Hvad de Døde angaar, er der vistnok ikke nogen paafaldende Uoverensstemmelse mellem de for de enkelte Aar af Tidsrummet 1890—1894 opgivne Antal; men her lider Opgaverne af en anden væsentlig Mangel, idet de, som ogsaa af Kapt. Færden paapeget, angiver et altfor ringe Antal Døde, hvorfor han fra det 55 Aldersaar af har sat disse Opgaver ganske ud af Betragtning og istedet anvendt de af de almindelige Dødstabeller fremgaaende Dødelighedskoefficienter.

Idet jeg forøvrigt angaaende Beskaffenheden af disse Opgaver og Beregninger henviser til det af Kontorchef Hjorth S. 24—26 og 30—32 bemærkede, tilføies imidlertid, at det samlede Resultat af de af Kapt. Færden udførte Beregninger over Invaliditetsforholdet blandt Mænd, beregnet ved Invaliditetssandsynligheden og Ophørssandsynligheden (Tabel 7 for Mænd og Tabel 22 for Kvinder og, efter den korrigerede Ophørssandsynlighed, henholdsvis Tabel 32 og Tabel 37) i det Hele taget stemmer nogenlunde godt med den repræsentative Tællings Resultater med Hensyn til Antallet af Invalidider ved Udgangen af 1894.

Det vil være indlysende, at sidstnævnte Opgaver maa tillægges en ganske anden Vægt end de skrøbelige Opgaver over de Momenter, der betinger de i Aarene 1890—1894 stedfundne Forandringer i Henseende til Invalidetallet. Opgaverne over Antallet af Invalidider ved Udgangen af 1894 og over de samtidig levende Personer, paa Grundlag af hvilke Invalideforholdet er bleven direkte beregnet, omfatter et Antal af over 80 000 samtidig levende Personer, blandt hvilke der fandtes 3 223 Invalidider, saa de stærke Anker, der med god Føie har været

rettet mod de Opgaver, der angaar Invalidetallets Bevægelser, kun i ringe Grad vedrører Opgaverne over selve Invalidetallet.

Det har derfor en særlig Interesse at undersøge, i hvilket Forhold de i Kapt. Færdens Beregninger anvendte Invaliditetssandsynligheder og Invaliditetsophørssandsynligheder, og navnlig de korrigerede Tal, staar til de af Invalidetællingen fremgaaende Antal Invalidider.

Til Oplysning herom meddeles nedenstaaende Oversigt, hvor Antallet af observerede Invalidider er anført ligefrem efter «Beregningernes» Tabel 8 og 23, medens det i Oversigten opførte beregnede Antal er fremkommet paa den Maade, at jeg har multipliceret de i Tabellerne 8 og 23 anførte «Levende» med det af Tabellerne 7, 32, 22 og 37 fremgaaende Invalideforhold (fx og fy) i Midten af hver Aldersgruppe, altsaa for Grupperne 20—24, 25—29 henholdsvis 22 og 27 Aar o. s. v.

Alder.	Antal invalide Mænd ved Udgangen af 1894.			Antal invalide Kvinder ved Udgangen af 1894.		
	Observeret Antal.	Beregnet Antal.		Observeret Antal.	Beregnet Antal.	
		Efter Tabel 7.	Efter den korrigerede Tabel 32.		Efter Tabel 22.	Efter den korrigerede Tabel 37.
17—19 . .	12	10	—	19	14	—
20—24 . .	28	19	—	37	36	—
25—29 . .	21	22	—	32	33	—
30—34 . .	33	26	—	26	31	—
35—39 . .	21	29	—	42	36	—
40—44 } . .	70	70	—	117	97	—
45—49 }						
50—54 . .	42	49	(49)	69	80	77
55—59 . .	61	62	62	86	116	98
60—64 . .	98	97	104	175	216	161
65—69 . .	198	164	170	231	342	242
70—74 . .	242	262	241	371	447	330
75—79 . .	234	267	232	354	443	366
80—84 . .	171	194	167	229	268	239
85—89 . .	49	70	63	101	126	113
90 og over .	24	26	26	30	46	46
Sammendrag						
17—49 . .	185	176	(176)	273	247	(247)
50—69 . .	399	372	385	561	754	578
70 og over .	720	819	729	1 085	1 330	1 094
Tilsammen	1 304	1 367	1 290	1 919	2 331	1 919

Som det heraf vil sees, stemmer det efter de korrigerede Ophørssandsynligheder beregnede Antal, hvad Hovedsummene angaar, for Kvindernes Vedkommende ganske og for Mændenes Vedkommende tilnærmelsesvis med det observerede Antal. Grunden til, at dette er bleven Tilfældet, trods de Skrøbeligheder, som navnlig de Ophørssandsynlighederne vedrørende Tal lider af, er rimeligvis den, at Kapt. Færden med Rette har anlagt sine Beregninger og Korrigeringer saaledes, at Hovedresultatet kunde stemme med det observerede Antal Invalidider ved Udgangen af 1894.

Hvorvidt det heraf videre kan drages den Slutning, at de af Kapt. Færden herpaa byggede Beregninger over de paaregnelige Udgifter til Pensionering af invalide Mænd og Kvinder samt over de finansielle Resultater af en eventuel Folkeforsikring i det Hele, er et Spørgsmaal, som jeg i denne Forbindelse ikke kan gaa nærmere ind paa. Men det tør antages, at den foregaaende Udvikling, med Hensyn til Løsningen af dette Spørgsmaal, giver et Bidrag, der ved Bedømmelsen heraf kan tages i Betragtning ved Siden af de i den departementale Komites Indstilling fremførte.

Til at skaffe et sikrere Grundlag for de hidhenhørende Beregninger kræves mere omfattende og fremfor alt mere nøiagtige Opgaver vedrørende Invaliditets-sandsynligheden og især vedkommende Invaliditetsophørssandsynligheden. I sidstnævnte Henseende vil maaske Sygekasse- og Pensionsregnskaber samt de Fortegnelser, der føres over de af Fattigvæsenet forsørgede kunne levere et brugbart Materiale, der imidlertid maatte suppleres ved særskilte Undersøgelser.

Indtil Resultater af saadanne eventuelle Undersøgelser foreligger, kunde man maaske komme det virkelige Forhold for det norske Folk nærmest, naar man med Hensyn til Invaliditetssandsynligheden gaar ud fra den i nærværende Skrift Bilag II opstillede nye Beregning og med Hensyn til Ophørssandsynligheden tiltemper de tyske Erfaringer paa det ved Invalidetællingen af 1894 og eventuelt ved senere Invalidetællinger konstaterede norske Invaliditetsforhold samt norske Dødelighedskoefficienter.

Med Hensyn til de tyske Erfaringer tillader jeg særlig at henlede Opmærksomheden paa det i 1901 udgivne officielle Skrift: «Das Ausscheiden der Invalidenrentenempfänger aus dem Rentengenuss.» (Amtl. Nachr. des Reichs-Versicherungsamts 1901 2 Beiheft).

Dette Skrift, der meddeler Resultatet af Erfaringer fra et samlet Antal af 274 814 Invalidider giver S. 20 en Oversigt (Uebersicht 7) over hvorledes Ophørssandsynligheden stiller sig for hver femaarige Aldersgruppe af Invalidider og for hvert af de syv første Aar efter Invalididentens Begyndelse. I Tabel IV S. 152 gives de samme Oplysninger for hvert enkelt Aldersaar og for 10 Invalididentaar, hvorhos Ophørssandsynligheden i det tiende Aar er sammenstillet med den i det Hele hermed nær sammenfaldende Dødelighed efter den almindelige tyske Dødelighedstabel for Mænd.

Af den først nævnte Oversigt fremgaar bl. a., at af de Invalidider, der begyndte at erholde Invalididenter i Alderen 20—24 Aar, udgik i det første Rentear

over Halvparten, i det andet over en Fjerdedel (27.56 %), i det tredje 14.47 %, i det fjerde Aar 11.33 % o. s. v. nedover.

I de høiere Aldersgrupper bliver Forskjellen mellem de første og de følgende Renteaar efterhaanden mindre og mindre, saa at ifølge Tabel IV fra omtrent det 75 Aar Ophørssandsynligheden og den almindelige Dødelighedssandsynlighed falder temmelig nær sammen allerede i det første Renteaar, medens dette i de yngre Aldersgrupper først bliver Tilfældet i det tiende Renteaar.

Tilsvarende Beregninger findes meddelt for hver enkelt Maaned af det første Renteaar, hvilket kan være af Interesse for eventuelle for norske Forhold tillempede Beregninger, da der i heromhandlede Henseende gjør sig en ikke ringe Forskel gjældende fra Maaned til Maaned, (jfr. S. 19 Uebersicht 5) en Forskel, der kan tænke at ville vise sig end mere fremtrædende, naar Ventetiden, som efter det norske Forslag, er nedsat fra 1 til $\frac{1}{2}$ Aar. Endelig kan i denne Forbindelse mærkes, at nævnte tyske Skrift indeholder Opgaver ogsaa særskilt for mandlige og kvindelige Rentemodtagere samt for særskilte Dele af det tyske Rige, hvilke Opgaver imidlertid ikke kan sees at være bearbejdede i denne Detail, men som kan være af Interesse for Sammenligninger med norske Forhold. Maaske kan der være Anledning til lignende Sammenligninger ogsaa med tilsvarende danske Opgaver.

§ 9. Forholdet mellem Invalidetallet i 1891 og det sandsynlige Invalidetal i Aarene 1910—1930.

Da det ved Bedømmelsen af Udsigterne for en eventuel norsk Folkeforsikring vil være af væsentlig Interesse saavidt mulig at tilveiebringe Oplysning, ikke blot om hvorledes Invalideforholdet stillede sig paa et bestemt Tidspunkt, saaledes som i Socialstatistik IV² oplyst for Udgangen af Aaret 1894, men i fremtrædende Grad ogsaa om, hvorledes det sandsynligvis vil stille sig i kommende Tider, skal jeg i efterfølgende Afsnit søge at give nogle Bidrag til Bedømmelsen heraf, uagtet det siger sig selv, at nogen bestemt Beregning i saa Henseende ikke kan opstilles.

I denne Hensigt har jeg for det første undersøgt, hvorledes Aldersfordelingen under forskellige Forudsætninger — saavel uheldige som heldige — antagelig vil stille sig i Aarene 1900—1930 og derefter, hvad Indflydelse dette Forhold, i og for sig betragtet, vil udøve paa Invaliditeten.

Befolkningens Aldersfordeling kan nemlig ved Hjælp af Erfaringer fra en Række af Folketællinger nogenlunde beregnes fremover indtil Aaret 1930.

Den Maade, hvorpaa Aldersfordelingen for Aarene 1910, 1920 og 1930 er beregnet og det Grundlag, som denne Beregning er bygget paa, er udførlig forklaret i hosfølgende Bilag 6, og jeg skal her alene anføre Hovedresultaterne.

Det vil af nævnte Bilag erfares, at de udførte Beregninger bygger paa tre forskellige Forudsætninger, nemlig: 1) en meget stærk og vedholdende Ud-

vandring, i Lighed med den, der fandt Sted i det i denne Henseende hidtil uovertrufne Tiaar 1881—1890. At en saadan Udvandringsperiode paany kan gjentage sig, maa man, bl. a. under Hensyn til de to sidste Aars Erfaringer, være forberedt paa, men at en saa stærk Udvandring skulde fortsætte sig med uforminsket Styrke i hele tredive Aar, er meget usandsynligt; 2) en forholdsvis liden Udvandring med dermed sammenhængende Befolkningstilvækst af samme Størrelse som den for Aarene 1891—1900. Heller ikke dette kan ansees som sandsynligt, hvorimod 3) den tredie Forudsætning, der gaar ud fra Gjennemsnittet af samtlige Beregninger for Aarene 1865—1900, i hvilke der findes to forholdsvis stærke Udvandringsperioder med mellemliggende Aar af noget ringere Udvandring, tør have størst Sandsynlighed for sig.

Efter disse Beregninger skulde den samlede Folkemængde i Aarene 1910, 1920 og 1930 antages at ville udgjøre som følger:

	Beregning No. 1. (Stærk Udvandring.)	Beregning No. 2. (Liden Udvandring.)	Beregning No. 3. (Middels Udvandring.)
1910	2 277 938	2 475 857	2 378 610
1920	2 339 683	2 717 273	2 529 130
1930	2 424 144	2 960 718	2 690 068
Forøgelsen skulde saaledes blive:			
1900—1910 . . .	41 396	239 315	142 068
1910—1920 . . .	61 745	241 416	150 520
1920—1930 . . .	84 461	243 445	160 938
Heraf: Mænd:			
1900—1910 . . .	7 226	117 315	64 293
1910—1920 . . .	20 302	118 884	69 614
1920—1930 . . .	34 667	120 087	76 022
Kvinder:			
1900—1910 . . .	34 170	122 000	77 775
1910—1920 . . .	41 443	122 532	80 906
1920—1930 . . .	49 794	123 358	84 916
Procentvis Forøgelse i Tiaarene			
1900—1910 . . .	1.9	10.7	6.4
1910—1920 . . .	2.7	9.8	6.3
1920—1930 . . .	3.6	9.0	6.4

Man vil heraf se, at de udførte Beregninger for det hele Tidsrum 1900—1930 viser en gjennemsnitlig Tilvæxt pr. 10 Aar af 2.7 Procent under Forudsætning af stadig og stærk Udvandring, af 9.8 Procent under den modsatte Forudsætning og af 6.4 Procent under Forudsætning af en middelsstor Udvandring. De Variationer, som viser sig mellem de enkelte Tiaar, hidrører fra de til enhver Tid stedfindende Ujævnheder i Aldersgruppernes Fordeling og spiller i denne Forbindelse ingen væsentlig Rolle.

Af de i vedkommende Tabelbilag (6, S. 45—46) meddelte Oplysninger om Procentforholdet for de større Aldersgrupper fremgaar nedenstaaende Gjennemsnitsforhold for Aarene 1910—1930 mellem de to Hovedgrupper af Befolkningen, hvoraf fornemmelig Forholdet mellem Antallet af Invalider og den mest arbejdsdygtige Del af Befolkningen beror.

Forskjellige Forudsætninger angaaende Folkemængdens Udviklingsgang:	Pr. 100 Mænd af alle Aldre:			Pr. 100 Kvinder af alle Aldre:		
	30—45 Aar.	45—60 Aar.	60 Aar og over.	30—45 Aar.	45—60 Aar.	60 Aar og over.
1. Stærk Udvandring . .	15.43	11.94	10.47	17.50	13.31	11.88
2. Liden —»— . .	17.48	12.23	9.72	18.08	13.11	11.32
3. Middels —»— . .	16.69	11.95	9.88	17.95	13.12	11.40

Allerede disse Opgaver viser, at en stærk Udvandring paa en dobbelt Maade virker uheldigt paa det heromhandlede Forhold, nemlig ved at nedsætte det Procentforhold, der falder paa de mest produktive Aldersgrupper, og forhøje det relative Antal af Invalider i Forhold til den hele Befolkning. Hertil kommer endnu et tredje Moment, nemlig at Forholdet mellem Mænd og Kvinder forskyves.

Til Oplysning herom hidsættes følgende Oversigt over den for Aarene 1890—1900 konstaterede og for Aarene 1900—1930 beregnede Udviklingsgang i saa Henseende.

For hvert 100 af den hjemmehørende Folkemængde var der eller skulde der være:

	Af Mandkjøn.	Af Kvindekjøn.
1890	48.23	51.77
1900	48.34	51.66
Derefter sandsynligvis:		
1910	48.16	51.84
1920	48.04	51.96
1930	48.00	52.00
Men i Tilfælde af stadig stærk Udvandring:		
1910	47.78	52.22
1920	47.39	52.61
1930	47.17	52.83
Og i Tilfælde af ringe Udvandring:		
1910	48.41	51.59
1920	48.48	51.52
1930	48.55	51.45

Ved disse Beregninger maa dog tilføies, at de sandsynligvis betegner Ydergrænserne for de Svingninger i Hensende til Folkemængdens Sammensætning, som der kan blive Spørgsmaal om. Thi Erfaring viser, at der i Samfundslegemet er en iboende Kraft, som for nogen Del reagerer mod de Ligevægtsforholdet forstyrrende Momenter og derfor f. Ex. i nogen Grad modvirker de umiddelbare Følger af en stærk Udvandring.

Denne Omstændighed bør have i Erindring ogsaa ved de Beregninger, som paa Grundlag af de omhandlede Opgaver over Befolkningens Aldersfordeling er bleven anstillet angaaende det paaregnelige Antal Invalidi i Aarene 1910, 1920 og 1930, og som jeg nu skal gjøre Rede for.

Beregningerne er, som det nærmere vil sees af Bilag 7, udført for hver femaarige Aldersgruppe og med Anvendelse af de for 1894 beregnede nye Invaliditetskoefficienter (Bilag 3 og 4). For den Aldersfordeling, der maa ansees som den sandsynligste, er Invalidetallet beregnet for hvert af de anførte Aar, hvori- mod Beregningen for den Aldersfordeling, der er opstillet under Forudsætning af a) en stærk Udvandring og b) en ringe Udvandring, kun er udført for Aaret 1930.

For at vise, hvorledes disse Beregninger stiller sig i Sammenligning med det Antal Invalidi, der er beregnet i Bilag 2 paa Grundlag af den tilstedeværende Folkemængde i 1891, nemlig tilsammen 54 303, maa dette Antal forhøies med 68, svarende til det Antal Invalidi, der, ifølge hvad der er forklaret i Slutningen af Bilag 4, skulde falde paa de fraværende Sømænd. Dernæst er det beregnede Antal Invalidi bleven reduceret saaledes, at de for alle Aar svarer til en Folkemængde af 2 Millioner, og da det ved Siden heraf vil være af Interesse at se, hvorledes Invalidetallet i de heromhandlede Aar stiller sig til den mest produktive Del af Folkemængden, er det ligeledes beregnet, hvormange Invalidi der — fremdeles efter de for 1894 konstaterede Koefficienter — skulde svare til 1 Million Personer i Alderen 25—60 og 15—60 Aar.

Resultatet af denne Beregning viser følgende relative Antal Invalidi:

Aar.	Pr. 2 Millioner Indbyggere af alle Aldre.	Pr. Million Indbyggere i Alderen:	
		25—60 Aar.	15—60 Aar.
1891	54 260	74 572	50 868
Og sandsynligvis:			
1910	57 923	78 966	52 459
1920	56 628	75 819	51 695
1930	57 774	77 456	52 172
Men i Tilfælde af stærk Udvandring:			
1930	60 705	85 880	56 975
Og i Tilfælde af ringe Udvandring:			
1930	57 579	74 805	50 933

Det vil heraf sees, at det relative Antal Invalider i Forhold til den hele Folkemængde sandsynligvis vil forøges fra 54 260 i 1891 til 57 442 i Gjennemsnit for Aarene 1910—1930, alt beregnet for en Befolkning af 2 Millioner. Dette vil sige en Forøgelse af 6 %. I Tilfælde af stærk Udvandring gennem det hele Tidsrum vil Tallet forøges til 60 705 i 1930.

Aarsagen til denne ugunstige Vending er tildels at tilskrive den Omstændighed, at Antallet af ældre Folk, paa Grund af den siden 1814 indtraadte stærke Forøgelse af Folkemængden, endnu i 1891 var svagt repræsenteret i Forhold til den yngre Slægt, medens i indeværende Aarhundrede et mere normalt Ligevægtsforhold mellem de forskellige Aldersgrupper er indtraadt. Ligevægtsforholdet er imidlertid i nogen Grad bleven forrykket ved den navnlig siden 1865 optrædende Udvandring, der i det Hele har virket til at formindske navnlig de yngre Aldersklasser i Forhold til de ældre. Jo stærkere Udvandring, desto mere vil dette gøre sig gjældende i heromhandlede Henseende.

Ogsaa Forholdet mellem Antallet af Invalider og den mest produktive Del af Befolkningen vil sandsynligvis stille sig ugunstigere i indeværende Aarhundrede, end det gjorde i 1891. Dog vil Forskjellen her ikke blive saa stor, som i Forhold til den samlede Folkemængde. For hver Million Personer i Alderen 25—60 Aar skulde der nemlig i Gjennemsnit for Aarene 1810 til 1830 sandsynligvis være 77 414 Invalider af alle Aldre mod 74 572 i 1891, hvilket viser en Forøgelse i det relative Antal af 3.8 Procent.

Efterat have undersøgt, hvilken Indflydelse Aldersfordelingen kan antages at ville udøve, gaar vi over til et andet Moment, der i Forbindelse med Aldersforholdet spiller en ikke uvigtig Rolle i Henseende til Invalidetallet, nemlig Bybefolkningens Væxt. Til Oplysning herom er der i Bilag 8 meddelt Oplysninger om Bybefolkningens Procentandel af Rigets Folkemængde og dette Forholds Stigen i Aarene 1801—1900, og derefter opgjort en Sandsynlighedsberegning over, hvorledes samme Forhold vil stille sig i Aarene 1910—1930. Dernæst er der i Bilag 9 bleven anstillet en Beregning over, hvorledes Byernes Procentandel i Rigets Folkemængde har stillet sig for hver tiaarige Aldersklasse ifølge de siden 1801 afholdte Folketællinger, hvorhos der er tilføjet Resultatet af en tilsvarende Beregning ogsaa for femaarige Aldersgrupper for Aarene 1891 og 1900.

Paa Grundlag af disse udførlige Beregninger er det videre i Bilag 10 undersøgt, hvilken Indflydelse Bybefolkningens sandsynlige fortsatte Væxt kan antages at udøve paa Invaliditetsforholdet.

Ifølge det sidstnævnte Bilag skulde Antallet af Invalider: a) beregnet efter Bybefolkningens almindelige Tilvæxt og b) tillige beregnet efter den sandsynlige Aldersgruppering i Aarene 1910—1930, — under Forudsætning af konstante Inva-

liditetskoefficienter i Byer og Bygder, — stille sig som følger for hver Million Indbyggere:

Aar.	a) uden Hensyn til Alders- grupperingen.	b) Hensyn taget til Alders- grupperingen.
1891	27 128	27 128
1900	27 489	29 682
1910	27 937	30 514
1920	28 498	30 867
1930	29 087	32 512

Det viser sig saaledes, at Bybefolkningens Tilvæxt bidrager til at forøge det relative Antal af Invalider (a), og at dette i forstærket Grad gør sig gjældende, naar Aldersgrupperingen tages i Betragtning (b).

Denne sidste Beregning kan synes at give et overraskende høit Resultat, idet den for det hele Tidsrum af 40 Aar viser en Stigning i det relative Tal af 19.8 Procent, naar Hensyn tages til Aldersgrupperingen, men kun af 7.2 Procent, naar Beregningen foretages uden Hensyn til denne. Aarsagen til den betydelige Forskjel mellem Resultatet af Beregningerne a og b er en dobbelt, nemlig for det første, at Bybefolkningens Aldersgruppering maa antages at gaa i samme Retning som for Rigets Folkemængde i det Hele, idet Antallet af de ældre vil stige mere end Antallet af de yngre, jfr. S. 59. Men dernæst kommer der den særskilte Omstændighed til, at Invaliddekoefficienterne i Byerne navnlig for de ældre Aldersgruppers Vedkommende stiller sig høiere end i Landdistrikterne. Hvis man nemlig paa Grundlag af den i Bilag 2, S. 21 meddelte Tabel beregner det Antal Invalider, som skulde forventes i Byerne, efter de for Bygderne anførte Koefficienter, vil man finde følgende Forhold mellem det forventede og det efter Observationer beregnede Antal Invalider i Byerne:

	a) Forventet Antal.	b) Observeret Antal.	a : b.
Mænd:			
Under 65 Aar	1 155	2 104	100 : 182
65 Aar og over	1 752	3 782	100 : 216
Kvinder:			
Under 65 Aar	2 024	3 555	100 : 176
65 Aar og over	3 500	6 465	100 : 185

Den dobbelte Virkning af den forskellige Aldersgruppering i 1930 sammenlignet med 1891 maa imidlertid antages at ville ophøre i de efterfølgende Aar, da de exceptionelle Omstændigheder, som i 1891 og nærmest paafølgende Aar gjorde sig gjældende i Henseende til Forholdet mellem Unge og Gamle, ikke længere vil være tilstede. Man vil ogsaa bemærke, at det største Sprang i heromhandlede Henseende er mellem Aarene 1891 og 1900.

De forangaaende Undersøgelser har gaaet ud paa saa nøiagtigt som muligt at bestemme den Indflydelse, som de i samme særskilt fremhævede Momenter — ægteskabelig Stilling, Livsstilling, Aldersforhold og Bybefolkningens Væxt — efter den sandsynlige Udvikling vil udøve paa det gennemsnitlige Antal af Invaliditer. Resultatet af de i Anledning heraf anstillede Beregninger er, at disse Momenter — under Forudsætning af, at alle øvrige Omstændigheder, som kan antages at influere paa Invalidetallet, forbliver uforandrede — skulde bringe dette op fra 27 128 pr. Million Indbyggere i 1891 til 32 512 pr. Million Indbyggere i 1930, en Forøgelse, der svarer til gennemsnitlig 0.46 Procent aarlig.

Det anførte Resultat beror imidlertid paa en Forudsætning, som neppe kan antages at ville holde Stik, idet tvertimod forskellige Forhold, der er af væsentlig Betydning for Invalidetallet, maa antages at ville undergaa Forandring.

Blandt disse Forhold skal jeg her ikke omhandle den Indvirkning, som man kan tænke sig vil blive en Følge af selve Indførelsen af en Folkeforsikring, og de specielle Lovbestemmelser samt den administrative Praxis, som dermed vil være forbunden. Spørgsmaalet herom ligger udenfor Sagens statistiske Side, hvorfor jeg i denne Forbindelse alene skal bemærke, at baade Loven selv og dens Praxis nødvendigvis maa indrettes saaledes, at simuleret Invaliditet ialfald saa meget som muligt kan undgaaes, og at der vistnok er al Opfordring til at søge tilveiebragt den bedst mulige Garanti for en korrekt Bedømmelse af de forebragte Invaliditetsandragender. Navnlig vil dette være paakrævet i de første Aar, i hvilke Folkeforsikringen eventuelt vil komme til at virke.

Idet altsaa de Spørgsmaal, som knytter sig til denne Side af Sagen, her ikke videre vil blive berørt, skal jeg her paapege forskellige i Udviklingens Medfør liggende Omstændigheder, der efter al Sandsynlighed vil medføre en Formindskelse i det Invalidetal, som ovenfor er beregnet efter de der specielt nævnte Momenter.

I denne Henseende kan der først henpeges paa den Udvikling, som Dødelighedsforholdene under Bybefolkningens fortsatte Væxt hidtil har vist. Ihvorvel man nemlig ikke uden videre kan overføre de Resultater, som viser sig med Hensyn til Dødelighedsforholdene, paa Invaliditetsforholdene, saa er der mellem begge saameget Slægtskab, at Erfaringer fra det ene Omraade kan tjene til Veiledning med Hensyn til det andet. Man bør her, navnlig ved Bedømmelsen af den Sandsynlighedsberegning, som i det forangaaende (jfr. Bilag 8—10) er anstillet angaaende den Indflydelse, som Bybefolkningens Væxt skulde have paa Invalidetallet, lægge Mærke til, at ikke alene Invaliditetsforholdene, men ogsaa Dødelighedsforholdene stiller sig væsentlig ugunstigere i Byerne end i Riget overhovedet, om end Forskjellen er mindre i Henseende til Dødelighed end i Henseende til Invaliditet. Som Følge heraf skulde man antage, at Byernes forholdsvis stærke Tilvæxt havde bevirket, at den gennemsnitlige Dødelighed i Riget overhovedet var steget.

Istedet derfor har det modsatte været Tilfældet, hvilket viser, at Slutningen fra Bybefolkningens Væxt til Invalidetallets relative Forøgelse er meget problematisk.

Til nærmere Belysning af dette Forhold hidsættes omstaaende Beregning,

der — med Udgangspunkt fra de i Aarene 1846—1855 stedfindende Dødelighedsprocenter særskilt for Bygder og Byer — viser, hvilket Antal Dødsfald der, under Forudsætning af, at disse Dødelighedsprocenter havde holdt sig uforandret, skulde forventes i de følgende Aar, — altsaa netop den samme Forudsætning, som ligger til Grund for den i § 8 omhandlede Beregning angaaende det sandsynlige Invaliditetstal.

Beregning over det Antal Dødsfald, der efter Dødelighedsprocenterne i Bygder og Byer for Aarene 1846—1855 skulde forventes i de følgende Aar.

Aar ¹⁾ .	Folkemængde.			Forventet aarligt Antal Døde efter en Dødelighedsprocent af 1.72 i Bygder og 2.40 i Byer.			Virkeligt Antal Døde i Riget.
	Bygder.	Byer.	Riget.	Bygder.	Byer.	Riget.	
1846—1855	1 223 000	180 000	1 403 000	21 036	4 320	25 356	25 326
1856—1865	1 368 000	230 000	1 598 000	23 530	5 520	29 050	28 314
1866—1875	1 431 000	315 000	1 746 000	24 613	7 560	32 173	30 508
1876—1885	1 494 000	405 000	1 899 000	25 697	9 720	35 417	31 889
1886—1890	1 532 700	441 800	1 974 500	26 362	10 603	36 965	33 416
1891—1895	1 531 900	488 600	2 020 500	26 349	11 726	38 075	34 017
1896—1900	1 568 700	572 800	2 141 500	26 982	13 747	40 729	33 630

Den gennemsnitlige Dødelighedsprocent for Riget skulde altsaa, naar man gaar ud fra konstante Procenter for Bygder og Byer, være steget fra 1.807 i Tiaaret 1846—1855 til:

1.818	i Aarene 1856—1865,	men udgjorde i Virkeligheden	1.772
1.843	- — 1866—1875,	—»—	1.747
1.865	- — 1876—1885,	—»—	1.679
1.872	- — 1886—1890,	—»—	1.692
1.884	- — 1891—1895,	—»—	1.684
1.902	- — 1896—1900,	—»—	1.571

Udviklingsgangen har i dette Forhold saaledes været netop saadan, at Byernes Dødelighed vistnok gennem hele det omhandlede Tidsrum har været

¹⁾ For Aarene 1846—1885 er Opgaverne hentede fra Norges off. Stat. III No. 106 S. 135. De angaar indtil 1875 den hjemmehørende Folkemængde, derefter den tilstedeværende. For Aarene 1886—1900 er Folkemængden beregnet efter Gjennemsnit af Opgaver over den tilstedeværende Folkemængde i hvert Aar.

større end Landdistrikternes, saa en større Dødelighed skulde være at forvente for Riget, naar man ene og alene tager Byernes Væxt i Betragtning; men den forsaavidt ugunstige Udvikling er bleven mere end opveiet af andre Omstændigheder, der har virket i den modsatte Retning saavel i Landdistrikterne som især i Byerne¹⁾. Blandt disse Omstændigheder maa det vistnok antages, at forbedrede hygieniske Forhold spiller en særlig fremtrædende Rolle, men dernæst ogsaa økonomiske Fremskridt og en Række andre Forhold, som det vilde føre for langt her nærmere at undersøge.

Men det bør her lægges Mærke til, at de hygieniske Forhold ogsaa maa antages at øve en væsentlig Indflydelse ogsaa paa Invaliditetsforholdene, saa at den stadig fortsatte Fremgang i denne Henseende tør haabes at ville give sig et Udslag i Formindskelse af Invaliditeten, ligesom det er paatageligt, at den har bevirket en Formindskelse i Dødeligheden. Overhovedet synes der at være adskillig Grund til at antage, at det for en væsentlig Del er de samme eller ligeartede nedbrydende Kræfter, der i endel Tilfælde fremkalder en tidlig Død og i andre en tidlig Invaliditet. Følgelig synes det berettiget af de Erfaringer, som man har angaaende den almindelige Dødeligheds Aftagen i det hele Rige, at slutte, at en lignende Udvikling ogsaa har gjort sig gjældende og fremdeles vil gjøre sig gjældende i Henseende til Invaliditeten.

Det er en bekjendt Sag, at Barsedødeligheden er aftaget i en betydelig Grad i vort Land og, da denne spiller en stor Rolle med Hensyn til den gennemsnitlige Dødelighedsprocent, kan mod det her anførte tænkes gjort den Indvending, at den gunstige Udvikling væsentlig beror paa en aftagende Barsedødelighed. En saadan Indvending vilde imidlertid ikke være grundet; thi det er godtgjort ved anstillede Beregninger, at Dødeligheden er formindsket i alle Aldersklasser undtagen de, der ligger mellem det 10de og 30te Aar (og tildels 90—100 Aar). Særskilt kan der paavises en væsentlig Aftagen i Dødelighedsprocenterne for de Aldersklasser, der er af størst Betydning for Invaliditetsforholdene.

Det aarlige Antal Døde pr. 100 i nedenstaaende Aldersklasser levende Personer udgjorde nemlig ifølge Norges off. Stat. III No. 304 S. XXII:

	0—10.	10—20.	20—30.	30—40.	40—50.	50—60.	60—70.	70—80.	80—90.	90—100.
Mænd :										
1821—1850 . .	2.99	0.46	0.83	0.97	1.38	2.22	4.07	8.65	17.38	30.70
1851—1890 . .	2.66	0.51	0.90	0.85	1.10	1.73	3.40	7.67	17.13	32.46
Kvinder :										
1821—1850 . .	2.63	0.43	0.63	0.90	1.16	1.72	3.53	7.97	17.30	32.15
1851—1890 . .	2.39	0.47	0.65	0.85	0.99	1.43	2.96	6.93	15.66	30.77

¹⁾ For det hele Rige skulde man efter de konstante Dødelighedsprocenter (1.72 for Bygder og 2.40 for Byer) have ventet, at Dødeligheden overhovedet var steget fra 1.807 % i 1846—1855 til 1.902 % i 1896—1900. Istedet derfor er den sunket til 1.571. En betydelig Formindskelse i Dødeligheden har ligeledes fundet Sted gennem hele det foregaaende og i det næstforegaaende Aarhundrede, saa langt Opgaverne rækker tilbage, nemlig fra 1736 af (Tabeller vedkommende Folkemængdens Bevægelse 1856—1865 S. XVII og vedkommende 1866—1885 (No. 106) S. 88). (Forts. S. 48.)

Den Slutning, at Bybefolkningens stærkere Væxt skulde medføre ugunstigere Dødelighedsforhold, viser sig saaledes ogsaa her uholdbar, og det er derfor sandsynligt, at det samme ogsaa kan gjælde for Invaliditetsforholdenes Vedkommende.

Der har været fremsat den Opfatning, at de sanitære Forholds Forbedring vil virke, ikke til Formindskelse af Invaliditeten, men væsentlig alene til en forlænget Pensionstid og følgelig til at forøge det gennemsnitlige Antal af Invalidider. «Lægekunstens og Hygienens Fremskridt vil forlænge Livet hos mange svage Personer, som istedetfor at bukke under for en snarlig Død tidligere eller senere maa yde sin Kontingent til Invalidernes Skare» o. s. v.¹⁾

Det er vel muligt, at de noget gunstigere og dermed livsforlængende Kaar, hvorunder Fremtidens eventuelle Pensionister vil leve sammenlignet med Fortidens Fattiglemmer, for nogen Del vil have den nævnte Virkning. Forsaavidt Invaliditeten har sin Grund i Sindssygdom, synes dette at maatte antages, jfr. en Afhandling af Medicinaldirektør Holmboe i Norsk Magazin for Lægevidenskab 1898 S. 935. Men at gaa ud fra, at de sanitære Forholds Forbedring og Lægekunstens Fremskridt skulde indskrænke sig dertil og ikke meget mere øve en gunstig Virkning i Retning af at formindske Invaliditetssandsynligheden, synes mig at være en meget ensidig Betragtningssmaade.

Ved Siden af de Almenbetragtninger, som i dette Forhold kan gjøres gjældende og som synes overhovedet at føre til, at de hygieniske Fremskridt tør have vel saa megen Virkning i forebyggende Retning paa de Friske som til at forlænge Levetiden for dem, hvis Helbred allerede har lidt et alvorligt Knæk, kan der paapeges en Række af Foranstaltninger, som direkte maa antages at have modvirket Indtrædelsen af Invaliditet, og som ved det fortsatte Arbeide i samme Retning, som i Fremtiden kan paaregnes, maa forventes fremdeles at ville indskrænke Antallet af Invalidider.

Her kan saaledes nævnes den nyere Lovgivning, der forbyder Anvendelse af Børn under en vis Alder til Fabrikarbeide og indskrænker Arbeidstiden for Børn samt for unge Mennesker indtil det 18de Aar. Endvidere Forbudet mod, at Kvinder anvendes til Arbeide i en vis Tid efter deres Nedkomst. Fremdeles Lovgivningens Bestemmelser om Indskrænkning af Natarbeide og Søndagsarbeide, dens Paabud om Indførelse af forskellige sanitære Foranstaltninger i Arbeidslokaler med dertil hørende Fabriktilsyn. Alt dette maa jo antages direkte at modvirke Invaliditeten og ved at udsætte dennes Indtræden formindske Antallet af Invalidider.

(Forts. f. f. S.) Særskilte Dødelighedsprocenter for Bygder og Byer er beregnet fra 1846 af (se sidstnævnte Værk S. 135) og udgjorde:

	1846—1855.	1856—1865.	1866—1875.	1876—1885.	1886—1890.	1891—1895.	1896—1900.
Bygder	1.718	1.698	1.660	1.608	1.609	1.621	1.516
Byer . .	2.399	2.217	2.142	1.938	1.982	1.881	1.719

I Virkeligheden er Dødeligheden bleven formindsket i et lidt stærkere Forhold, end disse Beregninger viser, se Norges officielle Statistik III No. 106 S. 88.

¹⁾ Hjorths Bemærkninger, S. 42.

Ved Siden af Lovgivningens Paabud er der en paatagelig Fremgang i Henseende til frivillige Foranstaltninger i samme Retning fra Arbeidsgiveres Side samtidig med stigende Krav derom fra Arbeidere og Fagforeninger.

Fremdeles Forbedringer i Henseende til Boligernes og Arbeidslokalernes hygieniske Indretning (hvorunder kan nævnes Indretning af særskilte Spiserum) samt med Hensyn til Klædedragt og Ernæring m. m.

Disse Momenter gaar det ved Bedømmelsen af Invaliditetsforholdenes sandsynlige Udvikling i kommende Tider ikke an at overse, ligesaa lidt som de Momenter, der drager i den modsatte Retning.

Efter hvad Medicinaldirektøren under en mundtlig Konference har meddelt mig, kan Forholdet i Almindelighed betegnes saa, at de kurative Foranstaltninger maa antages hovedsagelig at virke i den Retning, at Patienternes Livstid forlænges, og altsaa Antallet af de Invalide tiltager, skjønt de ogsaa i endel Tilfælde bevirker Helbredelse. Alle prophylaktiske Foranstaltninger derimod virker væsentlig til at forebygge Sygdom og Invaliditet. Som karakteristiske Exempler i denne Retning kan nævnes Foranstaltningerne mod den spedalske Sygdom, som det væsentlig skyldes, at Antallet af de Spedalske er gaaet ned fra 2 833 eller, maaske rettere, henved 3 000 i 1856 til 577 ved Udgangen af 1900. Fremdeles tør man haabe gode Resultater af de prophylaktiske Foranstaltninger mod Tuberkulose (se forøvrigt herom de nedenfor meddelte Oplysninger om de i Tyskland gjorte Erfaringer.)

Det bør i denne Forbindelse erindres, at de Personer, der ved Tællingen af 1894 fandtes at være Invalidere, for en stor Del var blevene dette adskillige Aar før. Af 1304 Mænd, der ifølge Socialstat. IV Tabel 43 var invalide ved Udgangen af 1894, var 485 invalide allerede i 1889 og 220 i 1884, og af 1919 invalide Kvinder henholdsvis 717 og 332, hvilket viser et Procentforhold af 37.2 og 16.9 for Mænd og 37.4 og 17.3 for Kvinder. Men disse Procenttal maatte formentlig forhøies adskilligt, hvis de skulde udtrykke den Indflydelse, som de i Ottiaarene bestaaende Forhold har udøvet paa Invalidetallet i 1894. Thi det maa vistnok forudsættes, at de Aarsager, der har hidført saadan Invaliditet, der ikke hidrører fra Ulykkestilfælde, for en væsentlig Del er at henføre til en Tid, der ligger længere tilbage end de Aar, i hvilke Invaliditeten indtraadte.

I Betragtning heraf maa det antages, at af de Foranstaltninger, der i sin Almindelighed virker til at modarbejde Invaliditet, ikke alene de, der er indførte eller indføres efter 1894, men ogsaa de, der er indførte før 1894, vil virke til at formindske Antallet af Invalidere i de følgende Aar.

Spørgsmaalet om, hvorledes Invaliditetsforholdene vil komme til at udvikle sig, er i det Hele meget kompliceret, og det er derfor nødvendigt at holde sig bedst mulig *à jour* med Udviklingen for ikke at feile til den ene eller anden Side.

Den bedste Maalestok, der for Tiden staar til Raadighed i saa Henseende, er antagelig de Erfaringer, man har angaaende Mortalitetsforholdenes Udvikling og disse peger overhovedet i Retning af Fremskridt.

Som et Vidnesbyrd om, at vort Folks Legemskraft er i Fremgang, kan

bl. a. anføres, at de værnepligtige Rekruters Legemshøide viser sig at være i Stigende. Efter Oplysninger, som velvillig er bleven mig meddelt af Sanitetsmajor Arbo, var Rekruternes gennemsnitlige Høide i Aarene 1878—1887: 168.8 cm. og 1888—1897: 169.9 cm., deraf i de fire sidste Aar 170 à 171 cm. Ifølge en i Norsk Magazin for Lægevidenskab 1895 S. 503 indtagen Afhandling af den samme Forfatter var Antallet af Undermaalere i Aarene 1880—1884 gennemsnitlig 2.14 Procent, i Aarene 1890—1893 derimod alene 1.44 Procent. Det kan i denne Forbindelse nævnes, at vor Rekruteringsstatistik indeholder adskillige Oplysninger om Antallet af dem, der ansaaes udygtige til Militærtjeneste, samt om de forskellige Legemsfeil, der har bevirket dette — Oplysninger af stor Værdi for det heromhandlede Spørgsmaal, navnlig hvis man tillige kunde faa Opgaver over Rekruternes Brystomfang. Disse Oplysninger har imidlertid ikke ved nærværende Anledning kunnet benyttes, da de ikke foreligger i en saadan bearbejdet Form, at de dertil har egnet sig.

Imidlertid gaar de Oplysninger, der allerede har kunnet meddeles angaaende Rekruternes legemlige Forfatning i samme Retning som Mortalitetsstatistiken, nemlig at der trods de Forhold, som kunde antages at bevirke en Tilbagegang, tvertom kan paavises Fremskridt, og man synes derfor berettiget til at antage, at en saadan ogsaa har gjort sig og fremdeles vil gjøre sig gjældende paa det beslægtede Omraade, hvormed vi her beskæftiger os.

§ 10. Aarsagerne til Invaliditet.

Som en af de allervigtigste Gjenstande for en Statistik over Invaliditeten maa i første Række nævnes det i Overskriften til nærværende Paragraf anførte Forhold: Aarsagerne til Invaliditet. Det maa jo altid være en Hovedopgave saameget som mulig at søge at indskrænke selve Invaliditetens Omfang, og denne Opgave er klarligvis af langt større Betydning end at tilstræbe Lettelse i deres Kaar, som er blevene invalide. Bestræbelserne i sidstnævnte Retning kan være meget paakrævede og meget priselige, men de bør ikke bortlede Opmærksomheden fra den endnu vigtigere Opgave at bekjempe Ondet i dets Rod, og til dette Øiemed er Tilveiebringelsen af Oplysninger om Aarsagsforholdet af den høieste Betydning.

I saa Henseende indeholder vistnok Socialstatistik IV Tabel 44 endel Opgaver, der i Forbindelse med andre Oplysninger maaske kan give nyttige Vink, men det er vanskeligt at omsætte disse Data i bestemte statistiske Resultater. Flere af de angaaende Aarsagerne brugte Betegnelser er af en temmelig vag Beskaffenhed, og det maa overhovedet erkjendes at være forbundet med store Vanskeligheder at tilveiebringe bestemte Oplysninger paa dette Punkt, selv om speciel Opmærksomhed herpaa rettes.

Af 3 223 Invalider, som udenfor de ved Bedriftsulykke tilskadekomne konstateredes ved den repræsentative Tælling af 1894, var Aarsagen til Invaliditeten uoplyst for 214, medens i 1 262 Tilfælde Alderdom var anført. Blandt de øvrige mere specielt paapegede Aarsager, ialt omfattende 1 747 Invalider, var Gigt — et for øvrigt noget ubestemt Begreb — hyppigst anført, nemlig for ialt 305 Invalider.

Den derefter oftest nævnte Aarsag var Tæring (197 Tilfælde), fremdeles nævnes «Mavesygdom» i 120 Tilfælde, Astma og Bronkit i 118, Blindhed i 113, Ulykkestilfælde udenfor Bedriftsulykker i 110, endvidere Arm- og Benskader, Rygsmerter, Lamhed, Sindssygdom o. s. v.

De her omhandlede Oplysninger, der i ovennævnte Tabel findes meddelt særskilt for forskellige Livsstillinger i Bygder og Byer, angaar imidlertid nærmest de Sygdomsformer, under hvilke Invaliditeten optræder, bagenfor hvilke der ligger de Aarsagsforhold, der har fremkaldt disse, og som det især vil være af Betydning at faa Rede paa.

Blandt disse kan — efter de almindelige Erfaringer og Indtryk, man derom har — nævnes for det første slette og u hensigtsmæssig indrettede Beboelsesrum; om dette Punkt har bl. A. Professor Axel Holst for endel Aar siden foretaget en indgaaende Undersøgelse i forskellige Strøg af Kristiania. Fremdeles en i hygienisk Henseende mindre heldig Beskaffenhed og Indredning af Værksteder — et Punkt, hvorpaa Lovgivningen, som bekjendt, i senere Tid har rettet særskilt Opmærksomhed, bl. A. ved Anordning af Fabriktilsyn, og med Hensyn til hvilket der vistnok ogsaa privat er foretaget adskillige Forbedringer. Endvidere kan her nævnes den Rolle, som utilstrækkelig og usund Ernæring spiller i heromhandlede Henseende.

Fremdeles beror Opretholdelsen af Arbeidskraften vistnok ogsaa i ikke ringe Grad paa en hensigtsmæssig Klædedragt samt i fremtrædende Grad paa Renslighed, saavel hvad Legemet angaar, som i Henseende til Klædedragt, Beboelsesrum, Arbeidsrum og Fødemidler.

Af stor Betydning i heromhandlede Henseende er forøvrigt selvfølgelig den Maade, paa hvilket selve Arbeidet er ordnet og indrettet.

I endel Tilfælde maa det vistnok antages, at Invaliditet ligefrem skyldes Overarbejde, maaske ikke saa meget, hvad det regelmæssige Arbejde angaar, som derved, at der under særskilte Omstændigheder arbejdes mere, end man taaler. Som tidligere i en enkelt Anvendelse berørt, kan det neppe antages, at man hertillands i Almindelighed anstrænger sig synderlig overdrevent i Henseende til det regelmæssige daglige Arbejde, men til Aannetider og ved andre ekstraordinære Anledninger tages der til Gjengjæld desto mere i. Det Slags anstrengt Arbejde, der foregaar rykkevis, tør der maaske være mere af hertillands end i mange andre Lande, medens derimod det jævne, regelmæssige energiske Arbejde neppe er kommet til sin Ret, om end Udviklingen vistnok gaar mere og mere i den Retning ogsaa hos os.

Som en særskilt Omstændighed, der paa Grund af Overanstrengelse i Forbindelse med midlertidig legemlig Svækkelse i mange Tilfælde har foraarsaget Invaliditet, har jeg af Medicinaldirektør Holmboe hørt nævne det, at Kvinder har gaaet i Arbejde for tidlig efter deres Nedkomst. Medicinaldirektøren antager, at den i senere Tid indførte Lovbestemmelse, der forbyder Anvendelse af Kvinder til Arbejde i en vis Tid efter Nedkomsten, vil virke heldig til Forebyggelse af Invaliditet.

En Art af Overanstrengelse, som tildrager sig mere og mere Opmærksomhed,

er den, som desværre altfor hyppig er forbunden med Sport. Saa gavnlig end i det Hele taget Udøvelsen af Idræt er for Udviklingen af Kraft og Sundhed, kan det ikke negtes, at Overdrivelse i den Henseende altfor ofte kan forberede en tidlig indtrædende Invaliditet.

Endelig maa det ikke glemmes, at Umaadeholdenhed af enhver Art, det være sig i Mad eller i Drikke, hvorunder særskilt maa erindres de fordærlige Følger af Alkoholismen, i et vistnok stort Antal Tilfælde dels direkte foraarsager Invaliditet i en forholdsvis tidlig Alder, dels forbereder Grunden dertil ved at svække den legemlige og aandelige Modstandskraft. Det samme gjælder vistnok ogsaa i Almindelighed om de kjønslige Udsvævelser og særlig om de i Forbindelse med samme staaende veneriske Sygdomme, der vistnok bærer Skylden for ikke faa af de i Byerne forholdsvis hyppig forekommende Invaliditetstilfælde.

Det vil selvfølgelig være af stor Betydning, saavel for Spørgsmaalet om Invaliditetsforsikring som idethele taget, at man er nøie opmærksom paa den Udvikling, som i Henseende til de forskellige ovenberørte Forhold gjør sig gjældende. Hvor ufuldstændigt end vort Kjendskab er til den Forbindelse, hvori disse Forhold staar til Invaliditeten, saa fremgaar der dog saa meget af det, som har kunnet meddeles, at der er Rum for betydelige Fremskridt paa dette sociale Omraade.

Til Oplysning om Resultaterne af de tyske Erfaringer angaaende Aarsagerne til Invaliditet, hidsættes nedenstaaende.

Hovedaarsagen til Invaliditet i de yngre Aldersklasser er Tuberkulose, og det kan derfor være af Interesse i denne Forbindelse at hidsætte følgende fra den tyske Invaliditetsstatistik for Aarene 1891—1896 hentede Erfaringer¹. Blandt 1000 Tilfælde, i hvilke lovbestemt Invaliderende blev bevilget, var Lungetuberkulose Aarsagen dertil for følgende Antal Personers Vedkommende:

De forsikredes Alder.	Mænd sysselsatte ved:			Kvinder sysselsatte ved:		
	Land- brug.	Industri.	Andet Erhverv ²).	Land- brug.	Industri.	Andet Erhverv ³).
20—24	354	548	424	218	546	268
25—29	286	521	414	163	483	219
30—34	250	459	344	149	381	193
35—39	204	407	239	145	247	141
40—44	169	322	278	90	232	96
45—49	129	232	182	76	142	64
50—54	87	149	107	43	95	37
55—59	56	86	66	30	65	25
60—64	30	48	37	18	33	17
65—69	17	27	25	10	18	11

I denne Forbindelse kan ogsaa henvises til den af det tyske Reichsversicherungsamt i 1898 udgivne omfangsrige «Statistik der Ursachen der Erwerbsunfähigkeit»

¹) Zeitschrift für die schweizer. Statistik, 1903, S. 242.

²) 2: Handel og Samfærdsel.

³) Huslig Tjeneste.

keit (Invalidität)», der i en Række Tabeller gjør Rede for, hvorledes de forskjellige Aarsager optræder i sex Hovedgrupper af Næringsveie, særskilt for Mænd og Kvinder inddelte efter Alder og for de forskjellige Dele af det tyske Rige.

Da Tuberkulose er en af de mere fremtrædende specielle Aarsager til Invaliditet (jfr. Socialstat. IV Tab. 44), vil det i denne Forbindelse være af Interesse at hidsætte nogle Meddelelser om Resultaterne af den ved den tyske Rigsforsikrings Foranstaltning - indførte Sanatoriebehandling af Tuberkulosepatienter. Til Oplysning herom meddeles efter den nylig udgivne «Betænkning fra (den danske) Kommission angaaende Foranstaltninger til Bekjæmpelsen af Tuberkulosen», Kjøbenhavn 1902, S. 188—190, følgende Uddrag af det af Kommissionens Medlem, Skibslæge i Marinen Rørdam, forfattede Afsnit: «Kampen mod Tuberkulosen i Tyskland og tyske Folkesanatorier»:

«Resultaterne af Sanatoriebehandlingen kan ikke alene maales efter det Antal Patienter, som vender helbredede hjem efter Kuren; men ogsaa de mange, som delvis gjenfinder deres Arbeidsevne, maa tages med i Betragtning, og dernæst maa beregnes, at hver Patient, der helbredes, er en mulig Smittekilde mindre, og Patienterne paa Sanatoriet lære Hygiene og Renlighed med sig selv og deres Opspyt, en Lærdom, de tage med sig hjem og ofte sprede til vide Kredse. — — — Tuberkulosen har i de fleste civiliserede Stater i de senere Aar paa Grund af forbedrede hygieniske og sociale Forhold i det hele været i Tilbagegang.

Hvad angaar Resultatet af Behandlingen ved de tyske Folkesanatorier, der forøvrigt ikke har været lang Tid i Virksomhed, da har man saavidt muligt søgt at kontrollere det ved efter Udskrivningen at have Opsyn med Patienterne og undersøge, om Helbredelsen holder sig.

Paa Tuberkulosekongressen i Berlin 1899 oplystes det, at af 2 259 i det hele fra de tyske Sanatorier udskrevne Patienter blev 72.2 % udskrevne som erhvervsdygtige. Dermed stemte ogsaa den i samme Anledning af det tyske Rigsforsikringsembede udarbejdede Statistik overens, nemlig at af 8 200 i Aarene 1897 og 1898 i lukkede Helbredelsesanstalter behandlede forsikringspligtige Mænd og Kvinder blev der hos 71 Procent opnaaet et saadant Resultat, at der ikke behøvede at gives Understøttelse fra Invalideforsikringen paa Grund af Erhvervsudygtighed.

Efter Beretninger fra Sanatorierne om Resultaterne af Behandling i Aaret 1901 stiller dette sig endnu gunstigere, væsentlig fordi Patienterne optoges paa Sanatorierne i et tidligere Stadium af Sygdommen. — — —

«Disse saa overordentlig glimrende Resultater (for flere Sanatorier over 80 %) kan dog ei tilskrives Sanatoriebehandlingen alene. For det første kommer endel Patienter sig ogsaa uden Sanatoriebehandling, dernæst har man lagt megen Vægt paa at faa Patienter i allerførste Stadium af Sygdommen, og i dette Stadium var en stor Del af Patienterne erhvervsdygtige allerede inden deres Optagelse paa Sanatoriet, saa Erhvervsdygtigheden er ikke opnaaet der, og endelig holdt Erhvervsdygtigheden sig hos en stor Del kun en kortere Tid.

Af 1939 i 1897 behandlede Patienter, hvorom der senere var indhentet Oplysning, vedvarede Arbejdsdygtigheden ved Udgangen af

1897	hos	61	pCt.,	deraf	60	pCt. for	Mænd	og	64	pCt. for	Kvinder.
1898	»	43	»	—	41	—»—	—»—		50	—»—	—»—
1899	»	29	»	—	27	—»—	—»—		36	—»—	—»—
1900	»	28	»	—	26	—»—	—»—		36	—»—	—»—

Af de i 1898 udskrevne vedvarede Arbejdsdygtighed ved Udgangen af

1898	hos	68	pCt.,	deraf	68	pCt. for	Mænd	og	69	pCt. for	Kvinder.
1899	»	45	»	—	44	—»—	—»—		48	—»—	—»—
1900	»	40	»	—	38	—»—	—»—		44	—»—	—»—

Det opnaaede Resultat beror væsentlig paa, i hvilket Stadium af Sygdommen Patienterne kommer under Behandling. Man inddeler som Regel Lungetuberkulosen i 3 Stadier. Af de i første Stadium behandlede udskrives 95.2 pCt. som erhvervsdygtige, i andet Stadium 89.9 pCt., i tredje Stadium 71.5 pCt. —

Efter Rigsforsikringens Statistik, hvor der var foretaget Efterkontrol hos 2 147 Patienter, viste der sig følgende Resultat:

		Erhvervsdygtigheden fuldstændig bevaret.	Erhvervsdygtigheden fuldstændig eller delvis bevaret.
Efter 1 Aars Forløb	. .	61.2 af 100	69 af 100
— 2 —»—	. .	48.1 » —	56 » —
— 3 —»—	. .	40.6 » —	43 » —

I hvor høi Grad det gjælder om at faa Patienter i Sygdommens første Stadium viser følgende Statistik: Fuldstændig erhvervsdygtige var af 100 Patienter i Stadium:

	I.	II.	III.
Efter 1 Aars Forløb	89.1	80.3	56.5
— 2 —»—	89.1	60.7	24.1
— 3 —»—	63.7	49.2	14.3
— 4 —»—	44.4	16.2	0

«Men» — fremhæver sluttelig den her citerede danske Autoritet — «selv som Forholdene nu er, udskrives ca. 75 pCt. af Patienterne med Erhvervsdygtighed, og ca. 25 pCt. synes fuldstændig helbredede; men hvis Patienter kan optages i første Stadium, var Helbredelse af ca. 50 pCt. sandsynlig».

§ II. Slutningsbemærkninger.

Foruden de i det foregaaende behandlede Forhold indeholder de i Socialstatistik IV² meddelte Tabeller forskellige Oplysninger af større eller mindre Betydning i Henseende til Invaliditetsforholdene i vort Land. Saaledes kan nævnes detaillerede Opgaver angaaende Invaliditetens Varighed eller de Aar, i hvilke In-

validiteten indtraadte, forbundet med Oplysning om Personernes Livsstilling og Alder (Tabellerne 39—43). Fremdeles en Række af Tabeller (begyndende med Tabel 48) over Mænd og Kvinder, der, ifølge Lister meddelte af Sognepresterne, døde i Aarene 1894, 1895 og 1896 med Oplysning om Alder og Livsstilling samt om dem, der blandt disse Personer er angivne som helt eller delvis arbejdsuføre før Døden. Sidstnævnte Opgaver har delvis været benyttede i Kaptein Færdens Beregninger som et Hjælpemiddel ved disses Korrektion, men Hr. Færdens bemærker selv, at «de er temmelig uensartede og vagt affattede», jfr. Kontorchef Hjorths Bemærkninger S. 26. Jeg kan her ikke videre indlade mig paa disse og andre i den heromhandlede Socialstatistik meddelte Opgaver, men skal alene tilføje, at de vistnok først ved en videre Bearbejdelse og ved at sættes i Forbindelse med andre statistiske Opgaver vil kunne faa Betydning som et Led i Undersøgelserne angaaende vort Folks Invaliditetsforhold.

Det er mit Haab, at ogsaa foranstaaende Udredning vil vise sig som et nyttigt Bidrag i samme Retning.

Kristiania i August 1904.

A. N. Kier.

Bilag.

Bilag I.

Beregning over Invaliditetsforholdene særskilt for Ugifte, Gifte, Enkemænd og Enker i de forskellige Aldersgrupper.

I Socialstatistikens Bind IV² findes ingen særskilt Beregning over, hvorledes Invaliditetsforholdene stiller sig efter Personernes ægteskabelige Stilling, hvortil Grunden antagelig har været den, at den for Kommissionens Lovforslag ikke antoges at ville have nogen direkte Betydning. Da der imidlertid af den departementale Komite har været bemærket, at den Omstændighed, at den repræsentative Tælling giver et forholdsvis for lidet Antal ugifte Mænd og Enker, kan udøve en større Indflydelse paa det hele Resultat, har jeg fundet mig opfordret til at underkaste dette Forhold en nærmere Granskning.

Hertil giver nemlig den fremlagte Statistik Anledning, naar nemlig de Opgaver, som er meddelt i Bind IV² S. 412 sættes i Forbindelse med de Procenter, der findes angivne i Bind I, Bilag 3 c, S. 11—12, angaaende de repræsentative Personers Fordeling efter Alder og ægteskabelig Stilling. Paa Grundlag af de sidstnævnte Opgaver har jeg beregnet, hvorledes ogsaa det absolute Antal af disse Personer i de repræsentative Bygder og Byer har været fordelt efter Alder og ægteskabelig Stilling. Det maa imidlertid bemærkes, at alle Personer over 60 Aar i heromhandlede Opgaver har været slaaet sammen i en Gruppe, hvorfor den beregnede Fordeling mellem Ugifte, Gifte, Enkemænd og Enker, særskilt for Aldersklasserne 60—64, 65—74 og 75 og derover, ikke kan antages at være fuldt ud nøiagtige, medens dog saavel det hele Antal af Personer i disse Aldersklasser som Fordelingen af samtlige repræsentative Mænd og Kvinder over 60 Aar efter ægteskabelig Stilling sikkert kan konstateres.

Ogsaa indenfor de nævnte Aldersgrupper antages imidlertid Beregningerne at give et i det væsentlige rigtigt Resultat, saavidt Omfanget af de repræsentative Opgaver tilsteder dette.

Omstaaende Tabel giver Oplysning om 1) Antallet af Personer i hver Aldersgruppe med beregnet Fordeling efter ægteskabelig Stilling; 2) Antallet af de indenfor samme Grupper observerede Invalidider (efter Bind IV² S. 412) og dernæst 3) de paa Grundlag af disse to Opgaver udregnede Invaliditetsprocenter.

**Beregning over Invaliditetsprocenter for Personer af forskjellig
ægteskabelig Stilling.**

A. Mænd.

Aldersgrupper.	Ugifte.			Gifte.			Enkemænd.		
	Samlet Antal obser- verede Per- soner.	Der- iblandt Inva- lider.	Procent- forhold.	Samlet Antal obser- verede Per- soner.	Der- iblandt Inva- lider.	Procent- forhold.	Samlet Antal obser- verede Per- soner.	Der- iblandt Inva- lider.	Procent- forhold.
<i>1. Byer.</i>									
15—19	1 504	3	0.20	—	—	—	—	—	—
20—24	832	10	1.20	187	—	0.00	—	—	—
25—29	358	5	1.40	574	3	0.52	—	—	—
30—34	191	3	1.57	781	6	0.77	1	—	0.00
35—39	99	1	1.01	770	12	1.56	25	—	0.00
40—49	101	4	3.96	1 337	21	1.57	42	1	2.38
50—59	58	4	6.90	1 014	27	2.66	82	11	13.41
60—64	29	5	17.24	302	20	6.62	54	5	9.26
65—74	38	10	26.32	396	111	28.03	130	39	30.00
75 og over	12	11	91.67	101	60	59.41	86	63	73.26
Sammendrag for Alders- grupperne over 20 Aar.									
20—29	1 190	15	1.26	761	3	0.39	—	—	—
30—39	290	4	1.38	1 551	18	1.16	26	—	—
40—59	159	8	5.03	2 351	48	2.04	124	12	9.68
60 og over	79	26	32.92	799	191	23.90	270	107	39.63
Tilsammen 15 Aar og over	3 222	56	1.74	5 462	260	4.76	420	119	28.33
<i>2. Bygder.</i>									
15—19	4 552	9	0.20	11	—	—	—	—	—
20—24	2 492	18	0.72	418	—	0.00	9	—	—
25—29	1 360	11	0.81	1 304	2	0.15	31	—	—
30—34	737	15	2.04	1 846	9	0.49	31	—	—
35—39	383	5	1.31	2 149	3	0.14	57	—	—
40—49	440	16	3.64	3 886	28	0.72	166	—	—
50—59	257	13	5.06	3 159	38	1.20	246	10	4.07
60—64	123	15	12.20	1 296	47	3.63	181	6	3.31
65—74	166	37	22.29	1 818	151	8.31	489	92	18.81
75 og over	54	41	75.93	525	131	25.95	407	172	42.26
Sammendrag.									
20—29	3 852	29	0.75	1 722	2	0.12	40	—	—
30—39	1 120	20	1.79	3 995	12	0.30	88	—	—
50—59	697	29	4.16	7 045	66	0.94	412	10	2.43
60 og over	343	93	27.11	3 639	329	9.04	1 077	270	25.07
Tilsammen 15 Aar og over	10 564	180	1.68	16 412	409	2.49	1 617	280	17.32

**Beregning over Invaliditetsprocenter for Personer af forskjellig
ægteskabelig Stilling.**

B. Kvinder.

Aldersgrupper.	Ugifte.			Gifte.			Enker.		
	Samlet Antal obser- verede Per- soner.	Der- iblandt Inva- lider.	Procent- forhold.	Samlet Antal obser- verede Per- soner.	Der- iblandt Inva- lider.	Procent- forhold.	Samlet Antal obser- verede Per- soner.	Der- iblandt Inva- lider.	Procent- forhold.
<i>1. Byer.</i>									
15—19	1 878	9	0.48	24	—	—	—	—	—
20—24	1 307	16	1.22	370	1	0.27	6	—	—
25—29	728	10	1.37	679	5	0.74	18	1	5.56
30—34	395	2	0.51	840	3	0.36	37	—	—
35—39	314	8	2.55	788	7	0.89	78	2	2.56
40—49	369	14	3.79	1 295	22	1.70	259	11	4.25
50—59	188	21	11.17	848	11	1.30	326	27	8.28
60—64	79	21	26.68	249	4	1.61	180	41	22.78
65—74	115	54	46.96	276	28	10.14	383	172	44.91
75 og over	46	33	71.74	53	14	26.42	212	156	73.58
Sammendrag for Alders- grupperne over 20 Aar.									
20—29	2 035	26	1.28	1 049	6	0.57	24	1	4.17
30—39	709	10	1.41	1 628	10	0.61	105	2	1.74
40—59	557	35	6.35	2 143	33	1.54	585	38	6.50
60 og over	240	108	45.00	578	46	7.96	775	369	47.61
Tilsammen 15 Aar og over	5 419	188	3.47	5 422	95	1.75	1 499	410	27.35
<i>2. Bygder.</i>									
15—19	5 017	10	0.20	73	—	—	—	—	—
20—24	3 027	17	0.56	785	3	0.38	10	—	—
25—29	1 549	13	0.84	1 737	3	0.17	32	—	—
30—34	884	10	1.13	2 110	10	0.47	67	1	1.49
35—39	549	13	2.37	2 178	9	0.41	137	3	2.19
40—49	722	20	2.77	3 814	43	1.13	360	7	1.94
50—59	456	26	5.70	2 619	42	1.60	556	28	5.04
60—64	189	24	12.70	1 048	39	3.72	392	46	11.73
65—74	240	69	28.75	1 265	96	7.59	895	183	20.45
75 og over	102	68	66.67	319	102	31.97	773	341	44.11
Sammendrag.									
20—29	4 576	30	0.66	2 522	6	0.24	42	—	—
30—39	1 433	23	1.61	4 288	19	0.44	204	4	1.96
40—59	1 178	46	3.90	6 433	85	1.32	916	35	3.82
60 og over	531	161	30.32	2 632	237	9.00	2 060	570	27.67
Tilsammen 15 Aar og over	12 735	270	2.12	15 948	347	2.18	3 222	609	18.90

**Beregning over Invaliditetsprocenter for Personer af forskellig
ægteskabelig Stilling.**

Sammendrag for Riget.

Aldersgrupper.	Ugifte.			Gifte.			Enkemænd.		
	Samlet Antal obser- verede Per- soner.	Der- iblandt Inva- lider.	Procent- forhold.	Samlet Antal obser- verede Per- soner.	Der- iblandt Inva- lider.	Procent- forhold.	Samlet Antal obser- verede Per- soner.	Der- iblandt Inva- lider.	Procent- forhold.
A. Mænd:									
15—19 ¹⁾	6 056	12	0.20	11	—	—	—	—	—
20—24	3 324	28	0.84	605	—	—	9	—	—
25—29	1 718	16	0.93	1 878	5	0.27	31	—	—
30—34 ²⁾	928	18	1.94	2 627	15	0.57	32	—	—
35—39 ²⁾	482	6	1.24	2 919	15	0.51	82	—	—
40—49	541	20	3.70	5 223	49	0.94	208	1	0.48
50—59	315	17	5.40	4 173	65	1.56	328	21	6.40
60—64	152	20	13.16	1 598	67	4.19	235	11	4.68
65—74	204	47	23.04	2 214	262	11.83	619	131	21.16
75 og over	66	52	78.79	626	191	30.51	493	235	47.67
Ialt	13 786	236	1.71	21 874	669	3.06	2 037	399	19.57
B. Kvinder:									
15—19 ¹⁾	6 895	19	0.28	97	—	—	—	—	—
20—24	4 334	33	0.76	1 155	4	0.35	16	—	—
25—29	2 277	23	1.01	2 416	8	0.33	50	1	2.00
30—34 ²⁾	1 279	12	0.94	2 950	13	0.44	104	1	0.96
35—39 ²⁾	863	21	2.43	2 966	16	0.54	215	5	2.33
40—49	1 091	34	3.12	5 109	65	1.27	619	18	2.91
50—59	644	47	7.30	3 467	53	1.53	882	55	6.24
60—64	268	45	16.79	1 297	43	3.32	572	87	15.21
65—74	355	123	34.65	1 541	124	8.05	1 278	355	27.78
75 og over	148	101	68.24	372	116	31.18	985	497	50.46
Ialt	18 154	458	2.52	21 370	442	2.07	4 721	1 019	21.59

¹⁾ Invaliditetskoefficienterne for Personer i Alderen 17—19 Aar var 0.36 % for Mænd og 0.47 % for Kvinder.

²⁾ For Aldersgruppen 30—39 underet var Invaliditetskoefficienterne for ugifte og gifte Mænd henholdsvis 1.70 og 0.54 %, for ugifte Kvinder 1.55 og 0.49 % samt for Enker 1.88 %.

For at opnaa klarere Resultater i Henseende til den mærkelige Forskjel, som efter de foregaaende Tabeller viser sig mellem Ugifte og Gifte samt Enkemænd og Enker, har jeg anseet det nyttigt at foretage en Udjævning af de direkte beregnede Forholdstal. Denne Udjævning er bleven beregnet paa følgende Maade.

Paa Grundlag af de foran opgivne Antal af Ugifte, Gifte, Enkemænd og Enker i hver særskilt Aldersgruppe, er der ved Hjælp af de i Socialstatistiken IV² Tabel 3 angivne Invaliditetskoefficienter — med særskilt Beregning for Grupperne 40—49 og 50—59, der i Tabel 3 er delt i to Femaar — beregnet, hvor mange Invalidder der efter disse almindelige Koefficienter kunde forventes at være indenfor hver særskilt Gruppe. Dette forventede Antal Invalidder er derefter særskilt for Ugifte, Gifte, etc., sammenholdt med det i Tabel 45 anførte observerede Antal for Aldersgrupperne 20—39, 40—59 og 60 Aar og derover.

Naar det nu ved denne Sammenligning f. Ex. viser sig, at i Aldersgruppen 20—39 i Landdistrikterne for Mændenes Vedkommende var det forventede Antal af Invalidder blandt de Ugifte 30 istedetfor det observerede Antal af 49, medens for de Gifte de tilsvarende Tal var 32 mod 14, sees heraf, at det forventede Antal forholder sig til det observerede som 100 : 163 for de Ugifte og som 100 : 44 for de Gifte. Naar man istedetfor med hele Tal regner med et tilstrækkeligt Antal Decimaler, findes de nøiagtige Forholdstal at være 1 000 : 1 640 for Ugifte og 1 000 : 431 for de Gifte.

Ved nu at anvende de sidstnævnte Forholdstal paa de i Tabel 3 angivne almindelige Invaliditetskoefficienter findes følgende udjævnede Koefficienter for Mænd i Landdistrikterne i Alderen 20—39 Aar:

	Almindelige Koefficienter × 100.	Herefter beregnede Koefficienter for Ugifte.	for Gifte.
20—24	0.617	1.012	0.266
25—29	0.482	0.790	0.208
30—34	0.918	1.506	0.396
35—39	0.309	0.507	0.133

(Thi $617 \times 1.64 = 1012$; $482 \times 1.64 = 790$ o. s. v.)

Paa samme Maade er Beregningen udført for samtlige Grupperes Vedkommende, dog med flere Decimaler end her anført og saaledes, at Udjævningen for Enkemændene og Enkernes Vedkommende er skeet indenfor de to Aldersgrupper 20—59 og 60 og derover samt for Enkemænd i Byerne (paa Grund af deres ringe Antal og de fremdeles ujævne Resultater) underet for samtlige Aldersgrupper.

Imidlertid var Udjævningen hermed endnu ikke færdig; thi ved indenfor hver femaarige eller tiaarige Aldersgruppe at sammenholde det Antal Invalidder, som efter de paa ovenanførte Maade udjævnede Koefficienter kunde forventes for Ugifte, Gifte og Enkemænd, stemte det tilsammenlagte Tal af disse ikke ganske med det observerede Antal Invalidder. F. Ex. i Aldersgruppen 25—29 udgjorde

det forventede Antal 13,69 istedetfor 13, i Aldersgruppen 30—34: 18,85 istedetfor 24. Altsaa forholdt det forventede Antal sig til det observerede i det første Tilfælde som 1000 : 949 og i det andet som 1000 : 1273. (Aarsagen til disse Uoverensstemmelser — som i det Hele opveier hverandre — ligger deri, at Antallet af Ugifte, Gifte og Enkemænd ikke er ligeligt fordelt i de forskjellige Aldersklasser, men vexler fra den ene til den anden).

Følgelig maatte de fra først af udjævnede Koefficienter igjen efter Omstændighederne reduceres eller forhøies i det Forhold, som bestemmes ved det observerede Antal Invalidter inden hver Aldersgruppe ifølge Tabel 3. I de fleste Tilfælde var de heromhandlede Reduktioner eller Forhøielser forholdsvis mindre væsentlige; de gjengives nedenfor for Fuldstændigheds Skyld, for at lette Kontrol med Regningens Rigtighed.

Aldersgrupper.	Mænd.		Kvinder.	
	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.
20—24	0.681	0.815	0.746	0.863
25—29	0.949	0.982	0.970	1.013
30—34	1.273	1.077	1.160	1.163
35—39	1.530	1.116	1.263	1.133
40—49	0.982	1.136	1.029	1.033
50—59	1.032	1.122	0.972	0.974
60—64	1.093	1.011	1.140	1.231
65—74	1.052	0.994	1.071	1.059
75 og over . .	0.946	0.955	0.933	0.885
Ialt	1.000	0.996	1.000	1.000

Resultatet af denne Omberegning af Invaliditetskoefficienterne stiller sig som følger:

Aldersgrupper.	Mænd i Bygderne.			Kvinder i Bygderne.		
	Ugifte.	Gifte.	Enkemænd.	Ugifte.	Gifte.	Enker.
20—24	0.689	0.181	0.658	0.605	0.212	0.701
25—29	0.750	0.197	0.716	0.726	0.254	0.840
30—34	1.917	0.504	1.829	1.235	0.433	1.429
35—39	0.775	0.204	0.740	1.711	0.600	1.980
40—49	3.248	0.701	1.506	3.024	1.011	2.643
50—59	5.803	1.252	2.691	5.281	1.766	4.616
60—64	10.080	3.442	6.118	13.478	4.638	8.932
65—74	25.847	8.826	15.700	27.441	9.442	18.185
75 og over . .	71.619	24.456	43.466	70.556	24.277	46.757

Aldersgrupper.	Mænd i Byerne.			Kvinder i Byerne.		
	Ugifte.	Gifte.	Enkemænd.	Ugifte.	Gifte.	Enker.
20—24	1.052	0.667	0.919	1.143	0.536	1.626
25—29	1.109	0.703	0.969	1.491	0.700	2.122
30—34	1.311	0.830	1.146	0.599	0.281	0.852

Alders- grupper.	Mænd i Byerne.			Kvinder i Byerne.		
	Ugifte.	Gifte.	Enkemænd.	Ugifte.	Gifte.	Enker.
35—39	2.135	1.353	1.866	2.140	1.004	3.045
40—49	4.058	1.565	2.295	5.148	1.219	4.709
50—59	8.300	3.200	4.697	8.603	2.038	7.869
60—64	9.697	7.381	9.059	22.134	4.670	20.535
65—74	34.713	26.422	32.429	48.098	10.148	44.623
75 og over . .	79.162	60.255	73.953	79.949	16.868	74.172

Naar Invaliditetskoefficienterne for Ugifte i hver af de ovenanførte Grupper sættes lig 1 000, bliver Koefficienten for Gifte og for Enkemænd (Enker) saaledes som nedenfor anføres:

Alders- grupper.	Bygder.		Byer.		Bygder.		Byer.	
	Gifte Mænd.	Enke- mænd.	Gifte Mænd.	Enke- mænd.	Gifte Kvinder.	Enker.	Gifte Kvinder.	Enker.
20—39 . . .	263	955	634	874	351	1 157	469	1 423
40—59 . . .	216	464	385	566	334	874	237	915
60 og over .	342	607	761	934	344	663	211	927

Det fremgaar af disse Beregninger, at blandt Personer, der er over 60 Aar gamle, d.v.s. de Aldersgrupper, der er af størst Betydning i Henseende til Invaliditetsforholdene, var Antallet af Invalider blandt gifte Mænd og Kvinder i Land-distrikterne kun lidt over en Tredjedel af det tilsvarende Procenttal for de Ugifte. For Byernes Vedkommende viser der sig for Mændenes Vedkommende en meget mindre Forskjel, idet Invaliditetskoefficienterne for de Gifte var lidt over $\frac{3}{4}$ af Koefficienterne for de Ugifte, medens der for Kvindernes Vedkommende er en saa stor Forskjel som 1000 : 211 eller omtrent som 5 : 1. Tallene for Byerne er vistnok smaa og Resultaterne ujævne; men alle peger de dog i den Retning, at der i Henseende til Invaliditetssandsynligheden er en meget væsentlig Forskjel til Gunst for de Gifte, hvorhos dette Forhold i det Hele taget ogsaa stiller sig idt gunstigere for Enkemænd og Enker i Sammenligning med de Ugifte.

Til videre Belysning af dette Forhold og for derhos ogsaa at beregne det samlede Resultat for alle Aldersgrupper, har jeg paa Grundlag af de for ugifte Mænd og Kvinder for hver enkelt Aldersgruppe (20—24, 25—29, 30—34 o.s.v.) ovenfor anførte udjævnede Invaliditetskoefficienter beregnet, hvormange Invalider, der efter disse skulde kunne forventes at være blandt dem, der ved den repræsentative Tælling i 1894 enten var eller havde været gifte. Med det paa denne Maade beregnede forventede Antal er sammenstillet det ifølge Socialstatistikens Bind IV² Tabel 45 anførte observerede Antal Invalider. Resultatet af denne Beregning og Sammenligning er anført i omstaaende Tabel.

A. Mænd.	Bygder.			Byer.			Bygder og Byer.		
	Giftede Mænd.	Enke-mænd.	Tilsammen.	Giftede Mænd.	Enke-mænd.	Tilsammen.	Giftede Mænd.	Enke-mænd.	Tilsammen.
Aldersgrupper.									
1. Forventet Antal.									
20—24	2.88	0.06	2.94	1.97	—	1.97	4.85	0.06	4.91
25—29	9.78	0.23	10.01	6.37	—	6.37	16.15	0.23	16.38
30—34	35.39	0.59	35.98	10.24	0.01	10.25	45.63	0.60	46.23
35—39	16.65	0.44	17.09	17.83	0.58	18.41	34.48	1.02	35.50
40—49	126.22	5.40	131.62	54.26	1.71	55.97	180.48	7.11	187.59
50—59	183.32	14.27	197.59	84.16	6.81	90.97	267.48	21.08	288.56
60—64	130.64	18.24	148.88	29.28	5.24	34.52	159.92	23.48	183.40
65—74	469.90	126.39	596.29	137.46	45.13	182.59	607.36	171.52	778.88
75 og over	376.00	291.49	667.49	79.95	68.08	148.03	455.95	359.57	815.52
20—39	64.70	1.32	66.02	36.41	0.59	37.00	101.11	1.91	103.02
40—59	309.54	19.67	329.21	138.42	8.52	146.94	447.96	28.19	476.15
60 og over	976.54	436.12	1 412.66	246.69	118.45	365.14	1 223.23	554.57	1 777.80
Ialt 20 aar og over	1 350.78	457.11	1 807.89	421.52	127.56	549.08	1 772.30	584.67	2 356.97
2. Observeret Antal. ¹⁾									
20—39	14	—	14	21	—	21	35	—	35
40—59	66	10	76	48	12	60	114	22	136
60 og over	329	270	599	191	107	298	520	377	897
Ialt 20 Aar og over	409	280	689	260	119	379	669	399	1 068

B. Kvinder.	Bygder.			Byer.			Bygder og Byer		
	Giftede Kvinder.	Enker.	Tilsammen.	Giftede Kvinder.	Enker.	Tilsammen.	Giftede Kvinder.	Enker.	Tilsammen.
Aldersgrupper.									
1. Forventet Antal.									
20—24	4.75	0.06	4.81	4.23	0.07	4.30	8.98	0.13	9.11
25—29	12.61	0.23	12.84	10.13	0.27	10.40	22.74	0.50	23.24
30—34	26.06	0.83	26.89	5.03	0.22	5.25	31.09	1.05	32.14
35—39	37.27	2.34	39.61	16.86	1.67	18.53	54.13	4.01	58.14
40—49	115.34	10.88	126.22	66.67	13.34	80.01	182.01	24.22	206.23
50—59	138.31	29.36	167.67	72.95	28.05	101.00	211.26	57.41	268.67
60—64	141.25	52.84	194.09	55.11	39.84	94.95	196.36	92.68	289.04
65—74	347.13	245.60	592.73	132.75	184.22	316.97	479.88	429.82	909.70
75 og over	225.07	545.40	770.47	42.37	169.50	211.87	267.44	714.90	982.34
20—39	80.69	3.46	84.15	36.25	2.23	38.48	116.94	5.69	122.63
40—59	253.65	40.24	293.89	139.62	41.39	181.01	393.27	81.63	474.90
60 og over	713.45	843.84	1 557.29	230.23	393.56	623.79	943.68	1 237.40	2 181.08
Ialt 20 Aar og over	1 047.79	887.54	1 935.33	406.10	437.18	843.28	1 453.89	1 324.72	2 778.61
2. Observeret Antal. ¹⁾									
20—39	25	4	29	16	3	19	41	7	48
40—59	85	35	120	33	38	71	118	73	191
60 og over	237	570	807	46	369	415	283	939	1 222
Ialt 20 Aar og over	347	609	956	95	410	505	442	1 019	1 461

¹⁾ I Socialstatistiken Tabel 45 er Aldersgrupperne opført i større Detail.

Angaaende de Slutninger, som denne Beregning kan give Anledning til, henvises til de Bemærkninger, som derom er gjort i den Text, der gaar forud for Bilagene.

I foranstaaende Tabel er, som allerede nævnt, Beregningen udført paa den Maade, at jeg har gaaet ud fra Invaliditetskoefficienterne for de Ugifte. Det kunde synes naturligare at gaa ud fra de Koefficienter, der i Socialstatistikens Tabel er anført for de forskjellige Aldersklasser uanseet deres ægteskabelige Stilling, og paa Grundlag af disse beregne det forventede Antal Invalidider særskilt for Ugifte, for Gifte og for Enkemænd og Enker og saa for hver af disse sammenholde det forventede Antal med det observerede. Imidlertid er der herved den Ulempe, at i de yngste Aldersgrupper dominerer de ugifte i den Grad, at deres Koefficienter er bestemmende for den hele Aldersklasse. I de ældste Aldersgrupper dominerer derimod paa lignende Maade Enkemænd og Enker, og herved fordunkles Forholdet, hvorimod formentlig det klareste Resultat fremkommer, naar man, som ovenfor skeet, gaar ud fra Koefficienterne for de Ugifte.

Da det alligevel kan have sin Interesse at se, hvorledes Forholdet stiller sig efter en fra de almindelige Koefficienter udgaaende Beregning, hidsættes nedenfor ogsaa det summariske Resultat af en saadan Beregning over det forventede Antal Invalidider paa 20 Aar og derover, sammenholdt med det observerede Antal.

	Mænd.				Kvinder.			
	Ugifte.	Gift.	Enkemænd.	Sum.	Ugifte.	Gift.	Enker.	Sum.
Bygder.								
Forventet Antal	81.33	567.24	211.44	860.01	147.63	559.83	508.53	1 215.99
Observeret Antal . . .	171	409	280	860	260	347	609	1 216
Byer.								
Forventet Antal	39.44	289.46	103.10	432.00	122.64	251.93	309.43	684.00
Observeret Antal . . .	53	260	119	432	179	95	410	684
Bygder og Byer.								
Forventet Antal	120.77	856.70	314.54	1 292.01	270.27	811.76	817.96	1 899.99
Observeret Antal . .	224	669	399	1 292	439	442	1 019	1 900
Det observerede Antal i Procenter af det forventede	185.3	78.1	126.9	100.0	162.4	54.4	124.6	100

Bilag 2.

**Invaliditetskoefficienter beregnet for den tilstedeværende Folke-
mængde i Rigets Bygder og Byer i Aaret 1900 efter dennes Fordeling
i ægteskabelig Henseende indenfor de forskellige Aldersgrupper.**

I Bilag 1 er meddelt Opgaver over, hvorledes Invaliditetskoefficienterne stiller sig særskilt for Ugifte og Gifte samt Enkemænd og Enker indenfor hver Aldersgruppe. Ved at sammenholde disse Opgaver med Folketællingsopgaverne over Antallet af de Personer, der hører til de forskellige Grupper, kan man bestemme de gennemsnitlige Invaliditetskoefficienter paa en nøiagtigere Maade end naar man blot har den repræsentative Tællings Opgaver over Personernes Fordeling efter deres ægteskabelige Stilling.

Naar man imidlertid i dette Øiemed vil benytte de nye Folketællingsopgaver for Aaret 1900, er der det at mærke, at nævnte Folketælling blev afholdt den 3die December og at Aldersopgaverne er baseret paa Opgaver over Fødselsaar, saa at de ikke falder ganske sammen med Aldersaarene. Saaledes svarer f. Ex. Fødselsaarsgruppen 1885—1881 ikke nøiagtigt til Aldersgruppen 15—20, men til Aldersgruppen $14\frac{9}{100}$ — $19\frac{9}{100}$. Dette medfører en forøvrigt ringe Forrykkelse i Henseende til Fordelingen efter ægteskabelig Stilling indenfor de enkelte Grupper, hvortil der imidlertid i de følgende Opgaver er taget fuldt Hensyn.

I omstaaende Tabeller er først meddelt Opgave over Procentforholdet af Ugifte, Gifte, Enkemænd og Enker indenfor hver Aldersgruppe saavel ifølge Folketællingen af 1900 som efter den repræsentative Tælling af 1894; dernæst, hvorledes Invaliditetskoefficienterne efter Folketællingens Procentfordeling stiller sig i Gjennemsnit for hver Aldersgruppe, naar man gaar ud fra de i Bilag 1 Side 3 angivne udjævnede særskilte Invaliditetskoefficienter for Ugifte, Gifte, Enkemænd og Enker.

For Aldersklassen 20—25 Aar stiller eksempelvis Beregningen sig saaledes for Mandkjøn i Rigets Bygder:

$$8\,748 \times 689 = 6\,027\,372$$

$$1\,239 \times 181 = 224\,259$$

$$13 \times 658 = 8\,554$$

$$10\,000$$

$$6\,260\,185$$

Altsaa bliver Gjennemsnitskoefficienten her udtrykt i Procenter: 0.626.

Resultatet af de i saa Henseende udførte Beregninger stiller sig som følger:

**Tilstedeværende Folkemængde fordelt efter ægteskabelig Stilling
pr. 100 Mænd og Kvinder i forskellige Aldersgrupper.**

a) Efter Folketællingen af 3die December 1900.

Alder.	Bygder.			Byer.			Herefter beregnede gjennemsnitlige Inva- liditetskoefficienter udtrykt i Procen- ter (A).	
	Ugifte.	Gifte.	Enkemænd, Enker, Separerede og Fra- skilte.	Ugifte.	Gifte.	Enkemænd, Enker, Separerede og Fra- skilte.		
							Bygder.	Byer.

I. Mandkjøn.

15—20	99.61	0.38	0.01	99.52	0.48	0.01	¹⁾ 0.197	0.199
20—25	87.48	12.39	0.13	83.52	16.30	0.19	0.626	0.989
25—30	56.02	43.30	0.68	49.23	50.13	0.64	0.510	0.905
30—35	31.09	67.30	1.60	27.03	71.25	1.72	0.965	0.965
35—40	19.48	78.05	2.48	17.27	80.06	2.67	0.329	1.502
40—50	13.10	82.89	4.01	11.89	83.52	4.59	1.067	1.895
50—60	10.42	82.09	7.49	9.35	82.37	8.27	1.834	3.881
60—65	10.09	77.24	12.67	9.17	76.96	13.87	4.451	7.826
65—75	8.66	69.91	21.43	7.81	68.66	23.54	11.773	28.486
75 og over	7.25	49.66	43.09	7.53	47.14	45.33	36.067	67.888

II. Kvindekjøn.

15—20	98.28	1.69	0.03	98.10	1.87	0.04	0.196	0.473
20—25	76.26	23.46	0.28	77.71	21.89	0.39	0.513	1.012
25—30	46.55	52.25	1.19	50.52	48.18	1.30	0.481	1.118
30—35	30.25	67.35	2.41	35.75	60.58	3.67	0.700	0.416
35—40	22.91	73.38	3.71	29.77	64.06	6.16	0.906	1.468
40—50	18.24	74.31	7.45	24.07	63.54	12.39	1.500	2.597
50—60	15.50	69.33	15.17	19.80	56.28	23.92	2.743	4.733
60—65	15.00	59.57	25.43	19.08	46.10	34.82	7.056	13.526
65—75	13.17	48.42	38.41	17.94	34.46	47.60	15.171	33.366
75 og over	11.32	26.17	62.51	17.12	16.13	66.75	43.568	65.918

¹⁾ De for Aldersklasserne 15—20 Aar anførte Koefficienter fremkommer ved at dividere de i Socialstatistik IV², Side 32—33, for Alderen 15—19 anførte Antal Personer med de for Aldersaarene 17—19 anførte Antal Invalider, og er her beregnet saaledes, fordi dette syntes bekvemt for de følgende Beregninger.

**Tilstedeværende Folkemængde fordelt efter ægteskabelig Stilling
pr. 100 Mænd og Kvinder i forskellige Aldersgrupper.**

b) Efter den repræsentative Tælling (31te December 1894).

Alder.	Bygder.			Byer.			Direkte beregnede Koefficienter (B), Socialstatistik IV ² , Tabel 3.	
	Ugifte.	Gifte.	Enkemænd, Enker, Separerede og Fra- skilte.	Ugifte.	Gifte.	Enkemænd, Enker, Separerede og Fra- skilte.		
							Bygder.	Byer.

I. Mandkjøn.

15—20	99.75	0.25	—	100.00	—	—	¹⁾ 0.197	0.199
20—25	85.38	14.33	0.29	81.70	18.30	—	0.617	0.981
25—30	50.48	48.36	1.17	38.44	61.56	—	0.482	0.858
30—35	28.17	70.63	1.20	19.64	80.26	0.09	0.918	0.925
35—40	14.82	82.99	2.19	11.10	86.15	2.75	0.309	1.454
40—50	9.80	86.51	3.69	6.85	90.31	2.84	0.980	1.757
50—60	7.03	86.25	6.72	5.08	87.86	7.06	1.666	3.640
60—65	7.65	81.04	11.30	7.38	78.48	14.14	4.250	7.792
65—75	6.71	73.53	19.76	6.82	70.05	23.13	11.322	28.369
75 og over	5.51	53.04	41.45	6.18	50.56	43.26	34.888	67.337

II. Kvindekjøn.

15—20	98.56	1.44	—	98.72	1.28	—	0.196	0.473
20—25	79.22	20.53	0.25	78.17	21.46	0.37	0.523	1.010
25—30	46.68	52.36	0.96	51.06	47.66	1.28	0.482	1.123
30—35	28.88	68.93	2.19	31.07	66.02	2.90	0.686	0.393
35—40	19.19	76.03	4.79	26.62	66.81	6.58	0.873	1.441
40—50	14.74	77.92	7.34	19.18	67.35	13.47	1.430	2.444
50—60	12.58	72.12	15.30	13.77	62.23	24.00	2.644	4.332
60—64	11.65	64.27	24.08	15.61	49.10	35.29	6.691	12.992
65—74	10.01	52.70	37.29	14.86	35.78	49.36	14.500	32.817
75 og over	8.56	26.80	64.64	14.54	17.18	68.28	42.797	65.273

¹⁾ De for Aldersklasserne 15—20 Aar anførte Koefficienter fremkommer ved at dividere de i Socialstatistik IV², Side 32—33, for Alderen 15—19 anførte Antal Personer med de for Aldersaarene 17—19 anførte Antal Invalider, og er her beregnet saaledes, fordi dette syntes bekvemt for de følgende Beregninger.

**Beregning over det sandsynlige Antal af Invalider paa Grundlag af
den tilstedeværende Folkemængde i 1891 og med Benyttelse af
foranstaaende Gjennemsnitskoefficienter (A).**

I. Mænd.	Bygderne.			Byerne.		
	Samlet Antal Personer.	Koeffici- enter. Pct.	Giver An- tal Inva- lider.	Samlet Antal Personer.	Koeffici- enter. Pct.	Giver An- tal Inva- lider.
15—20 ¹⁾	70 613	0.197	139	19 263	0.199	39
20—25	50 530	0.626	316	16 040	0.989	159
25—30	44 080	0.510	225	14 999	0.905	136
30—35	41 311	0.965	399	14 129	0.965	136
35—40	39 401	0.329	130	12 752	1.502	192
40—50	67 720	1.067	723	20 596	1.895	390
50—60	57 852	1.834	1 061 ³⁾	14 803	3.881	574 ⁴⁾
60—64	27 832	4.451	1 239	6 102	7.826	478
65—74	41 697	11.773	4 910	7 660	28.486	2 182
75 og over . . .	17 581	36.067	6 341	2 357	67.888	1 600
Uopgiven Alder (over 15) ²⁾ . .	650	3.282	21	217	5.149	11
Tilsammen	459 267	—	15 506	128 918	—	5 897
2. Kvinder.						
15—20 ¹⁾	69 948	0.196	137	23 440	0.473	111
20—25	58 475	0.513	300	23 881	1.012	242
25—30	54 317	0.481	261	22 113	1.118	247
30—35	48 787	0.700	342	19 501	0.416	81
35—40	45 754	0.906	414	16 901	1.468	248
40—50	76 413	1.500	1 146	26 157	2.597	679
50—60	62 757	2.743	1 720 ⁵⁾	18 668	4.733	883 ⁶⁾
60—64	30 116	7.056	2 125	7 864	13.526	1 064
65—74	44 855	15.171	6 805	11 228	33.366	3 746
75 og over . . .	22 027	43.568	9 597	4 125	65.918	2 719
Uopgiven Alder (over 15) ²⁾ . .	625	4.145	26	122	5.966	7
Tilsammen	514 074	—	22 873	174 000	—	10 027

¹⁾ Se Anm. til Side 13.

²⁾ De for uopgiven Alder anførte Koefficienter er de sammesteds anførte Gjennemsnitskoefficienter for alle Aldere fra 17 og opover.

³⁾ Hvis Beregningen udføres for hver af de femaarige Aldersgrupper 50—55 og 55—60, bliver Antallet 1 092 istedetfor 1 061.

⁴⁾ Regnet efter Femaarsgrupper: 594.

⁵⁾ Regnet efter Femaarsgrupper: 1 738.

⁶⁾ Do. Do. 905.

Bilag 3.

Detalleret Beregning over Invaliditetskoefficienterne.

I denne Beregning vil Koefficienterne findes anført for samtlige Personer over 17 Aar, fordelt i femaarige Aldersgrupper fra det 20de og indtil det 90de Aar, med Angivelse saavel af de efter den repræsentative Tælling direkte beregnede Koefficienter som af de Koefficienter, der fremkommer, naar man tager Hensyn til Folkemængdens Fordeling efter ægteskabelig Stilling efter den almindelige Folketælling af 1900.

De direkte beregnede Koefficienter er anført dels efter Socialstatistik IV² Tabel 3 (for Aldersgrupperne indtil det 65de Aar), dels for de følgende Aldersgrupper efter Artillerikaptein Færdens «Beregninger» Tabel 8 for Mænd og Tabel 23 for Kvinder.

Da imidlertid de for enkelte Aldersgrupper direkte beregnede Koefficienter viser endel Uregelmæssigheder, er disse Koefficienter, saavidt fornødigedes, udjævnede ved Hjælp af grafisk Interpolation, forsaavidt angaar følgende Aldersgrupper: Mænd i Bygder og Byer 20—39, Kvinder i Bygder 20—29, Kvinder i Byer 20—39, 40—49, 50—59. Udjævnningen er foregaaet saaledes, at de nye Koefficienter indenfor hver af de nævnte Grupper giver samme Antal af Invalidere som de direkte beregnede udjævnede Koefficienter.

Til de heraf fremgaaende delvis udjævnede Koefficienter er der derefter tillagt de Forhøielser, der følger af Bilag 2 paa Grund af det ved den almindelige Folketælling konstaterede noget ringere Procentforhold af gifte Mænd og Kvinder, end det, som forefandtes ved den repræsentative Tælling. Disse Forhøielser er nedenfor beregnet paa den Maade, at man til de udjævnede Koefficienter har lagt et proportionsvis beregnet Tillæg svarende til den Forskjel, der ifølge Tabellen Side 19—20 viser sig mellem de ved A og B betegnede udjævnede Koefficienter. Der viser sig f. Ex. for Aldersgruppen 25—29 Aar blandt Mænd i Landdistrikterne en Forskjel af $0.510 - 0.482 = 0.028$ udgjørende 5.81 % af 0.482 (B). Følgelig bliver Tillægget i dette Tilfælde: 5.81 % af den tilsvarende udjævnede Koefficient (se næste Tabel), $0.515 = 0.030$. (I et Par Tilfælde er der Fradrag istedetfor Tillæg.)

Resultaterne af disse Beregninger vil findes i den følgende Tabel.

Alders- grupper.	A. Udjævnede Koefficienter, be- regnet paa Grundlag af Social- stat. IV og Kapt. Færdens Opg.		B. Nye udjævnede Koefficienter, Hensyn taget til den hele Befolknings Fordeling i ægteskabelig Henseende.		
	Bygder. %	Byer. %	Bygder. %	Byer. %	Riget ¹⁾ . %
I. Mænd.					
17—19	0.367	0.354	0.367	0.354	0.364
20—24	0.436	0.610	0.442	0.615	0.484
25—29	0.515	0.920	0.545	0.970	0.653
30—34	0.629	1.200	0.661	1.252	0.812
35—39	0.773	1.500	0.823	1.550	1.001
40—44	0.937	1.617	1.020	1.744	1.194
45—49	1.026	1.923	1.117	2.074	1.333
50—54	1.199	2.671	1.320	2.847	1.644
55—59	2.299	5.000	2.531	5.330	3.078
60—64	4.250	7.792	4.451	7.826	5.058
65—69	2.140	21.400	9.505	21.488	11.424
70—74	14.200	38.000	14.767	38.157	18.233
75—79	25.900	61.800	26.775	62.306	31.495
80—84	45.300	77.400	46.831	78.033	50.359
85—89	48.800	81.800	50.449	82.469	52.863
90 og over	87.500	75.000	90.458	75.614	89.543
2. Kvinder.					
17—19	0.362	0.764	0.362	0.764	0.467
20—24	0.447	0.833	0.438	0.835	0.553
25—29	0.570	0.932	0.569	0.928	0.673
30—34	0.686	1.110	0.700	1.175	0.836
35—39	0.873	1.457	0.906	1.484	1.062
40—44	1.358	2.050	1.425	2.174	1.622
45—49	1.509	2.920	1.583	3.097	1.956
50—54	2.317	3.915	2.404	4.278	2.849
55—59	3.038	4.915	3.152	5.370	3.641
60—64	6.691	12.992	7.056	13.526	8.396
65—69	9.308	24.105	9.739	24.507	12.754
70—74	21.022	44.348	21.995	45.089	26.493
75—79	33.810	58.416	34.419	58.993	38.853
80—84	52.682	76.542	53.630	77.298	56.951
85—89	64.123	54.839	65.277	55.380	64.039
90 og over	50.000	85.714	50.900	86.561	54.153

¹⁾ Forholdstallene for Riget er her beregnet efter det Forhold, som der i 1891 var mellem Bygdernes og Byernes tilstedeværende Folkemængde i hver af de anførte Aldersgrupper. At jeg her har taget Forholdet i 1891 til Grund, er skeet af Hensyn til Sammenligningen med de i Socialstatistik IV ² anførte Beregninger.

Bilag 4.

Materialier og Beregninger til Bedømmelse af hvorvidt den repræsentative Statistik kan, i Henseende til Livsstillingsgrupperingen, ansees at danne et brugbart Grundlag for Beregning af Invalidetallet.

Det fremgaar af Socialstatistik IV ² Tabel 2, at de i Henseende til Invalidetallet afgjørende Livsstillingsgrupper er væsentlig: 1) Personer, der lever af Formue og Pension, 2) de privat Forsørgede, 3) de offentlig Understøttede.

For at man kan se, hvorledes disse Grupper har været repræsenterede, inden hver Aldersklasse samt i det Hele, saavel ved den repræsentative Tælling af 1894 som ved den almindelige Folketælling af 1891, har jeg paa omstaaende Side anført de hidhenhørende saavel absolute som relative Tal. (Se omstaaende Tabeller, der forsaavidt de absolute Tal angaar (S. 19) hovedsagelig er bygget paa de i Socialstatistik II og III samt Folketællingstabellerne indeholdte Opgaver.)

Heraf vil sees:

At, naar man kun tager Hensyn til det samlede Antal Personer i de ovennævnte Livsstillinger og altsaa bortser fra deres Fordeling efter Alder, viser Folketællingen et høiere Procentforhold af Personer, der lever af Formue og Pension samt af Fattigunderstøttede, medens det relative Antal af Privatforsørgede overhovedet stiller sig nogenlunde lige. Summerer man sammen Mænd og Kvinder i Bygder og Byer, bliver Tallene som følger:

	Efter den repræsentative Tælling.				Efter Folketællingen.			
	Samlet Antal Personer.	Formue og Pension.	Privat- forsør- gede.	Fattig- under- støttede.	Samlet Antal Personer.	Formue og Pension.	Privat- forsør- gede.	Fattig- under- støttede.
De absolute Tal	81 942	3 123	2 297	1 306	1 276 260	57 327	36 632	118 785
Procenttal . . .	100.0	3.81	2.80	1.59	100.0	4.42	2.83	1.92

De efter Folketællingen beregnede Procenttal forholder sig altsaa til de efter den repræsentative Tælling beregnede som $442 : 381 = 100 : 86$ ved Formue og Pension, som $100 : 99$ ved Privatforsørgede og som $100 : 83$ ved Fattigunderstøttede, saa at der mangler henholdsvis 14, 1 og 17 Procent.

Sætter man derimod den repræsentative Tællings Procenttal lig 100, forholder disse sig til de af Folketællingen fremgaaende ved Formue og Pension som $100 : 116$ og ved de Fattigunderstøttede som $100 : 121$. (Fortsat S. 21.)

Samlet Antal Personer og de, der lever af Formue og Pension eller ved Privatsørgelse eller ved Fattigunderstøttelse, særskilt for forskellige Aldersgrupper.

Mænd og Kvinder i Bygder og Byer efter Alder.	Efter den repræsentative Tælling 1894.				Efter den almindelige Folketælling 1891.			
	Samlet Antal Personer.	Heraf Formue, Pension.	Privat- førsør- gede.	Fattig- under- støttede.	Samlet Antal Personer.	Heraf Formue, Pension.	Privatfor- sørgede.	Fattig- under- støttede.
Mænd i Bygder:								
15—24	7 482	3	230	20	121 143	159	6 027	680
25—34	5 309	9	52	24	85 391	208	624	667
35—44	4 937	9	18	28	74 373	312	239	679
45—54	4 146	46	16	26	61 618	922	141	650
55—64	3 260	237	30	48	56 814	4 365	246	886
65—74	2 473	620	85	103	41 697	10 235	652	1 501
75 og over	986	465	99	106	17 581	8 093	1 061	2 274
Uopgiven Alder . .	—	—	—	—	650	19	8	20
Ialt	28 593	1 389	530	355	459 267	24 313	8 998	7 357
Mænd i Byer:								
15—24	2 523	2	343	4	35 303	68	4 872	273
25—34	1 905	3	24	2	29 128	50	363	179
35—44	1 698	4	11	12	23 807	98	66	183
45—54	1 350	16	11	9	17 309	188	46	195
55—64	865	30	17	14	13 137	395	81	252
65—74	564	48	34	48	7 660	711	255	438
75 og over	199	56	41	41	2 357	573	288	428
Uopgiven Alder . .	—	—	—	—	217	1	5	2
Ialt	9 104	159	481	130	128 918	2 084	5 976	1 950
Kvinder i Bygder:								
15—24	8 912	4	90	20	128 424	206	4 299	537
25—34	6 379	5	33	45	103 104	352	805	747
35—44	5 441	29	31	53	85 594	538	382	902
45—54	4 304	85	58	34	68 647	1 495	398	1 020
55—64	3 275	248	121	56	60 799	4 993	986	1 517
65—74	2 400	461	186	116	44 855	9 431	2 074	2 573
75 og over	1 194	407	171	169	22 027	8 406	2 409	3 453
Uopgiven Alder . .	—	—	—	—	625	24	9	36
Ialt	31 905	1 239	690	493	514 075	25 445	11 362	10 785
Kvinder i Byer:								
15—24	3 585	2	174	5	47 321	120	5 281	343
25—34	2 697	12	40	9	41 614	197	876	254
35—44	2 218	36	19	33	31 117	389	409	340
45—54	1 665	53	34	24	21 921	808	502	458
55—64	1 090	76	95	60	16 552	1 330	995	796
65—74	774	89	142	113	11 228	1 684	1 346	1 479
75 og over	311	68	92	84	4 125	955	879	1 059
Uopgiven Alder . .	—	—	—	—	122	2	8	5
Ialt	12 340	336	596	328	174 000	5 485	10 296	4 734

**Procentforhold af Personer, der lever af Formue og Pension eller ved
Privatforsørgelse eller Fattigunderstøttelse, særskilt for forskellige
Aldersgrupper.**

Mænd og Kvinder i Bygder og Byer efter Alder.	Efter den repræsentative Tælling af 1894.			Efter den almindelige Folke- tælling af 1891.		
	Formue, Føderaad, Pension.	Privatfor- sørgede.	Fattig- under- støttede.	Formue, Føderaad, Pension.	Privatfor- sørgede.	Fattig- under- støttede.
Mænd i Bygder:						
15—24	0.04	3.07	0.27	0.13	4.98	0.57
25—34	0.17	0.98	0.45	0.24	0.73	0.78
35—44	0.18	0.36	0.57	0.42	0.32	0.91
45—54	1.11	0.39	0.63	1.50	0.23	1.05
55—64	7.27	0.92	1.47	7.68	0.43	1.56
65—74	25.07	3.44	4.16	24.55	1.56	3.60
75 og over	47.16	10.04	10.75	46.03	6.03	12.93
Overhovedet ¹⁾	4.86	1.85	1.24	5.29	1.96	1.61
Mænd i Byer:						
15—24	0.08	13.59	0.16	0.19	13.80	0.77
25—34	0.16	1.26	0.10	0.17	1.25	0.61
35—44	0.24	0.65	0.71	0.41	0.28	0.77
45—54	1.19	0.81	0.67	1.09	0.27	1.13
55—64	3.47	1.97	1.62	3.01	0.62	1.92
65—74	8.51	6.03	8.51	4.03	1.44	2.48
75 og over	28.14	20.60	20.60	24.31	12.22	18.16
Overhovedet ¹⁾	1.75	5.28	1.43	1.62	4.64	1.51
Kvinder i Bygder:						
15—24	0.04	1.01	0.22	0.16	3.35	0.42
25—34	0.08	0.52	0.71	0.34	0.78	0.72
35—44	0.53	0.57	0.97	0.63	0.45	1.05
45—54	1.97	1.35	0.79	2.18	0.58	1.49
55—64	7.57	3.69	1.71	8.21	1.62	2.50
65—74	19.21	7.75	4.83	21.03	4.62	5.74
75 og over	34.09	14.32	14.15	38.16	10.94	15.68
Overhovedet ¹⁾	3.88	2.16	1.55	4.95	2.21	2.10
Kvinder i Byer:						
15—24	0.06	4.85	0.14	0.25	11.16	0.72
25—34	0.44	1.48	0.33	0.47	2.11	0.61
35—44	1.62	0.86	1.49	1.25	1.31	1.09
45—54	3.18	2.04	1.44	3.69	2.29	2.09
55—64	6.97	8.72	5.50	8.04	6.01	4.81
65—74	11.50	18.35	14.60	15.00	11.99	13.17
75 og over	21.86	29.58	27.01	23.15	21.31	25.67
Overhovedet ¹⁾	2.72	4.83	2.66	3.15	5.92	2.72

¹⁾ De for Mænd og Kvinder (overhovedet) anførte Procenttal stemmer, forsaavidt angaar den repræsentative Tælling, ikke ganske med de i Socialstatistik I Bilag 2 anførte, hvortil Grunden antagelig er den, at sidstnævnte Beregning er bygget paa en foreløbig Opgave, medens den

Ved begge disse Beregninger er at mærke, at de ikke tager Hensyn til Aldersfordelingen, som med Hensyn til Invalideantallet er afgjørende. Undersøger man, hvorledes Forholdet mellem den repræsentative Tælling og Folketællingen stiller sig for de vigtigste Aldersgrupper, vil man finde, at Procentantallet af fattigunderstøttede Mænd i Alderen 65—74 Aar i Bygderne er noget og i Byerne betydeligt større efter den repræsentative Tælling end efter Folketællingen, medens Procenttallet i samme Aldersgruppe for Kvinder i Bygderne stiller sig lidt lavere, i Byerne derimod lidt højere ved den repræsentative Tælling end ved Folketællingen (se Tabellen S. 20). I Aldersgrupperne 75 Aar og derover samt 55—64 Aar viser ligeledes Folketællingen tildels lidt højere Procenttal.

Men, hvad der i denne Forbindelse ikke maa oversees, er den Omstændighed, at Procentantallet af de Privatforsørgede, der spiller en meget væsentlig Rolle i Henseende til Antallet af Invalider, i alle disse Aldersgrupper viser sig at være væsentlig højere ved den repræsentative Tælling end ved Folketællingen. Dette gjør i heromhandlede Henseende Udslaget og bevirker, at Resultatet af at tage Hensyn til Livsstillingsgrupperingen overhovedet bliver det modsatte af, hvad der synes at fremgaa af Hr. Hjorths Bemærkninger om de Fattigunderstøttede samt om dem, der lever af Formue og Pension. Det samlede Antal af Invalider beregnet efter Folketællingens Livsstillingsfordeling kombineret med Alder bliver nemlig, som i det følgende nærmere skal paavises, mindre end naar man blot tager Hensyn til Aldersgrupperingen alene.

Den Omstændighed, at man i den repræsentative Tælling for de heromhandlede Aldersgruppers Vedkommende gjenfinder blandt de Privatforsørgede det manglende Antal Personer, der lever af Fattigunderstøttelse eller af Formue og Pension, hidrører antagelig ikke af nogen virkelig Forskel mellem de Personer, der omfattedes af den repræsentative Tælling, og den hele Befolkning, men er vistnok nærmest at henføre til en Forskel i Klassifikationsmetoden i Forbindelse med den større eller mindre Fuldstændighed, hvormed Originalopgaverne har været affattede. Grænserne mellem de heromhandlede Livsstillingsgrupper er nemlig i mange Tilfælde temmelig ubestemte, og det gaar derfor ikke an ved Undersøgelsen af disse Forhold kun at tage Hensyn til de to Grupper Fattigunderstøttede og de, der lever af Formue og Pension.

En fuldstændigere Indsigt i den Maade, paa hvilken Livsstillingsgrupperingen, efter den repræsentative Tælling sammenholdt med Folketællingen, indvirker paa det beregnede Antal af Invalider, faar man ved at benytte de i Socialstatistik IV² Tabel 1 anførte detaillerede Beregninger, hvor der i de Rubriker, der har til Overskrift «Giver paa samtlige Mænd (Kvinder)», er udført specificerede «Udregninger», idet de ved den repræsentative Tælling fundne Invaliditetskoefficienter for de enkelte Livsstillings- og Aldersgrupper, disse indbyrdes kombineret, er anvendt paa de tilsvarende Kombinationer af Livsstilling og Alder, saaledes som de frem-

nærværende er bygget paa de S. 19 af den trykte Socialstat. II og III uddragne Opgaver. Forskjellen er dog i det hele uvæsentlig, undtagen med Hensyn til privatforsørgede Kvinder i Byerne, om hvilke der imidlertid i Socialst. I Bilag 3 er tilføjet en udtrykkelig Reservation. For nærværende Udredning, der lægger Hovedvægten paa Aldersfordelingen, er Forskjellen uden Betydning

gaar af Folketællingstabellerne (Norges off. Stat. III No. 259). At gaa i endnu større Detail, f. Ex. ved denne Beregning at forflere Antallet af Livsstillinger eller at kombinere samme med ægteskabelig Stilling og Alder, vilde, om en saa vidtgaaende Fordring skulde stilles, være upraktisk, fordi Materialet ikke er tilstrækkelig omfattende til en saadan Specifikation. Som Materialet foreligger, kan man snarere sige, at den Specifikation, som er bleven anvendt i heromhandlede Rubriker af Tabel 1, er for stor, idet Resultaterne maaske ikke vilde have vist saa store Forskjelligheder i det enkelte, dersom man i nogen Grad havde samlet Aldersgrupperne og delvis anvendt et noget ringere Antal Livsstillingsgrupper. Imidlertid tør de paa Grund af den noget vidtdrevne Specifikation fremtrædende Uregelmæssigheder antages at udjævne sig i det samlede Resultat, der i ethvert Fald peger hen i samme Retning som det ovenfor S. 20 nævnte Hovedresultat, nemlig, at man ved at lægge Folketællingens Livsstillingsgruppering til Grund istedetfor den repræsentative Tælling snarere kommer til et mindre Antal Invalider end til et større.

Dette fremgaar af de i det følgende meddelte Uddrag af den heromhandlede Del af Socialstatistikens Tabel 1 (se fig. Tabeller).

Tabel udvisende de efter Socialstatistik IV² Tabel 1 efter Livsstilling kombineret med Alder udregnede Antal Invalider blandt den hele tilstedeværende Folkemængde sammenlignet med det sammesteds i Tabel 3 kun efter Alder beregnede Antal.

1. Mænd i Bygder.

Efter Socialstatistik IV ² Tabel 1.	Beregnet Antal Invalider blandt den hele tilstedeværende Folkemængde 1891.							Sum
	17—24	25—34	35—44	45—54	55—64	65—74	75 og over	
1. Embedsmænd	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Bestillingsmænd	—	—	—	—	—	14	—	14
3. Større Næringsdrivende	—	16	31	167	134	178	281	807
4. Mindre ———	—	—	—	14	104	182	81	381
5. Selvstændigt Arbeidende	12	17	63	63	140	221	156	672
6. Private Betjente	—	—	13	—	—	—	—	13
7. Arbeidere	57	94	73	76	215	545	356	1 416
8. Tjenere	15	—	—	—	27	—	—	42
9. Husmænd	—	—	17	—	145	176	290	628
10. Hjemmевærende Børn	92	82	47	—	—	34	—	255
11. Formue	—	—	—	122	224	975 ¹⁾	1 652	2 973
12. Pension	—	19	—	13	44	112	143	331
13. Privatforsørgede	275	177	66	79	108	422	900	2 027
14. Offentlig Forsørgede	41	186	192	220	643	1 212	2 081	4 575
15. Uopgivet	—	—	—	—	—	—	—	—
Tilsammen (A) Socialst. IV ² Tabel 1	492	591	502	754	1 784	4 071 ¹⁾	5 940	14 134
Direkte beregnet underet uden Hensyn til Livsstilling (B) (Tabel 3)	449	590	448	681	1 816	4 716	6 139	14 839

¹⁾ I Tabelværket staar for Formue 875, der paa Foranledning er oplyst at være en Trykfeil for 975.

2. Mænd i Byer.

	Beregnet Antal Invalider blandt den hele tilstedeværende Folkemængde 1891.							Sum
	17—24	25—34	35—44	45—54	55—64	65—74	75 og over	
1. Embedsmænd	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Bestillingsmænd	—	—	—	—	—	—	—	—
3. Større Næringsdrivende	—	—	50	17	—	101	100	268
4. Mindre —»—	—	—	8	9	15	—	15	47
5. Selvstændigt Arbeidende	—	33	—	18	58	143	59	311
6. Private Betjente	13	—	—	—	—	—	—	13
7. Arbeidere	69	86	157	98	219	426	210	1 265
8. Tjenere	—	—	—	—	—	—	—	—
9. Husmænd	—	—	—	—	—	—	—	—
10. Hjemmeværende Børn	—	—	—	—	—	—	—	—
11. Formue	—	18	37	54	127	395	248	879
12. Pension	—	2	9	8	12	107	125	263
13. Privatforsørgede	116	78	15	34	69	225	260	797
14. Offentlig Forsørgede	—	90	100	94	224	472	401	1 381
15. Uopgivet	—	—	—	—	—	1	3	4
Tilsammen A	198	307	376	332	724	1 870	1 421	5 228
—»— B ¹⁾	197	259	366	399	823	2 183	1 652	5 879

3. Kvinder i Bygder.

	Beregnet Antal Invalider blandt den tilstedeværende Folkemængde 1891.							Ialt
	17—24	25—34	35—44	45—54	55—64	65—74	75 og over	
1. Bestillingskvinder	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Større Næringsdrivende	—	—	—	—	20	18	38	76
3. Mindre —»—	—	—	—	—	—	—	40	40
4. Selvstændigt Arbeidende	—	66	18	108	199	359	207	957
5. Husmødre	41	192	397	684	915	1 418	1 367	5 014
6. Privatbetjente	—	15	20	—	—	—	18	53
7. Arbeidersker	16	—	44	37	156	322	95	670
8. Husmandskvinder	—	—	—	—	—	18	110	128
9. Tjenere	—	18	—	—	25	60	23	126
10. Hjemmeværende Børn, der hjælper til i Hus eller ved Jordbrug	176 ²⁾	99	107	65	179	158	576	1 360
11. Formue, Kaar	—	—	34	56	86	513	1 819	2 508
12. Pension	—	—	—	—	60	117	205	382
13. Privatforsørgede	447 ²⁾	143	100	81	362	1 069	1 882	4 084
14. Offentlig Forsørgede	62	118	204	324	803	2 094	3 044	6 649
Tilsammen A	742	651	924	1 355	2 805	6 146	9 424	22 047
Tabel 3 — B	439	595	938	1 294	2 899	6 492	9 419	22 076

¹⁾ Se S. 21.

²⁾ Bestemmelsen af, hvorvidt de hjemmeværende Døtre skal regnes som hjælpende i Huset eller som privatforsørgede, er saa høist usikker, at derpaa ingen Vægt kan lægges. Derfor er Beregning A forsaavidt meget usikker, navnlig for Aldersgruppen 17—19 Aar, hvor det samlede Antal ifølge A skulde være 332, ifølge B 134, medens Forskjellen for Gruppen 20—24 Aar er som 410:305.

4. Kvinder i Byer.

	Beregnet Antal Invalidere blandt den tilstedeværende Folkemængde 1891.							Sum
	17—24	25—34	35—44	45—54	55—64	65—74	75 og over	
1. Bestillingskvinder	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Større Næringsdrivende	—	—	—	—	—	—	—	—
3. Mindre ————	—	—	—	—	—	—	8	8
4. Selvstændigt Arbejdende	11	—	25	12	93	153	74	368
5. Husmødre	12	116	265	194	113	363	175	1 238
6. Privatbetjente	7	—	—	—	—	—	—	7
7. Arbejdersker	14	—	34	40	64	123	23	298
8. Husmandskvinder	—	—	—	—	—	—	—	—
9. Tjenere	47	21	34	—	24	—	—	126
10. Hjemmевærende Børn, der hjælper til i Hus eller ved Jordbrug	44	—	14	—	60	142	—	260
11. Formue, Kaar	—	—	11	78	120	309	296	814
12. Pension	—	—	9	17	41	182	149	398
13. Privatforsørgede	405	233	87	122	416	701	732	2 696
14. Offentlig Forsørgede	79	91	128	184	679	1 347	821	3 329
Tilsammen A	619	461	607	647	1 610	3 320	2 278	9 542
— B	354	327	620	568	1 564	3 662	2 642	9 737

Betegner man her med A de Resultater, der fremgaar af den i nævnte Tabel udførte specielle Beregning af Invalidetallet blandt den hele Befolkning, Hensyn taget saavel til Alders- som til Livsstillingsgrupperingen inden denne, og ved B de Resultater, der fremgaar af den hele Befolknings Aldersfordeling efter de i Tabel 3 anførte Koefficienter for hver Aldersgruppe, viser der sig følgende Hovedresultater:

Sammen drag af foranstaaende Opgave.	Beregnet Antal Invalidere blandt den hele tilstedeværende Folkemængde 1891.							Sum
	17—24	25—34	35—44	45—54	55—64	65—74	75 og over	
<i>A (Socialst. Tabel 1):</i>								
Mænd i Bygder	492	591	502	754	1 784	4 071	5 940	14 134
— i Byer	198	307	376	332	724	1 870	1 421	5 228
Kvinder i Bygder	742	651	924	1 355	2 805	6 146	9 424	22 047
— i Byer	619	461	607	647	1 610	3 320	2 278	9 542
Tilsammen:								
Mænd	690	898	878	1 086	2 508	5 841	7 361	19 262
Kvinder	1 361	1 112	1 531	2 002	4 415	9 466	11 702	31 589
Ialt	2 051	2 010	2 409	3 088	6 923	15 407	19 063	50 951
<i>B (Socialst. Tabel 3):</i>								
Mænd i Bygder	449	590	448	681	1 816	4 716	6 139	14 839
— i Byer	197	259	366	399	823	2 183	1 652	5 879
Kvinder i Bygder	439	595	938	1 294	2 899	6 492	9 419	22 076
— i Byer	354	327	620	568	1 564	3 662	2 642	9 737
Tilsammen:								
Mænd	646	849	814	1 080	2 639	6 899	7 791	20 718
Kvinder	793	922	1 558	1 862	4 463	10 154	12 061	31 813
Ialt	1 439	1 771	2 372	2 942	7 102	17 053	19 852	52 531
100 A : B =	142.5	113.5	101.6	105.0	96.1	90.3	96.0	97.0

Til Forstaaelsen af det heraf fremgaaende Forhold mellem de ved A og B betegnede Beregninger bemærkes følgende:

Den særdeles mærkbare Forskjel, der viser sig for Aldersgruppen 17—24 og som for Kvindernes Vedkommende træder saa stærkt frem, at den førstnævnte Beregning giver et Antal af 1 361 Invalider, den sidstnævnte kun 793, hidrører for den allervæsentligste Del fra Anvendelsen af en forskjellig Klassifikation, og ikke i nogen Forskjel mellem den repræsentative Tælling og Folketællingen i Henseende til den Maade, paa hvilken de til heromhandlede Aldersgrupper hørende Personer var fordelt i Virkeligheden efter Livsstilling.

Undersøger man nemlig, hvormange af det samlede Antal af unge Piger i Alderen 15—25 Aar — denne Aldersgruppe kan nemlig bedre end Aldersgruppen 17—25 Aar sammenlignes med Folketællingen — der var henført til Klassen: Privatsørgede, saa vil man finde, at dette i den repræsentative Tælling og i Folketællingen var Tilfældet med følgende Antal for hvert 100:

	Repræsentativ Tælling.	Folketælling.
Bygder	1.01 %	3.35 %
Byer	4.85 %	11.16 %

Denne Klasse var altsaa i den repræsentative Tælling forholdsvis langt faatalligere end i Folketællingen, hvad der dog ikke maa opfattes som en Forkleinselse for den repræsentative Tælling, idet Sagen tvertimod staar saa, at der ved denne stilledes ganske anderledes indgaaende Spørgsmaal om, hvad enhver foretog sig, naar han eller hun begyndte at arbeide o.s.v., end der kunde være Tale om ved en almindelig Folketælling. Det er derfor ganske naturligt, at Klassen af Privatsørgede maatte blive reduceret til et mindre Omfang ved den repræsentative Tælling; men denne Omstændighed har derhos bevirket, at der blandt det reducerede Antal forefandtes et forholdsvis meget betydeligt Antal Invalide, nemlig for Alderen 17—25 underet over 22 Procent i Bygderne og omtrent 14 Procent i Byerne. Det vil heraf indsees, at naar man i Beregningen anvender saadanne høie Procenttal paa Folketællingens flerdobbelte Antal af privatsørgede unge Piger, saa vil Beregningen vise et altfor stort Antal af Invalider.

Der kan saaledes, efter min Opfatning, ikke være nogen grundet Tvivl om, at man, hvad den heromhandlede Aldersgruppe angaar, ganske kan bortse fra den Forøgelse i Antallet af Invalider, som fremkommer, naar man beregner samme paa nævnte Maade under Hensyntagen til Folketællingens Livsstillingsgruppering kombineret med Alder. Det rette er her kun at tage Hensyn til Folketællingens Aldersopgaver.

Til samme Resultat er jeg ogsaa kommen med Hensyn til de øvrige Aldersgrupper, hvor der — især i modsat Retning — viser sig Forskjel mellem Beregningerne A og B (af hvilke den sidste, som det vil erindres, alene tager Hensyn til Alder og ikke derhos til Livsstilling). Størst Forskjel viser sig her for Aldersgrupperne 65—74, 55—64 samt 75 og derover. Skulde man her lægge Folke-

tællingens Livsstillingsgruppering til Grund, fik man en ikke saa liden Reduktion i Henseende til det beregnede Antal af Invalider. Hovedaarsagen hertil ligger deri, at Antallet af de Privatforsørgede for de høiere Aldersgruppers Vedkommende udgjorde et mindre Procenttal af den samlede Folkemængde efter Folketællingen end af det samlede Antal Personer, der indbefattedes af den repræsentative Tælling. Jfr. Tabellen Side 19. Hvad Grunden hertil igjen er, kan ikke bestemt paapeges — det er foran nævnt, at Grænsen mellem Privatunderstøttet og Fattigunderstøttet ikke altid er saa sikker. Men hvad end Grunden er, saa indvirker den anførte Omstændighed mere paa Beregningen end det Forhold, at det relative Antal af Fattigunderstøttede samt af Personer, der lever af Formue og Pension, tildels er noget mindre i den repræsentative Tælling end i den samlede Befolkning.

Af hvad der nu er oplyst angaaende Livsstillingsklassifikationen og dens Indflydelse paa Beregningerne vil antagelig fremgaa, at man — bortset fra andre Momenter, som kan spille ind og som senere skal omhandles — vil finde sig paa den sikre Side, naar man bygger Beregningerne angaaende Antallet af Invalider i Aaret 1891 paa de i Slutningen af Bilag 3 anførte nye udjævnede Koefficienter, altsaa uden nogen Forhøielse eller Formindskelse af Hensyn til det relative Antal af Fattigunderstøttede, Formuende eller Privatforsørgede m. v.

I denne Forbindelse skal jeg forøvrigt angaaende det for Invalidestatistiken forringende Moment, som man har tillagt den Omstændighed, at de fraværende Sømænd ikke er medregnet, alene erindre om, at disse saagodtsom udelukkende bestaar af aktive, arbejdsdygtige Personer, blandt hvilke faa eller ingen Invalider findes. Medtagelsen af de fraværende Sømænd skulde, saavidt skjønnes, have den Virkning, at de beregnede Invaliditetskoefficienter, navnlig for de yngre Aldersgruppers Vedkommende, blev noget nedsat.

Forskjellen bliver vistnok ringe, men for at beregne Invaliditetskoefficienten saa nøiagtigt som muligt, er i nedenstaaende Opgaver Hensyn taget til det heromhandlede Moment, dog ikke fuldt ud, i det jeg — i Betragtning af, at der blandt de i Udlandet fraværende norske Søfolk er endel, der ligger syge paa fremmede Hospitaler —, tager Middeltallet af begge Beregninger. For Aldersklasserne 17—64 Aar bliver Koefficienterne for Mænd, efter de Side 23 opstillede nye udjævnede Koefficienter samt efter det heromhandlede Fradrag, som følger:

Mænd i Alderen	De Side 17 be- regnede Koeffici- enter.	Koefficienter, naar samtlige de i Ud- landet fraværende Sømænd regnes som aktive.	Middeltallet af disse to Koeffici- enter.
		%	
		%	
17—19	0.364	0.348	0.356
20—24	0.484	0.465	0.475
25—29	0.653	0.632	0.643
30—34	0.812	0.790	0.801
35—39	1.001	0.973	0.987

Mænd i Alderen	De Side 19 be- regnede Koeffici- enter.	Koefficienter, naar samtlige de i Ud- landet fraværende Sømænd regnes som aktive.	Middeltallet af disse to Koeffici- enter.
	%	%	%
40—44 . .	1.194	1.170	1.182
45—49 . .	1.333	1.317	1.325
50—54 . .	1.644	1.631	1.638
55—59 . .	3.078	3.063	3.071
60—64	5.058	5.048	5.053

Naar man lægger den hjemmehørende Folkemængde til Grund for Be-
regningerne, vil det derfor være rettest at anvende de i sidste Rubrik tilhøre an-
førte modificerede Koefficienter.

For de ældre Aldersklasser har jeg ikke beregnet nogen Forskjel.

Bilag 5.

Beregninger og Oplysninger angaaende den Indflydelse, som Forskjelligheder i Henseende til Livsstilling udøver paa Invaliditets-sandsynligheden.

Ved Invaliditetssandsynligheden forstaaes det relative Antal Personer, der i Løbet af et bestemt Tidsrum, f. Ex. et Aar, kan antages at ville blive invalide. Paa denne Maade er nævnte Forhold i den tyske Invalideforsikringsstatistik bleven beregnet for hvert enkelt Aldersaar i «Denkschrift betreffend die Höhe und Vertheilung der finanziellen Belastung aus der Invalidenversicherung. (Zu Nr. 93 Reichst. 1 Sess. 1898/99)». Sammesteds findes ogsaa meddelt Resultaterne af en Beregning over det Forhold, hvori Invaliditetsrenter indtil Midten af 1896 var blevene tildelt forsikrede Mænd henhørende til de to Grupper, 1) Landbonæring og Skovdrift, 2) Industri, Bergværksdrift m. m. Heraf fremgaar følgende Procent-antal for de i Løbet af ikke fuldt fem Aar tildelte Invalidepensioner:

I Aldersklassen.	Pr. 100 forsikringspligtige Mænd sysselsatte ved		Pr. 100 Mænd og Kvinder i Gennem- snit for alle For- sikringspligtige.
	Landbonæring og Skovdrift.	Industri m. m.	
20—30	0.2331	0.1915	0.2024
30—40	0.5235	0.5302	0.5465
40—50	1.4693	1.4944	1.4391
50—60	4.4288	4.5646	4.1409
60—70	14.3350	13.9740	13.1828

Paa 1 000 Forsikringspligtige af hver Persongruppe faldt der i Gennemsnit for alle Aldersklasser: ved Landbonæringen 17.8 Pensioner, i Industrigruppen 17.7 Pensioner og overhovedet 16.7 Pensioner, vel at mærke ikke bevilget aarlig, men tilsammen i det nævnte Tidsrum af henved fem Aar.

Heraf drages i nævnte «Denkschrift» den Slutning, at der i Almindelighed synes at være saa ringe Forskjel i Henseende til Faren for Invaliditet, at man uden Betænkelighed kan lægge de for alle Forsikringspligtige beregnede Gjen-nemsnitssandsynligheder til Grund ved alle Erhvervsgrupper.

Hvorledes Forholdet i heromhandlede Henseende staar i Norge, kan ikke afgjøres paa Grundlag af den offentliggjorte Socialstatistik og kan overhovedet

ikke paa nogen nøiagtig Maade beregnes, saalænge ikke en Forsikringsindretning er bleven oprettet og har faaet virke i en Række af Aar. Imidlertid vilde det forhaandenværende socialstatistiske Materiale kunne levere værdifulde Bidrag til Belysningen af dette Punkt ved at undergives nogen Bearbejdelse.

Det tør være uvist, hvad Vægt man bør lægge paa de ovennævnte noget summariske tyske Beregninger, men i ethvert Fald gaar det neppe an at overføre deres Resultater paa Norge. Andre tyske Erfaringer gaar ud paa, at den industrielle Befolkning i væsentlig høiere Grad end den ved Landbonæring sysselsatte er udsat for Lungetuberkulose.

I disse Beregninger er der ikke skjelnet mellem de forskjellige sociale Stillinger, hvortil de Forsikrede henhørte, heller ikke mellem By og Land eller mellem de forskjellige Dele af det store tyske Rige.

For Behandlingen af de Spørgsmaal, der knytter sig til Forslagene om Invaliditetsforsikring i Norge, er det af Interesse at faa undersøgt, hvorledes Invaliditetssandsynlighederne stiller sig ikke alene for de forskjellige Hovederhvervsgrupper, men navnlig for de forskjellige sociale Stillinger, blandt hvilke Arbejderklassen er den, der danner Hovedmassen af de Personer, der omfattes af den ovennævnte tyske Beregning.

Direkte Oplysninger angaaende Invaliditetsrisikoen for de forskjellige Livsstillinger findes ikke i Socialstatistik IV²; men da den i Tabel 4 leverer Opgaver, der ved Hjælp af approximative Beregninger kan i nogen Grad belyse Forholdet, skal denne Anledning her søges benyttet.

Den nævnte Tabel meddeler en «Opgave over det Antal varige og forbigaaende Invalidere (pensionsberettigede efter Kommissionens Forslag), der er fundne ved den repræsentative Tælling, fordelte efter deres Alder, Livsstilling og Indtægt, da Invaliditeten indtraadte».

Dersom man nu tillige havde haft Opgaver over det tilsvarende Antal af de aktive Personer, der levede paa den Tid, da Invaliditeten indtraadte, vilde man temmelig nøiagtig kunne have beregnet de Forskjelligheder, der i Henseende til Invaliditetssandsynlighederne gjør sig gjældende mellem de forskjellige Livsstillinger. Thi den Indflydelse, som Afgangen blandt de Invalide udøver, vil antageligvis ikke væsentlig forrykke det indbyrdes Forhold mellem Livsstillingerne. Men uheldigvis har man ingen saadan Opgave over de samtidigt levende, hvilken ogsaa vilde have været saameget vanskeligere at tilveiebringe, som Invaliditeten indenfor de forskjellige Livsstillinger snart indtræder i en yngre, snart i en ældre Alder.

Imidlertid vil man antagelig komme nogenlunde efter Forholdet ved at sammenholde Antallet af dem, der i de større sociale Hovedgrupper blev invalide a) i Alderen over 60 Aar, med det samlede Antal af Personer, der i 1894 befandt sig i tilsvarende Alders- og Livsstillingsgrupper. Forudsætningen er da den, at Livsstillingsgrupperingen i den Tid, der ligger imellem Invaliditetens Indtræden og Udgangen af 1894, ikke er undergaaet saadanne Forandringer, at de væsentlig forrykker det indbyrdes Forhold mellem Livsstillingsgrupperne, og dette tør man vel i det store og Hele taget antage, naar der som her spørges om, hvorledes de

(Fortsat S. 32.)

Tabel udvisende de ved den repræsentative Tælling fundne Antal Invalider efter deres Alder og Livsstilling, da Invaliditeten indtraadte, sammenstillet med det samlede Antal repræsentative Personer i 1894 fordelt paa de samme Grupper.

I. Bygder.

De repræsentative Personer fordelt efter Livsstilling.	Antal Invalider fundne ved den repræsentative Tælling af 1894, fordelt efter deres Alder, da Invaliditeten indtraadte.					Samlet Antal Personer, der omfattedes af den repræsentative Tælling, fordelt efter Alder i 1894.				
	17-39.	40-49.	50-59.	60 og over.	Til-sam-men.	17-39.	40-49.	50-59.	60 og over.	Til-sam-men.
<i>A. Mænd.</i>										
1. Embedsmænd	—	—	—	1	1	17	32	17	10	76
2. Bestillingsmænd . . .	1	1	2	4	8	226	109	100	25	460
3. Større Næringsdrivende	6	9	20	77	112	2 002	1 732	1 529	1 395	6 658
4. Mindre Næringsdrivende	3	2	10	63	78	1 077	506	410	394	2 387
5. Selvstændigt Arbeidende	3	8	8	59	78	1 245	497	368	367	2 477
6. Private Arbeidschefer .	2	—	2	4	8	86	66	36	18	206
7. Private Betjente . . .	2	3	1	9	15	525	134	78	55	792
8. Formænd	—	—	—	—	—	34	33	14	4	85
9. Arbeidere	41	22	25	169	257	4 101	864	594	572	6 131
10. Husmænd	1	4	10	85	100	385	311	300	456	1 452
11. Tjenere	11	—	3	15	29	1 244	50	33	36	1 363
12. Hjemmeværende Børn, der hjælper til	29	1	1	3	34	2 049	87	31	38	2 205
13. Formue, indb. Kaar . .	1	1	5	97	104	13	23	103	1 196	1 335
14. Pension	—	—	—	1	1	1	—	5	47	53
15. Privatsørgede	5	—	2	23	30	202	16	18	204	440
16. Offentlig sørgede . . .	—	—	1	13	14	53	31	27	240	351
17. Uopgivet	—	—	—	—	—	7	1	—	1	9
Sammen drag:										
Gruppe I (1-4, 12-15)	45	14	40	269	368	5 587	2 505	2 213	3 309	13 614
Gruppe II (5-11, 16, 17)	60	37	50	354	501	7 680	1 987	1 450	1 749	12 866
Tilsammen	105	51	90	623	869	13 267	4 492	3 663	5 058	26 480
<i>B. Kvinder.</i>										
1. Bestillingskvinder . . .	—	—	—	1	1	148	11	11	4	174
2. Større Næringsdrivende	—	1	—	18	19	101	161	169	182	613
3. Mindre Næringsdrivende	—	1	—	1	2	45	13	20	26	104
4. Selvstændigt Arbeidende	6	3	10	57	76	554	133	118	141	946
5. do. Husmødre	30	43	62	225	360	6 714	3 721	2 556	2 592	15 583
6. Private Arbeidschefer . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7. Private Betjente	5	—	—	3	8	394	71	48	25	538
8. Formænd	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9. Arbeidersker	4	13	21	96	134	559	188	162	220	1 129
10. Husmandskvinder . . .	—	—	1	17	18	14	16	39	87	156
11. Tjenere	31	5	16	42	94	3 753	251	143	87	4 234
12. Hjemmeværende Børn, der hjælper til	29	10	7	12	58	3 335	198	98	84	3 715
13. Formue, indb. Kaar . .	—	—	4	102	106	18	38	140	982	1 178
14. Pension	—	—	—	13	13	3	6	9	43	61
15. Privat sørgede	7	4	25	190	226	103	41	81	433	658
16. Offentlig sørgede . . .	2	2	16	91	111	89	48	37	317	491
17. Uopgivet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sammen drag:										
Gruppe I (1-3, 12-15)	36	16	36	337	425	3 753	468	528	1 754	6 503
Gruppe I & II (5)	30	43	62	225	360	6 714	3 721	2 556	2 592	15 583
Gruppe II (4, 6-11, 16, 17)	48	23	64	306	441	5 363	707	547	877	7 494
Tilsammen	114	82	162	868	1 226	15 830	4 896	3 631	5 223	29 580

Tabel udvisende de ved den repræsentative Tælling fundne Antal Invalider efter deres Alder og Livsstilling, da Invaliditeten indtraadte, sammenstillet med det samlede Antal repræsentative Personer i 1894 fordelte paa de samme Grupper.

II. Byer.

De repræsentative Personer fordelte efter Livsstilling.	Antal Invalider fundne ved den repræsentative Tælling af 1894, for- delte efter deres Alder, da Invalidi- teten indtraadte.					Samlet Antal Personer, der omfatte- des af den repræsentative Tælling, fordelte efter Alder i 1894.				
	17-39.	40-49.	50-59.	60 og over.	Til- sam- men.	17-39.	40-49.	50-59.	60 og over.	Til- sam- men.
<i>A. Mænd.</i>										
1. Embedsmænd	1	1	—	7	9	23	26	24	20	93
2. Bestillingsmænd . . .	—	2	2	5	9	170	94	82	47	393
3. Større Næringsdrivende	4	3	6	42	55	405	262	255	193	1 115
4. Mindre Næringsdrivende	1	—	2	5	8	83	56	45	46	230
5. Selvstændigt Arbeidende	2	3	4	24	33	103	53	57	67	280
6. Private Arbeidschefer .	—	2	3	4	9	89	73	38	17	217
7. Private Betjente . . .	11	2	1	11	25	643	151	91	46	931
8. Formænd	—	—	—	1	1	25	19	15	11	70
9. Arbeidere	32	23	36	168	259	2 773	710	490	388	4 361
10. Husmænd	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
11. Tjenere	—	—	—	—	—	50	4	7	2	72
12. Hjemmевærende Børn, der hjælper til	—	—	—	—	—	74	1	—	—	75
13. Formue, indb. Kaar . .	—	—	2	7	9	4	8	16	72	100
14. Pension	—	—	—	3	3	2	3	3	51	59
15. Privat forsørgede . . .	3	—	—	8	11	196	9	16	84	305
16. Offentlig forsørgede . .	—	—	—	3	3	11	8	15	96	130
17. Uopgivet	—	—	—	—	—	6	3	—	8	17
Sammen drag:										
Gruppe I (1-4, 12-15)	9	6	12	77	104	957	459	441	513	2 370
Gruppe II (5-11, 16, 17)	45	30	44	212	331	3 709	1 021	713	635	6 078
Tilsammen	54	36	56	289	435	4 666	1 480	1 154	1 148	8 448
<i>B. Kvinder.</i>										
1. Bestillingskvinder . . .	—	—	—	2	2	85	18	7	1	111
2. Større Næringsdrivende	—	1	1	3	5	24	24	19	14	81
3. Mindre Næringsdrivende	1	1	4	12	18	74	68	35	47	224
4. Selvstændigt Arbeidende	5	11	16	70	102	385	169	132	97	783
5. do. Husmødre	19	24	15	48	106	2 587	1 186	797	552	5 122
6. Private Arbeidschefer . .	—	—	—	—	—	5	1	2	—	8
7. Private Betjente	2	—	4	13	19	480	44	20	11	555
8. Formænd	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9. Arbeidersker	8	6	18	42	74	672	188	141	112	1 113
10. Husmandskvinder . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11. Tjenere	21	8	11	18	58	1 381	66	30	16	1 493
12. Hjemmевærende Børn, der hjælper til	10	1	2	6	19	846	55	16	16	933
13. Formue, indb. Kaar . .	1	—	3	31	35	19	36	39	122	216
14. Pension	—	1	—	15	16	4	16	25	75	120
15. Privat forsørgede . . .	11	5	11	123	150	143	25	55	293	516
16. Offentlig forsørgede . .	3	3	14	69	89	32	26	38	232	328
17. Uopgivet	—	—	—	—	—	1	1	6	5	13
Sammen drag:										
Gruppe I (1-3, 12-15)	23	9	21	192	245	1 195	242	196	568	2 201
Gruppe I & II (5)	19	24	15	48	106	2 587	1 186	797	552	5 122
Gruppe II (4, 6-11, 16, 17)	39	28	63	212	342	2 956	495	369	473	4 293
Tilsammen	81	61	99	452	693	6 738	1 923	1 362	1 593	11 616

(Fortsat fra S. 29.)

til nævnte Aldersgrupper hørende Personer i Bygder og Byer var fordelt efter Livsstilling i 1894 sammenholdt med den Livsstillingsfordeling, der — ikke for de samme Personer, men i de tilsvarende Aldersgrupper — fandt Sted i de Aar, da Invaliditeten for de flestes Vedkommende eller rettere gennemsnitlig taget indtraadte.

Ved Siden heraf vil det ogsaa have sin Interesse at sammenholde Livsstillingsgrupperingen i Aldersklasserne 40—49 og 50—59 Aar saavel med de i disse Aldersklasser som med de i de følgende Aldersklasser indtraadte Invaliditetstilfælde. Aldersklassen 40—59 Aar giver nemlig et bedre Indblik i Livsstillingsgrupperingen i den Del af Livstiden, da de fleste er beskjæftiget ved produktivt Arbeide. De hidhenhørende Opgaver er, forsaavidt angaar de Invalide, hentet fra Socialstatistik IV ² Tabel 4 og, forsaavidt angaar det samlede Antal repræsentative Personer i de tilsvarende Livsstillinger og Aldersgrupper, fra samme Værk II (Byerne) Tabel 11 jfr. 16 og III (Bygderne) Tabel 30 jfr. 35.

Paa Grundlag af foranstaaende Tabeller er beregnet følgende Procentforhold særskilt for Mænd og Kvinder i Bygder og Byer:

		Antal i 1894 gjenlevende Invalidider efter deres Alder og Livsstilling, da Invaliditeten indtraadte pr. 100 i tilsvarende Alders- og Livsstillingsgrupper i 1894.				
		20—39.	40—49.	50—59.	60 og over.	Tilsammen.
A. Mænd:						
1. Bygder:						
Gruppe I		0.81	0.56	1.81	8.13	2.71
— II		0.78	1.86	3.45	20.24	3.90 ¹⁾
Ialt		0.79	1.14	2.46	12.32	3.28
2. Byer:						
Gruppe I		0.94	1.31	2.72	15.01	4.39
— II		1.21	2.94	6.17	33.39	5.48 ¹⁾
Ialt		1.16	2.43	4.85	25.06	5.15
B. Kvinder:						
1. Bygder:						
Gruppe I		0.96	3.42	6.82	19.21	6.54
— I & II (Husmødre)		0.45	1.16	2.43	8.69	2.31
— II		0.90	3.25	11.70	34.89	5.88 ¹⁾
Ialt		0.72	1.68	4.46	16.62	4.14
2. Byer:						
Gruppe I		1.93	3.72	10.71	44.01	10.45
— I & II (Husmødre)		0.73	2.02	1.88	8.70	2.07
— II		1.32	5.66	17.07	44.82	7.97 ¹⁾
Ialt		1.20	3.17	7.27	28.37	5.97

¹⁾ Forholdstallet vilde her have været meget høiere, dersom der ikke til Gruppe II henhørte et forholdsvis stort Antal yngre Personer.

For Bygder og Byer underet vil Forholdet fremgaa af nedenstaaende Beregning:

I. Antal Invalider.		20—39	40—49	50—59	60 og over.	Tilsammen.
Mænd:						
Gruppe I		54	20	52	346	472
— II		105	67	94	566	832
Tilsammen		159	87	146	912	1 304
Kvinder:						
Gruppe I		59	25	57	529	670
Husmødre (I & II) .		49	67	77	273	466
Gruppe II		87	51	127	518	783
Tilsammen		195	143	261	1 320	1 919
2. Samlet Antal repræsentative Personer.						
Mænd:						
Gruppe I		6 544	2 964	2 654	3 822	15 984
— II		11 389	3 008	2 163	2 384	18 944
Tilsammen		17 933	5 972	4 817	6 206	34 928
Kvinder:						
Gruppe I		4 948	710	724	2 322	8 704
Husmødre (I & II) .		9 301	4 907	3 353	3 144	20 705
Gruppe II		8 319	1 202	916	1 350	11 787
Tilsammen		22 568	6 819	4 993	6 816	41 196
3. Procentforhold af Invalider.						
Mænd:						
Gruppe I		0.83	0.67	1.96	9.05	2.95
— II		0.92	2.23	4.35	23.74	4.39
Tilsammen		0.89	1.46	3.03	14.69	3.73
Kvinder:						
Gruppe I		1.19	3.52	7.87	22.78	7.70
Husmødre (I & II) .		0.53	1.37	2.30	8.69	2.25
Gruppe II		1.05	4.24	13.86	38.37	6.64 ¹⁾
Tilsammen		0.86	2.10	5.23	19.37	4.66
(Do. med Undtagelse af Husmødre)						
		(1.10)	(4.03)	(11.22)	(28.51)	(7.09)

¹⁾ Se Noten S. 32.

Af den foregaaende Tabel fremgaar følgende Forhold mellem de for den samlede Befolkning og for Gruppe II, d. v. s. den af den tyske Rigsforsikring omfattede Del. Naar førstnævnte Procenttal sættes lig 100, bliver for Mænd i Alderen 20—39 Aar Forholdet 103.4, i Alderen 40—49 Aar: 153, i Alderen 50—59 Aar: 144 og i Alderen 60 Aar og over: 162.

Hvad de gifte Kvinder angaar, savnes for de heromhandlede specielle Opgavers Vedkommende¹⁾ Oplysning om Mændenes Livsstilling, saa at der for den talrige Klasse Husmødre ikke kan skjælnes mellem Gruppe I og Gruppe II. For de øvriges Vedkommende viser Beregningen det Resultat, at Summen af Gruppe I og II forholder sig til Gruppe II som 100:95 i Aldersklassen 20—39, og i de følgende Aldersklasser som 100:henholdsvis 105, 123.5 og 134.7.

Det samlede Gjennemsnitsresultat for Alderen 50 Aar og derover, som det i denne Forbindelse er af særlig Interesse at undersøge, jfr. foranst. Bemærkninger § 6 (S. 12), kan beregnes paa den Maade, at man ved Hjælp af Forholdstallene for den hele Befolkning særskilt for hver Aldersklasse beregner det forventede Antal Invalidider i Socialgruppe II og sammenholder det saaledes beregnede Tal med det observerede. Efter denne Beregning skulde der ifølge de i sidste Tabel anførte Opgaver for Socialgruppe II forventes følgende Antal Invalidider: i Aldersklassen 50—59: 66, 60 og over: 350, tilsammen: 416, medens det observerede Antal ifølge samme Tabel var 660, altsaa 1.59 saa stort.

For Kvindernes Vedkommende viser den tilsvarende Beregning et forventet Antal Invalidider af $101 + 385 = 486$ mod et observeret Antal af 645, hvoraf fremgaar Forholdet 1:1.33, men det bør her erindres, at Hustruerne ikke er med.

Udføres, forsaavidt Mændene angaar, den samme Beregning særskilt for Bygder og Byer, vil man finde, at det for Gruppe II efter Gjennemsnitsforholdet for alle sociale Grupper forventede Antal Invalidider forholder sig til det observerede Antal som 1:1.60 i Bygderne og som 1:1.32 i Byerne.

Nu er det vistnok saa, at den her udførte Sammenligning, som allerede antydte, alene kan give tilnærmelsesvis rigtige Resultater. For af de Opgaver, som er benyttet som Grundlag for de her beregnede Forholdstal at udlede Invaliditetssandsynlighederne, tiltrænges Tillægsopgaver, som ikke staar til Raadighed. Hvad der i saa Henseende navnlig savnes, er Opgave over de Personer, der forinden Aaret 1894 var blevne Invalidider, men ved Dødsfald og ved Reaktivisering (o: Gjenvinden af Arbejdsevne) var udgaaede af Invalidernes Tal. En saadan Opgave er i Kapt. Færdens Beregning (Tabel 1) meddelt for Aarene 1890—1894; men dens Paalidelighed eller Fuldstændighed synes ikke at være tilstrækkelig konstateret, og den omfatter derhos alene et samlet Antal af 355

¹⁾ Jfr. imidlertid Flertalsindstillingen S. 64, hvor Mændenes Livsstilling er anført for de invalide Hustruer og Enker, dog uden Angivelse af disses Alder, da Invaliditeten indtraadte.

Døde og 150 reaktiverede Invalider. Det vilde imidlertid for den her udredede Specialundersøgelse have havt sin Interesse, om der ved disse Opgaver var bleven sondret mellem de ovenfor omhandlede Socialgrupper I og II.

Et andet Moment, der ogsaa kan tænkes at influere paa de beregnede Forholdstal, er Invaliditetens kortere eller længere Varighed. Denne er, forsaavidt angaar de i 1894 gjenlevende Invalider oplyst i Socialstatistik IV² Tabel 42, hvorefter jeg har udledet det Resultat for Mænd i Bygder og Byer underet, at Gjennemschnittsvarigheden for Gruppe I var 4.95 Aar og for Gruppe II: 5.53 Aar, medens den særskilt i Byerne var henholdsvis 5.48 og 5.52 Aar, altsaa temmelig lige for begge Grupper. Hvis man her kunde tillægge de før 1894 døde eller reaktiverede Invalider, er det sandsynligt, at Gjennemschnittsvarigheden vilde ned-sættes endel.

Ihvorvel altsaa de anstillede Beregninger har sine Mangler, peger de dog bestemt i den Retning, at Invaliditetsforholdet er større blandt Arbejderklassen og den øvrige af den tyske Rigsforsikring omfattede Del af Befolkningen end blandt Befolkningen overhovedet, hvad man ogsaa i og for sig paa Forhaand maatte vente. Forholdet kan efter det oplyste antages at ligge mellem 1 : 1¹/₂.

I denne Forbindelse skal forøvrigt oplyses, at den i foranstaaende Tabeller foretagne Udsondring af Socialgruppe II ikke har kunnet gjøres saaledes, at den aldeles nøiagtig svarer til den af den tyske Rigsforsikring omfattede Del af Befolkningen. Den væsentligste Forskjel bestaar deri, at samtlige Privatbetjente og private Arbeidschefer i foranstaaende Gruppering er henførte til Socialgruppe II, ligesaa alle selvstændigt Arbeidende, medens det af de i «Denkschrift zu Nr. 93, Reichstag 10, I. Session» 1898/99 S. 11 meddelte Oplysninger fremgaar, at ikke alle disse Livsstillinger indgaar i Rigsforsikringen. Det anførte viser imidlertid, at man ved den heromhandlede Beregning forsaavidt befinder sig paa den sikre Side.

Vi skal i denne Forbindelse endnu til Slutning undersøge, i hvilket Forhold de ved den almindelige tyske Berufszählung af 1882¹⁾ tilveiebragte Opgaver over de Invalide staar til den norske Socialstatistik's Opgaver. Begge disse statistiske Undersøgelser har det tilfælles, at de angaar Forholdet ved den saakaldte «staaende» Befolkning, d. v. s. Folkemængden saaledes, som den forefandtes paa et bestemt Tidspunkt, i Tyskland den 5 Juni 1882, i Norge den 31 December 1894. Men ved Siden af denne Lighed har der været adskillig Forskjel i Henseende til Fremgangsmaaden.

For den tyske Statistiks Vedkommende findes udførlige Oplysninger angaaende den anvendte Fremgangsmaade i Indledningen til nævnte Værk S. 151* o. f. Det kan bemærkes, at Oplysning om Invaliditet skulde meddeles i en særskilt

¹⁾ Statistik des Deutschen Reichs, Neue Folge, Band 2.

Rubrik paa de temmelig omfangsrige Schemaer, som af vedkommende Tællere uddeltes i de forskjellige Husholdninger for at udfyldes af Hovedpersonen i Husholdningen. Spørgsmaalet om Invaliditet indtog en temmelig underordnet Plads i den Række af Oplysninger, der skulde meddeles, og var derhos affattet i ganske almindelige Udtryk, hvorfor det ansees tvivlsomt, om Vedkommende «ved den maaske flygtige Læsning af Rubrikens Overskrift har givet et med Spørgsmaalets Mening ganske overensstemmende Svar». Det antages at kunne hænde, at Folk, blot fordi de havde trukket sig tilbage fra Forretningen, har angivet sig som ikke længere «erwerbsfähig», og paa den anden Side, at i Tilfælde, hvor Besvarelsen burde have gaaet ud paa Invaliditet, er Rubriken ikke bleven udfyldt, enten fordi den er bleven overseet eller fordi det ikke har konveneret vedkommende Person at indføre sig i Listen som erhvervsudygtig. Forøvrigt bemærkes, at selve Begrebet Invaliditet ved den heromhandlede tyske Tælling var bestemt paa den Maade, at kun de Personer skulde medtages, der tidligere havde udøvet et Erhverv og senere hen paa Grund af høi Alder eller som Følge af Beskadigelse eller Sygdom var bleven vedvarende arbejdsudygtige, saa at de enten overhovedet ikke kunde arbejde eller kun som en Bisag («nebensächlich») eller i ubetydelig Grad.

Ved den norske repræsentative Tælling synes der af flere Grunde at have været større Garanti tilstede for Erhvervelsen af nøiagtigere Opgaver over de Invalide. For det første blev det ikke overladt til Befolkningen selv at meddele vedkommende Oplysninger i Schemaer, der i denne Hensigt omdeltes og afhentedes, men Oplysningerne blev erhvervede af specielle Tællere. Derhos var Schemaet saaledes indrettet, at særskilt Opmærksomhed blev henledet paa Invaliditeten, angaaende hvilken der var opstillet forskjellige detaillerede Tillægsspørgsmaal sigtende til at afgive en Maalestok for Invaliditetens Grad. Begrebet Invaliditet er forøvrigt heller ikke bleven bestemt paa samme Maade som ved den tyske Statistik, idet det i saa Henseende navnlig bør bemærkes, at den ved Ulykkestilfælde forvoldte Invaliditet ikke er medtaget i den norske Statistik, hvorhos denne vistnok omfatter endel Personer, der er blevne invalide som hjemmeverende Børn eller som Privatforsørgede, hvilke i den tyske Statistik ikke indgaar i Opgaverne.

Trods de anførte Forskjelligheder skulde man antage, at de heromhandlede tyske Opgaver, naar de brugtes med behørig Hensyntagen til deres Beskaffenhed, kunde med Fordel anvendes til Belysning af saadanne almindelige Invaliditetsforholde, der kan finde Anvendelse ogsaa paa Norge, og vi skal derfor betragte dem noget nærmere.

I denne Hensigt meddeles næste Side først en summarisk Oversigt over det relative Antal af Invalidider blandt Mænd i forskjellige Aldersklasser i Tyskland 1882 og i Norge 1894. (For Kvindernes Vedkommende er en tilsvarende Sammenligning ikke brugbar, da Opgaverne viser, at de, der er blevne invalide som Husmødre, ikke er medtaget i den tyske Statistik.)

Aldersgrupper.	Antal mandlige Invalider pr. 1 000 Mænd:		Forholdet b : a.
	a) Tyske Opgaver.	b) Norske Opgaver.	
14—20 Aar	0.3	3.6	12.00
20—30 »	1.7	6.5	3.82
30—40 »	5.9	7.6	1.29
40—50 »	11.7	11.7	1.00
50—60 »	34.2	21.4	0.63
60—70 »	138.3	79.7	0.58
70 og over	399.9	288.7	0.72
Overhovedet	40.1	37.4	0.93

At de norske Opgaver for de yngre Aldersklasser viser saa væsentligt høiere Procenttal end de tyske, hidrører for en Del derfra, at man har regnet alle dem som Invalider, der paa Grund af Sygdom har været arbeidsudygtige i over $1\frac{1}{2}$ Aar, medens dette ikke har været nok til at udfylde det tyske Begreb af «vedvarende» Arbeidsudygtighed, ligesom jo ogsaa den senere indførte Lov om Invaliditets- og Alderdomsforsikring fastsætter en Minimumstid af 1 Aar. Den heraf følgende Forskjel gjør sig antagelig især bemærket, hvad de nævnte Aldersklasser angaar, i Henseende til hvilke endvidere maa erindres det ovenfor paa-pegede Moment, at de tyske Opgaver i det hele ikke er saa fuldstændige og derhos kun medtager de Invalider, som tidligere har udøvet et Erhverv. Endelig kan med Hensyn til den yngste Aldersklasse bemærkes, at denne for de tyske Opgavers Vedkommende omfatter Aldersaarene 14—19, for de norskes derimod kun Aarene 17—19.

Medens det her anførte i det væsentlige tør ansees at forklare den overordentlige Forskjel mellem Invaliditetstallene for den yngste Aldersgruppe og den meget betydelige Forskjel, som ogsaa gjør sig gjældende i Aldersgrupperne 20—30 Aar, kan det hermed ikke ansees udelukket, at der for de nævnte Aldersgruppers Vedkommende turde være ogsaa en reel Forskjel mellem Invaliditetsforholdet i Norge og Tyskland til Ugunst for vort Land. Det er i den norske Statistik gjentagne Gange bleven paavist, at, medens Dødelighedsforholdene hos os overhovedet kan karakteriseres som meget gunstige, stiler Forholdene i Norge sammenlignet med andre Lande sig ugunstigt for vor mandlige Ungdom, og naar dette er saa, er det jo vel tænkeligt, at noget lignende kan være Tilfældet, hvad Invaliditetsforholdet angaar, navnlig i Betragtning af Tuberkulosens store Udbredelse.

Hvad de ældre Aldersklasser angaar, de, hvorpaa der, hvad Invalideforholdet angaar, især maa lægges Vægt, vil det sees, at fra det 50 Aar af udgjør Invaliditetstallene for Norge overhovedet henvend to Trediedele (ca. 0.63) af de tilsvarende Forholdstal for Tyskland. Hvis de tyske Opgaver havde været ligesaa fuldstændige, som de norske (indenfor sin repræsentative Begrænsning) maa antages at være, vilde Forskjellen i saa Henseende have været endnu større, hvortil Aarsagen tør ansees tilstrækkelig forklaret, ved hvad der er anført under § 7, jfr. «Bemærkninger» § 6.

Den ovenfor udførte Sammenligning mellem Invaliditetstallene i Tyskland og Norge for de forskjellige Aldersgrupper viser, at man under den videre Undersøgelse af, hvorledes Forholdet stiller sig for de forskjellige Livsstillinger i Tyskland, baade kan og bør bortse fra de yngre Aldersklasser og alene holde sig til Alderen over 50 Aar.

Ifølge de i heromhandlede Værk S. 460—461 meddelte Procentberegninger skulde Antallet af Invalider blandt 1 000 Mænd i Alderen 50—60, 60—70 og 70 Aar og derover for efternævnte Hovedstillinger Vedkommende udgjøre som følger:

	50—60 Aar.	60—70 Aar.	70 Aar og derover.
Ved Landbonæring, Fiskeri, Bergværksdrift, Industri og Handel tilsammentagne:			
a. Selvstændige Erhvervsdrivende samt andre Arbeidschefer	33.5	179.9	568.4
b. Privatbetjente	50.8	177.9	570.4
c. Arbeidere	30.6	106.1	397.3
Dagarbeide af vexlende Art	58.6	169.5	528.8
Militære Stillinger	472.0	767.5	921.9
Civilretslige, administrative, geistlige og Lærer- og Lægestillinger	56.4	176.8	517.9
Tjenere ved husligt Arbeide	42.8	131.9	298.4
Overhovedet	34.2	138.3	399.9

Der er flere Ting, som ved disse Forholdstal er paafaldende, navnlig — bortset fra de ekstraordinært høie Tal for de militære Stillinger — den Omstændighed, at Invaliditetstallene for de private Betjente og de selvstændige Erhvervsdrivende — i Modsætning til de norske Erfaringer — viser sig at være høiere end for Arbeiderne. Imidlertid oplyses i vedkommende tyske Statistik (S. 157*), at man i Henseende til Personernes Stilling i Erhvervet sikkerlig var udsat for flere Unøjagtigheder ved Udfyldningen af vedkommende Rubrik end ved Udfyldningen af de Rubriker, der angik den aktive Virksomhed, og at dette vistnok i de fleste Tilfælde har bidraget til at tilføre de selvstændige Næringsdrivende et større Antal Invalider, end der i Virkeligheden skulde være. At forøvrigt Arbeidere og andre Medhjælpere gennemgaaende viser et mindre Invalidetal end de selvstændige, er ogsaa forstaaeligt for alle de Erhvervs Vedkommende, hvor hine har Adgang til at rykke op i selvstændige Stillinger.

Efter disse autentiske Forklaringer i Indledningen til vedkommende tyske Statistik kan denne ikke vel paaberaabes som et Argument mod Resultaterne af den norske repræsentative Statistik, der i det hele taget har havt bedre Forudsætninger for at tilvejebringe nøjagtige Opgaver, saavidt den rækker. Der er under disse Omstændigheder ikke synderlig Opfordring til at beskæftige sig videre med den omhandlede tyske Invalidetælling af 1882. Imidlertid kan det have sin Interesse at undersøge, hvorledes Forholdet stiller sig for de to Næringsveje: Fiskeri og Søfart, da disse Opgaver muligens kunde danne Holdepunkter for Bedømmelsen af Invaliditetsforholdet for disse særskilt for Norge vigtige Erhverv, med Hensyn til hvilke der for Tiden ikke foreligger norsk Invaliditetsstatistik.

Til Belysning heraf hidsættes følgende Opgaver:

		Mænd.		
		50—60 Aar.	60—70 Aar.	70 Aar og derover.
A.	5 a. Fiskeri i aaben Sø og ved Kysterne:			
	a. Antal Erhvervsdrivende . . .	1 350	766	174
	b. — Invalider	36	130	289
	Sum af a + b	1 386	896	463
	b. pr. 1 000 (a + b)	26.0	145.1	624.2
C.	15 a. Sø- og Kystskibsfart: Skibsførere:			
	a. Antal Erhvervsdrivende . . .	961	347	67
	b. — Invalider	183	311	304
	Sum af a + b	1 144	658	371
	b. pr. 1 000 (a + b)	160.0	472.6	819.4
C.	15 b. Sø- og Kystskibsfart: Styrmænd, Matroser o. s. v.:			
	a. Antal Erhvervsdrivende . . .	976	277	59
	b. — Invalider	88	158	277
	Sum af a + b	1 064	435	336
	b. pr. 1 000 (a + b)	82.7	363.2	824.4

Disse Tal se imidlertid lidet rimelige ud og vil saaledes neppe kunne bruges som nogen Veiledning. De høie Tal for Sømændene og navnlig for Skibsførerne er forklarlige, saafremt de i Tyskland, ligesom Tilfældet er i Norge, i en ældre Alder forlader Søen for at gaa over til forskjellig Virksomhed paa Landjorden. Men dette Forhold viser, hvor vanskeligt, for ikke at sige umuligt, det er ad den Vei, som er bleven befulgt ved den tyske Invalidetælling af 1882, at komme til brugbare Resultater i Henseende til Forskjellen mellem Invalidetallet efter Næringsvei og Livsstilling. Derimod synes den Fremgangsmaade, der er bleven anvendt ved den norske repræsentative Tælling, og de sig dertil knyttende Beregninger at maatte føre til nogenlunde rigtige Resultater. Foruden ved den større Nøiagtighed og Fuldstændighed, hvad Invalidetforholdene angaar, adskiller de norske Opgaver sig fra de tyske i det meget væsentlige Punkt, at Invalidernes Alder og Livsstilling er anført, ikke alene ved det Tidspunkt, hvortil Tællingen knyttede sig, men ogsaa ved den Tid, da Invaliditeten indtraadte. Det er vistnok Mangelen af sidstnævnte Opgave for Alderens Vedkommende, der har indvirket forstyrrende paa de tyske Beregninger.

Bilag 6.

Beregning over den sandsynlige Aldersfordeling af Norges hjemme- hørende Folkemængde i Aarene 1910, 1920 og 1930.

Udgangspunktet for denne Beregning er Resultaterne af de i Aarene 1865—1900 afholdte Folketællinger samt af de i Norges officielle Statistik III No. 304 anførte Beregninger over Folkemængdens Fordeling efter Alder i Aarene 1880 og 1885.

Disse Opgaver giver nemlig Anledning til at beregne, hvormeget hver fem-aarige Aldersgruppe i Løbet af 10 Aar er bleven formindsket ved den samlede Indflydelse af Dødsfald og Udvandring med Fradrag af Indvandring. Saaledes fremgaar det f. Ex. ved Sammenligning mellem Folketællingerne af 1865 og 1875, at der for hvert 10 000 Mænd, der i førstnævnte Aar levede i en Alder af 20—25 Aar, var der i 1875 tilbage 7 933 i Alderen 30—35 Aar; ligesaa svarede til hvert 10 000 i 1870: 8 024 i 1880, medens det gjenstaaende Antal pr. 10 000 var 7 823 i Aarene 1875—1885, 7 122 i 1880—1890 og 8 665 i 1890—1900.

For Aldersaarene 60—65 ved Begyndelsen og 70—75 ved Slutningen af de nedenaanførte Tiaarsperioder stiller Beregningens Resultater sig for Mænd og Kvinder som følger:

	Pr. 10 000 Mænd.	Pr. 10 000 Kvinder.
1865—1875	6 488	7 019
1870—1880	6 554	6 902
1875—1885	6 688	7 027
1880—1890	6 699	7 042
1890—1900	6 972	7 348

Resultaterne af de herom anstillede Beregninger for Tidsrummet 1865—1900 vil findes anført i omstaaende Tabel, hvorhos er tilføiet Resultaterne af tilsvarende Beregninger for Aarene 1825—1865 paa Grundlag af Opgaver, der findes trykt i Tabeller vedkommende Folkemængdens Bevægelse i Aarene 1856—1865 S. 213.

Sammenligner man her de to Tidsrum 1826—1865 og 1865—1900, vil man finde, at der navnlig for Mænd i den arbejdskraftigste Levealder viser sig en udpræget Forskjel til Ugunst for det sidstanførte Tidsrum.

¹⁾ For sidstnævnte Aar (1900) har jeg lagt til Grund en foreløbig Opgave over Folkemængden, der gav et lidt mindre Resultat end det efter Folketællingens endelige Bearbejdelse fastslaaede. For de efterfølgende Beregninger er denne Omstændighed uden nogensomhelst Betydning.

Opgave, der viser, hvormange der efter Forløbet af 10 Aar gjenlevede som hjemmehørende i Norge pr. 10 000 Personer i hver femaarige Aldersklasse ifølge Erfaringer fra de nedenanførte Aar.

Aldersgrupper.	Mænd.				Kvinder.			
	1825— 1865.	1865— 1900.	1880— 1890.	1890— 1900.	1825— 1865.	1865— 1900.	1880— 1890.	1890— 1900.
0/5—10/15	8 863	8 724	8 441	9 205	8 772	8 779	8 432	9 220
5/10—15/20	9 307	8 945	8 705	9 150	9 355	9 199	8 947	9 383
10/15—20/25	9 189	7 874	7 261	8 015	¹⁾ 10 205	9 007	8 613	9 195
15/20—25/30	9 131	7 380	6 495	7 733	¹⁾ 10 064	8 623	8 116	8 886
20/25—30/35	8 939	7 913	7 122	8 665	¹⁾ 8 582	8 360	7 996	8 680
25/30—35/40	8 901	8 451	7 854	9 239	¹⁾ 8 317	8 439	8 119	8 892
30/35—40/45	8 607	8 744	8 241	9 263	8 571	8 708	8 335	8 955
35/40—45/50	8 731	8 716	8 619	9 051	9 158	8 745	8 782	9 039
40/45—50/55	8 638	8 757	8 494	9 107	9 113	8 984	8 695	9 225
45/50—55/60	8 178	8 426	8 280	8 615	8 562	8 593	8 474	8 626
50/55—60/65	7 685	8 142	7 996	8 260	8 057	8 252	8 175	8 440
55/60—65/70	7 198	7 590	7 497	7 804	7 780	7 870	7 805	8 127
60/65—70/75	5 923	6 680	6 699	6 972	6 367	7 068	7 042	7 348
65/70—75/80	4 529	5 447	5 506	5 702	5 025	5 863	5 982	5 993
70/75—80/85	3 634	4 007	3 955	4 218	4 001	4 388	4 389	4 669
75/80—85/90	2 231	2 394	2 353	2 483	2 657	2 803	2 740	2 903
80/85—90/95	1 062	1 173	1 120	997	1 293	1 491	1 366	1 481
85/90—95/100	¹⁾ 987	501	455	344	¹⁾ 1 197	683	582	537
90/95—100/105	¹⁾ ?	247	53	194	¹⁾ ?	348	124	186

Medens der i Aarene 1826—1865 gennemsnitlig taget af 10 000 Gutter i Alderen 10/15 Aar efter 10 Aars Forløb var tilbage i Norge 9 189 unge Mænd i Alderen 20/25, var det tilsvarende Forholdstal for Aarene 1865—1900 kun 7 874. Et endnu noget ugunstigere Resultat viser sig for næste femaarige Aldersgruppe, hvor der af 10 000 unge Gutter i Alderen 15/20 Aar blev tilbage 9 131 25/30 aarige i Tidsrummet 1826—1865, men kun 7 380 i Tidsrummet 1865—1900. Derefter har man for Aldersgrupperne 20/25—30/35 Forholdstallene 8 939 og 7 913 og for Aldersgrupperne 25/30—30/35: 8 901 og 8 451.

Her ser man klart, hvilket dybt Skaar i Norges arbejdskraftige mandlige Befolkning den navnlig siden 1865 stærkt optrædende Udvandring har gjort.

Navnlig fremhæver sig stærkt Aarene 1880—1890 ved en forholdsvis meget stor Formindskelse i de her omhandlede Aldersklasser, medens Afgangen i Aarene 1890—1900 var mindre end sædvanlig.

For de høiere Aldersklasser stiller Resultatet sig ganske anderledes. Ligeledes for Kvindernes Vedkommende, hvor forøvrigt særskilte Forhold gør sig gjældende for Alderen 20—30 Aar.

Under disse Omstændigheder er Beregningen over den sandsynlige Folke-mængde i Aarene 1910, 1920 og 1930 bleven udført under tre forskellige For-

¹⁾ For de saaledes mærkede Aldersgrupper er Originalopgaverne dels ukorrekte, dels mindre paalidelige.

udsætninger, nemlig 1) under Forudsætning af, at ligesaa ugunstige Forhold som i Aarene 1880—1890, altsaa en meget betydelig Udvandring, vil komme til at gjøre sig gjældende saavel i Aarene 1900—1910 som i 1910—1920 og 1920—1930;

2) under Forudsætning af ligesaa gunstige Forhold som i Aarene 1890—1900

og 3) efter Gjennemsnittet af samtlige Beregninger for Aarene 1865—1900, hvilket sidste Resultat vistnok tør ansees som det sandsynligste.

At Udvandringen i det hele Tidsrum 1900—1930 skulde optræde med ligesaa megen Styrke som i de særdeles ugunstige Aar 1880—1890, er en lidet rimelig Forudsætning, som imidlertid her tages med for at vise, hvad der under meget uheldige Omstændigheder kan være at regne med.

Omvendt kan man vistnok neppe gaa ud fra saa gunstige Forhold som de, der viste sig for Aarene 1890—1900, hvor Tallene desuden for nogen Del kan være paavirkede af Omstændigheder ved selve Tællingen og Tællingstiden.

De Reduktionsfaktorer, med hvilke den hjemmehørende Folkemængde den 3 December (1 081 217 Mænd og 1 155 325 Kvinder, tilsammen 2 236 542) er bleven multipliceret for af hver femaarige Aldersgruppe (efter de foreløbige Resultater af Folketællingen) at udlede Antallet af de efter 10 Aars Forløb i Norge gjenlevende Personer er følgende:

Med 1000 multiplicerede Reduktionsfaktorer:

Alders- gruppe.	For Mænd.			For Kvinder.		
	Nr. 1 (stærk Ud- vandring).	Nr. 2 (ringe Ud- vandring).	Nr. 3 (middels Ud- vandring).	Nr. 1 (stærk Ud- vandring).	Nr. 2 (ringe Ud- vandring).	Nr. 3 (middels Ud- vandring).
0—5	844	921	872	843	922	878
5—10	871	915	895	895	938	920
10—15	726	802	787	861	920	901
15—20	650	773	738	812	889	862
20—25	712	867	791	800	868	836
25—30	785	924	845	812	889	844
30—35	824	925	874	834	896	871
35—40	862	905	872	878	904	875
40—45	849	911	876	870	923	898
45—50	828	862	843	847	863	859
50—55	800	826	814	818	844	825
55—60	750	780	759	781	813	787
60—65	670	697	668	704	735	707
65—70	551	570	545	598	599	586
70—75	396	422	401	439	467	439
75—80	235	248	239	274	290	280
80—85	112	99.7	117	137	148	149
85—90	45.5	34.4	50.1	58.2	53.7	68.3
90—95	5.3	19.4	24.7	12.4	18.6	34.8
95 og over	0	0	0	0	0	0

I Henhold hertil har man med Udgangspunkt fra Folketællingen af 1900 i de efterfølgende Tabeller anført de under nævnte tre forskellige Forudsætninger beregnede Tal for Norges hjemmehørende Folkemængde i Aarene 1910, 1920 og 1930 fordelt efter Alder.

Det staar imidlertid endnu tilbage at forklare, hvorledes Tallene for de yngste Aldersgrupper er beregnet. Dette er skeet paa følgende Maade:

Ifølge en allerede af Eilert Sundt paapeget statistisk Erfaring bestaar der et vist Forhold mellem det aarlige Antal af Fødte paa et bestemt Tidspunkt og 30 Aar derefter. De Vexlinger eller Bølgebevægelser, som finder Sted i Henseende til Antallet af Fødte i et bestemt Tidsrum, gjentager sig omtrent paa samme Maade efter Forløbet af 30 Aar. Som en Følge heraf kan man paa Grundlag af det i en Række af Aar iagttagne Antal af Fødsler opstille en Sandsynlighedsberegning af, hvormange Børn der i den nærmeste Fremtid kan forventes at ville komme til Verden, og da der nu ligeledes bestaar et ikke meget varierende Forhold mellem Antallet af de levende Fødte og de af samme Kuld gjenlevende Børn i Alderen 0—5 og 5—10 Aar, kan man fra Antallet af Fødte 30 Aar tilbage i Tiden nogenlunde slutte sig til Antallet af de gjenlevende i de nævnte Aldersklasser.

For Tidsrummet 1865—1900 har dette Forhold stillet sig som følger:

Efter Folketælling (delvis* efter Beregning).	Antal Børn, der for hvert 1000 tredive Aar tidligere fødte Børn gjenlevede i Norge	
	i Alderen 0—5 Aar.	i Alderen 5—10 Aar.
31 December 1865	1 270	1 129
» — 1870*	1 264	1 140
» — 1875	1 157	1 176
» — 1880*	1 217	1 083
» — 1885*	1 092	1 078
» — 1890	1 016	997
3 — 1900	1 103	996

Ogsaa her lader der sig efter disse Erfaringer opstille ugunstige og gunstige Forudsætninger samt en Gjennemsnittsberegning, og jeg har saaledes med Hensyn til Aldersgruppen 0—5 Aar opstillet Forholdstallene 1 000, 1 100 og 1 050 og for Aldersgruppen 5—10 Aar Forholdstallene 900, 1 000 og 950. For Invaliditetsberegningerne spiller disse Forholdstal ingen væsentlig Rolle, da de kun berører de yngre Aldersgrupper, som dog her maa medtages, da de, der i 1910 er 0—5 og 5—10 Aar, i 1930 vil have opnaaet en Alder af 20—25 og 25—30 Aar.

Fordelingen af det samlede Antal Børn i heromhandlede Alder paa Mandkøn og Kvindekøn er efter Gjennemsnittsberegning for Aarene 1880, 1885, 1890 og 1900 skeet saaledes, at blandt 1 000 Børn, der lever i Alderen 0—5 Aar, regnes 509 at henhøre til Mandkøn og 491 til Kvindekøn, medens de tilsvarende Tal for Aldersgruppen 5—10 Aar er 508 og 492.

Det af de heromhandlede Beregninger fremgaaende Resultat med Hensyn til Folkemængden og dens sandsynlige Aldersfordeling i Aarene 1910, 1920 og 1930 vil findes anført i de efterfølgende Tabeller, af hvilke den første er bygget paa den ugunstigste Forudsætning, en gennem 30 Aar fortsat ligesaa stærk Udvandring som i Ottiaarene, den næste derimod paa en ligesaa heldig Udvikling som den for Aarene 1891—1900 iagttagne, og endelig den tredie og sidste Tabel paa et Gjennemsnittsforshold, saaledes som Udviklingsgangen har vist sig at være i Aarene 1866—1900, altsaa med en fra Tid til anden temmelig stærkt optrædende Udvandring.

Tabel Nr. I udvisende den sandsynlige Aldersfordeling for Norges hjemmehørende Folkemængde i 1910, 1920 og 1930 under Forudsætning af stadig og stærk Udvandring.

Aldersgrupper.	Mænd.			Kvinder.		
	1910.	1920.	1930.	1910.	1920.	1930.
0—5	150 613	153 667	166 290	145 287	148 233	160 410
5—10	122 751	136 277	140 710	118 990	132 103	136 400
10—15	121 610	127 117	129 695	117 595	122 477	124 960
15—20	116 295	106 916	118 697	114 643	106 496	118 232
20—25	89 474	88 289	92 287	101 738	101 249	105 453
25—30	70 871	75 592	69 495	87 350	93 090	86 475
30—35	62 845	63 705	62 862	78 323	81 390	80 999
35—40	56 600	55 634	59 340	67 519	70 928	75 589
40—45	50 291	51 784	52 493	59 742	65 321	67 879
45—50	49 032	48 789	47 957	59 740	59 282	62 275
50—55	44 988	42 697	43 965	53 273	51 976	56 829
55—60	40 397	40 598	40 397	48 122	50 600	50 212
60—65	34 376	35 990	34 158	40 764	43 577	42 516
65—70	27 887	30 298	30 449	33 052	37 583	39 519
70—75	20 378	23 032	24 113	24 722	28 698	30 678
75—80	15 739	15 366	16 694	19 470	19 765	22 475
80—85	9 309	8 070	9 121	12 056	10 853	12 598
85—90	3 891	3 699	3 611	5 350	5 335	5 416
90—95	964	1 043	904	1 506	1 652	1 487
95—100	129	177	168	240	311	310
100 og over	3	5	6	13	19	20

Aldersgrupper. Tilsammen:	M æ n d.			K v i n d e r.		
	1910.	1920.	1930.	1910.	1920.	1930.
0—15	394 974	417 061	436 695	381 872	402 813	421 770
15—30	276 640	270 797	280 479	303 731	300 835	310 160
40—45	169 736	171 123	174 695	205 584	217 639	224 467
45—60	134 417	132 084	132 319	161 135	161 858	169 316
60—75	82 641	89 320	88 720	98 538	109 858	112 713
75 og over	30 035	28 360	30 504	38 635	37 935	42 306
Ialt	1 088 443	1 108 745	1 143 412	1 189 495	1 230 938	1 280 732
Procentforhold:						
0—15 . . .	36.29	37.62	38.19	32.10	32.72	32.93
15—30 . . .	25.42	24.42	24.53	25.53	24.44	24.22
30—45 . . .	15.59	15.43	15.28	17.28	17.68	17.53
45—60 . . .	12.35	11.91	11.57	13.55	13.15	13.22
60—75 . . .	7.59	8.06	7.76	8.28	8.92	8.80
75 og over . .	2.76	2.56	2.67	3.25	3.08	3.30
Ialt	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Tabel Nr. 2 udvisende den sandsynlige Aldersfordeling for Norges hjemmehørende Folkemængde i 1910, 1920 og 1930 under Forudsætning af forholdsvis gunstig Befolkningstilvæxt.

Aldersgrupper:	M æ n d.			K v i n d e r.		
	1910.	1920.	1930.	1910.	1920.	1930.
0—5	165 705	169 064	182 952	159 786	163 026	176 418
5—10	136 449	151 486	156 413	132 151	146 714	151 487
10—15	132 705	152 614	155 708	128 615	147 323	150 310
15—20	122 170	124 851	138 610	120 151	123 958	137 618
20—25	98 841	106 429	122 396	108 709	118 326	135 537
25—30	84 282	94 437	96 510	95 633	106 814	110 199
30—35	76 526	85 695	92 274	84 981	94 359	102 707
35—40	66 622	77 877	87 260	73 922	85 018	94 958
40—45	56 456	70 787	79 268	64 183	76 143	84 546
45—50	51 478	60 293	70 479	61 509	66 825	76 856
50—55	48 273	51 431	64 487	56 518	59 241	70 280
55—60	42 055	44 374	51 973	49 031	53 082	57 670
60—65	35 493	39 873	42 482	42 060	47 701	49 999
65—70	29 003	32 803	34 612	34 406	39 862	43 156
70—75	21 199	24 739	27 791	25 811	30 914	35 060

Aldersgrupper.	Mænd.			Kvinder.		
	1910.	1920.	1930.	1910.	1920.	1930.
75—80	16 282	16 532	18 698	19 503	20 609	23 877
80—85	9 920	8 946	10 440	12 825	12 054	14 437
85—90	4 106	4 038	4 100	5 663	5 656	5 977
90—95	858	989	892	1 627	1 898	1 784
95—100	98	141	139	221	304	304
100 og over	11	17	19	20	30	35
Tilsammen:						
0—15	434 859	473 164	495 073	420 552	457 063	478 215
15—30	305 293	325 717	357 516	324 493	349 098	383 354
30—45	199 604	234 359	258 802	223 086	255 520	282 211
45—60	141 806	156 098	186 939	167 058	179 148	204 806
60—75	85 695	97 415	104 885	102 277	118 477	128 215
75 og over	31 275	30 663	34 288	39 859	40 551	46 414
Ialt	1 198 532	1 317 416	1 437 503	1 277 325	1 399 857	1 523 215
Procentforhold:						
0—15 . . .	36.28	35.92	34.44	32.92	32.65	31.40
15—30 . . .	25.47	24.72	24.87	25.40	24.94	25.17
30—45 . . .	16.65	17.79	18.00	17.47	18.25	18.53
45—60 . . .	11.83	11.85	13.00	13.08	12.80	13.45
60—75 . . .	7.15	7.39	7.30	8.01	8.46	8.42
75 og over . .	2.61	2.33	2.39	3.12	2.90	3.05
Ialt	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Tabel Nr. 3 udvisende den sandsynlige Aldersfordeling for Norges hjemmehørende Folkemængde i 1910, 1920 og 1930 under Forudsætning af en middels Befolkningstilvæxt.

Alders-grupper.	Mænd.			Kvinder.			Tilsammen 1910, 1920 og 1930.	
	1910.	1920.	1930.	1910.	1920.	1930.	Mænd.	Kvinder.
0—5	158 307	161 517	174 785	152 389	155 479	168 251	494 609	476 119
5—10	129 735	144 031	148 716	125 436	139 259	143 789	422 482	408 484
10—15	125 645	138 044	140 843	122 477	133 798	136 511	404 532	392 786
15—20	119 500	116 113	128 908	117 846	115 401	128 118	364 521	361 365
(17—20)	(67 888)	(65 964)	(73 233)	(68 516)	(67 094)	(74 488)	(207 085)	(210 098)
20—25	96 992	98 883	108 641	106 464	110 352	120 552	304 516	337 368
25—30	80 466	88 191	85 691	92 729	101 583	99 476	254 348	293 788
30—35	69 818	76 721	78 216	81 848	89 004	92 254	224 755	263 106
35—40	60 926	67 994	74 521	70 180	78 263	85 736	203 441	234 179
40—45	53 343	61 021	67 054	62 392	71 290	77 522	181 418	211 204
45—50	49 601	53 127	59 291	59 740	61 408	68 480	162 019	189 628
50—55	46 418	46 728	53 454	54 987	56 028	64 018	146 600	175 033
55—60	41 128	41 814	44 786	48 804	51 317	52 749	127 728	152 870
60—65	34 978	37 784	38 037	41 113	45 364	46 223	110 799	132 700
65—70	28 222	31 216	31 737	33 306	38 409	40 386	91 175	112 101
70—75	20 317	23 365	25 240	24 828	29 067	32 072	68 922	85 967
75—80	15 568	15 381	17 013	19 080	19 517	22 508	47 962	61 105
80—85	9 426	8 147	9 369	12 056	10 899	12 760	26 942	35 715
85—90	3 957	3 721	3 676	5 467	5 342	5 465	11 354	16 274
90—95	1 007	1 103	953	1 638	1 796	1 624	3 063	5 058
95—100	142	198	186	282	373	365	526	1 020
100 og over	14	25	27	38	57	63	66	158
Tilsammen:								
0—15	413 687	443 592	464 344	400 302	428 536	448 551	1 321 623	1 277 389
15—30	296 958	303 187	323 240	317 039	327 336	348 146	923 385	992 521
30—45	184 087	205 736	219 791	214 420	238 557	255 512	609 614	708 489
45—60	137 147	141 669	157 531	163 531	168 753	185 247	436 347	517 531
60—75	83 517	92 365	95 014	99 247	112 840	118 681	270 896	330 768
75 og over	30 114	28 575	31 224	38 561	37 984	42 785	89 913	119 330
Ialt	1 145 510	1 215 124	1 291 144	1 233 100	1 314 006	1 398 922	3 651 778	3 946 028
Procentforhold:								
0—15	36.11	36.51	35.96	32.46	32.61	32.06	36.19	32.37
15—30	25.92	24.95	25.04	25.71	24.91	24.89	25.29	25.15
30—45	16.07	16.93	17.02	17.39	18.15	18.26	16.69	17.95
45—60	11.97	11.66	12.20	13.26	12.84	13.24	11.95	13.12
60—75	7.29	7.60	7.36	8.05	8.59	8.48	7.42	8.38
75 og over	2.63	2.35	2.42	3.13	2.89	3.06	2.46	3.02
Ialt	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Bilag 7.

Forventet Antal Invalidider i Aarene 1910, 1920 og 1930 beregnet paa Grundlag af de i Bilag 6 anførte Opgaver over Folkemængdens sandsynlige Aldersfordeling sammenholdt med de i Bilag 3 og 4 anførte Invaliditetskoefficienter for 1894.

Kjøn og Aldersgrupper.	Under Forudsætning af middels Udvan- dring (Bilag 7 Tabel 3).			Under Forudsætning af stærk Ud- ringe Ud- vandring. vandring.	
	1910.	1920.	1930.	1930.	1930.
1. Mænd:					
17—20	241	236	261	241	280
20—25	460	469	515	438	581
25—30	517	566	551	446	620
30—35	559	614	627	504	739
35—40	601	671	735	585	861
40—45	630	721	793	620	937
45—50	657	703	786	636	934
50—55	760	765	877	721	1 056
55—60	1 262	1 283	1 375	1 240	1 597
60—65	1 769	1 910	1 920	1 728	2 147
65—70	3 222	3 564	3 621	3 473	3 953
70—75	3 701	4 267	4 595	4 394	5 069
75—80	4 913	4 850	5 354	5 260	5 890
80—85	4 734	4 079	4 734	4 583	5 237
85—90	2 115	1 956	1 956	1 903	2 167
90 og over	1 075	1 164	1 075	985	985
Tilsammen	27 216	27 818	29 775	27 757	33 053
2. Kvinder:					
17—20	320	313	348	321	374
20—25	589	611	667	583	749
25—30	624	684	670	582	742
30—35	684	744	772	677	859

Kjøn og Aldersgrupper.	Under Forudsætning af middels Udvan- dring (Bilag 7 Tabel 3).			Under Forudsætning af stærk Ud- ringe Ud- vandring. vandring.	
	1910.	1920.	1930.	1930.	1930.
35—40	746	832	910	803	1 009
40—45	1 012	1 156	1 257	1 101	1 371
45—50	1 168	1 201	1 340	1 219	1 504
50—55	1 567	1 595	1 823	1 618	2 003
55—60	1 777	1 868	1 919	1 828	2 101
60—65	3 451	3 812	3 879	3 568	4 198
65—70	4 247	4 898	5 153	5 038	5 510
70—75	6 570	7 709	8 504	8 133	9 299
75—80	7 421	7 576	8 742	8 742	9 286
80—85	6 891	6 208	7 290	7 176	8 201
85—90	3 522	3 394	3 522	3 458	3 842
90 og over	1 083	1 191	1 137	975	1 137
Tilsammen	41 672	43 792	47 933	45 822	52 185
Ialt Mænd og Kvinder	68 888	71 610	77 708	73 579	85 238
Samme beregnet pr.					
2 Millioner Indb.	57 923	56 628	57 774	60 705	57 579
Do. pr. 1 Million i Al-					
deren 15—60 Aar	52 459	51 695	52 172	56 975	50 933

Bilag 8.

Bybefolkningens sandsynlige Tilvæxt i Aarene 1900—1930.

Efter de i Norges officielle Statistik III No. 106 Side 17 meddelte Oplysninger for Aarene 1801—1885 samt for de senere Aar ifølge Folketællingerne af 1891 og 1900 udgjorde Byernes Folkemængde nedenanførte Procentandel af Rigets¹⁾:

Aar.	a) Efter de til enhver Tid gjældende Grænser.	b) Efter de ved Udgangen af 1885 gjældende Grænser.
1ste Febr. 1801 .	9.71 Procent.	10.97 Procent.
30te April 1815 .	9.78 —	11.02 —
27de Novbr. 1825	10.24 —	11.64 —
29de — 1835	10.03 —	11.64 —
31te Decbr. 1845	11.10 —	12.78 —
—»— 1855	12.30 —	14.18 —
—»— 1865	15.65 —	16.86 —
1ste Jan. 1876	18.33 —	19.84 —
—»— 1886 .	22.13 —	22.13 —
—»— 1891 .	23.70 —	23.64 ²⁾ —
3die Decbr. 1900	28.02 —	27.71 ²⁾ —

Det korrekteste Udtryk for Væksten i Bybefolkningens Procentforhold fra den ene Folketælling til den næste giver den under b) anførte Talrække, idet de Forstyrrelser i Beregningen, som de fra Tid til anden stedfundne Byudvidelser har medført, her er undgaaet.

Ifølge denne Opgave var Procentforholdet omtrent stationært eller steg kun meget svagt i de første 35 Aar af forrige Aarhundrede, men er derefter voxet i en stigende Progression. Beregnet tiaarsvis var den absolute Øgning af den hjemmehørende Folkemængdes Procentforhold følgende:

fra 1801—1835	+ 0.02 Procent.
» 1835—1845	+ 1,14 —

¹⁾ Tallene angaar den hjemmehørende Folkemængde.

²⁾ Disse Tal er beregnede paa den Maade, at de under a) anførte Tal er blevne reducerede med 2,59 pr. 1000 for 1891 og 11,14 pr. 1000 for 1900, hvilket svarer til Forskjellen i Byernes Grænser i 1885 sammenholdt med deres Grænser i 1891 og 1900.

fra 1845—1855	+ 1.40 Procent.
» 1855—1865	+ 2.78 —
» 1865—1875	+ 2.98 —
» 1875—1890 (reduceret til 10 Aar) . . .	+ 2.53 —
» 1890—1900	+ 4.07 —

eller, da der mellem de to sidste Folketællinger ligger ikke fuldt 10 Aar, rettere 4.10 Procent.

Imidlertid bør disse Tal forhøies noget af Hensyn til de under a) opførte Procenttal, der gjælder Bybefolkningens efter dennes i vedkommende Aar faktisk gjældende Grænser. Thi vistnok angiver de ovenanførte Tal paa en nøiagtig Maade Tilvæksten inden Byterritoriet efter ensartede Grænser, men herved er ikke taget i Betragtning, at med de mindre Byers Væxt er mange af disse, som tidligere har været saa smaa, at de ikke havde nogen Karakter af By, traadt over i Byernes Række og derved øget den Del af Befolkningen, som kan siges at leve under Bylivets Vilkaar. Til dette Forhold kommer man nærmere ved underet for det hele Tidsrum 1801—1900 at sammenligne den Tilvæxt i Procentforholdet, som fremgaar af de under a) og under b) opførte Tal. Man finder da, at de første er øget fra 9.71 til 28.02, altsaa med tilsammen 18.31 Procent, det andet fra 10.97 til 27.71 eller med 16.74 Procent, altsaa 1.57 Procent mindre. Heraf sluttet, at naar man vil medtage dette Moment, maa de ovenfor tiaarsvis beregnede Tal samtlige forøges med 9.4 Procent af samme (1.57 : 16.74), altsaa t. Ex. de for Tiaaret 1890—1900 beregnede 4.10 Procent med 0.39, hvorved det stiger til 4.49 Procent, og de øvrige Tal i samme Forhold.

Det heromhandlede Moment kan imidlertid ogsaa beregnes paa en anden Maade, der maaske er vel saa rigtig. Man kan nemlig gaa ud fra, at et Sted ikke er at regne som By, dersom det ikke har mindst 2 000 Indbyggere, og altsaa undersøge, hvor stor Del af Landets hele Folkemængde der i visse bestemte Aar boede i Byer med 2 000 Indbyggere og derover. En Fortegnelse over de Byer, der i 1885 havde en saadan Folkemængde, med Angivelse af deres Indbyggere i 1801 og 1845, findes i Norges off. Statistik III No. 106. Sammenholdes disse Oplysninger med Resultaterne af den sidste Folketælling, viser der sig, at der i 1801 var 13, i 1845: 20, i 1885: 35 og i 1900: 41 saadanne Byer iberegnet det siden 1900 tilkomne Narvik. Den hjemmehørende Folkemængde i disse Byer var i 1801: 75 116 eller 8.50 Procent af Rigets,

1845: 142 920	» 10.76	—»—
1885: 403 134	» 20.63	—»—
1900: 614 758	» 30.13	—»—

iberegnet Folkemængden i Arendals og Risørs først efter 1900 indlemmede Forstæder, hvilke ikke var medtaget ved den foregaaende Beregning.

Procentforholdet viser altsaa her en absolut Stigning af 21.63 Procent eller beregnet tiaarsvis:

1801—1845	+ 0.50 for hvert Tiaar.
1845—1885	+ 2.47 —»—
1885—1900	+ 6.37 —»—

Hvorledes det heromhandlede Forhold vil udvikle sig i indeværende Aarhundrede, er vanskeligt at sige. Der har vist sig en stigende Progression i Procentforholdets Væxt, hvortil en Hovedaarsag turde være Kommunikationsvæsenets Udvikling, hvilken i den nærmeste Fremtid antagelig vil vedblive at gaa hurtig fremover. Men paa den anden Side synes den for sidste Tiaars konstaterede Væxt at være exceptionel høi.

Skjønsmæssig anslaaet kan det paa Grundlag af foranstaaende Oplysning maaske antages, at det, naar man regner med uforandrede Byterritorier, maaske vil øges med mellem 3 og 6 Procent hvert Tiaar. Synderligt høiere vil man neppe kunne sætte Procentforholdets Stigen, naar Hensyn tages til Byudvidelser eller til at endel mindre Byer naar op over 2 000 Indbyggere; thi jo større Byernes samlede Folkemængde bliver, desto mindre veier navnlig disse smaa Byers Oprykning, saa dette Moment maa antages at spille en mindre Rolle end før. Regner man her med en Stigning af 3 til 7 Procent, eller med et Gjennemsnitstal af 5 Procent, tør dette ansees høit nok.

Efter dette skulde Byernes Procentforhold i Rigets hele Folkemængde kunne anslaaes til henimod 33 Procent i 1810, 38 Procent i 1820 og 43 Procent i 1830, eller, efter den høieste Beregning, 35 Procent i 1810, 42 Procent i 1820 og 49 Procent i 1830.

Sandsynligheden heraf kan i nogen Grad kontrolleres paa den Maade, at man søger at gjøre sig Rede for, hvor stor Befolkningstilvæxt der efter de foregaaende Aars Erfaring skulde kunne paaregnes i heromhandlede Tidsrum for Byerne og for det hele Rige.

Den hjemmehørende Folkemængde i Norges Byer udgjorde:

	a) Efter de i vedkommende Aar gjældende Grænser ¹⁾ .	b) Efter samme Grænser som i 1885 ¹⁾ .	Tilvæxt regnet pr. 10 Aar.	
			a.	b.
31te Decbr. 1855	183 302	211 327	45.2	35.4
—»— 1865	266 292	286 933	24.9	25.4
—»— 1875	332 398	359 828	47.7	26.1
—»— 1880 (beregnet)	404 000	404 100	14.6	14.5
—»— 1885	432 405	432 405	20.2	19.6
—»— 1891	474 129	472 900	32.4	31.2
3die Decbr. 1900	627 650	620 660		

De for Tiaaret 1855—1865 og Femaaret 1875—1880 under a beregnede Tal er exceptionelle, da der i dem begge foregik betydelige Byudvidelser ved Indlemmelse af Kristiania Forstæder.

Forøvrigt viser det sig, at Bybefolkningens Forøgelse i Ottiaarene, da det hele Riges Folkemængde paa Grund af den stærke Udvandring kun gik langsomt frem, ikke har været uberørt af dette Forhold, men var adskilligt lavere end den sædvanlige.

¹⁾ For Aarene 1855—1875 og 1885 ifølge Norges off. Stat. III No. 106 S. 16; for 1880 efter Statistisk Aarbog for 1882, for 1891 og 1900: a) efter vedkommende Folketællingstabeller, b) efter Beregning.

Overhovedet synes de hidtil gjorte Erfaringer at pege i den Retning, at man for Byernes Vedkommende kan paaregne en Tilvæxt pr. Tiaar af a) 15 à 20 Procent i stærke Udvandrigsjaar, b) 30 à 35 Procent i svage Udvandrigsjaar og c) 25 à 30 Procent som det sandsynlige Gjennemsnitsforhold.

Anvendes disse Forholdstal paa Byernes Folkemængde i 1900 efter den civile Jurisdiktionsinddeling 1ste Januar 1902, altsaa iberegnet Narvik samt Arendals Forstæder, kommer man til følgende Resultater, angivet i Tusinder:

Byernes hjemmehørende Folkemængde under de nederanførte
Forudsætninger.

	a) Stærk og stadig Udvandring.	b) Ringe Udvandring.	c) Middels Udvandring.
Decbr. 1910	734 000 à 766 000	830 000 à 861 000	798 000 à 830 000
— 1920	844 000 à 919 000	1 079 000 à 1 162 000	998 000 à 1 079 000
— 1930	971 000 à 1 103 000	1 403 000 à 1 569 000	1 248 000 à 1 403 000

Byernes Folkemængde skulde saaledes efter den laveste Beregning i 1930 være stegen til 971 000, efter den højeste til 1 569 000 og efter den sandsynligste til 1 325 500.

Forbindes nu disse Størrelser med den under forskellige Forudsætninger beregnede Folkemængde for hele Norge, og det saaledes, at de ved a, b og c betegnede Forudsætninger forbindes med de tilsvarende Forudsætninger for det hele Rige (§ 7, jfr. Bilag 7, Tabel 1, 2 og 3), fremkommer nedenstaaende Procentforhold, som Bybefolkningen skulde udgjøre af den hele, blandt hvilke Tal for Sammenligningens Skyld ogsaa de, der vedkommer 1890* (efter de ved 1ste Januar 1891 gjældende Grænser) samt for 1900 er medtaget:

	a) Stærk og stadig Udvandring efter 1900.	I Tilfælde af: b) Ringe Ud- vandring efter 1900.	c) Middels Ud- vandring efter 1900.
Decbr. 1890	23.70	23.70	23.70
— 1900	28.02	28.02	28.02
— 1910	32.2—33.6	33.5—34.8	33.5—34.9
— 1920	36.1—39.3	39.7—42.8	39.5—42.7
— 1930	40.0—45.5	47.4—53.0	46.4—52.2

Som det sandsynligste Gjennemsnitstal med Angivelse af de sandsynlige laveste og højeste Procentforhold, man har at regne med, skulde efter disse Op-gaver kunne opstilles:

for 1910	33.8	(fra 32.2 til 34.9) Procent,
» 1920	40.0	(» 36.1 » 42.8) —
» 1930	47.4	(» 40.0 » 53.0) —

(Forbinder man den ovenfor angivne største Tilvæxt i Byernes Folke-mængde med den mindste Tilvæxt for det hele Rige, kommer man for Byernes Folkemængde i Aaret 1930 til et Procentforhold af 64.7. Under den modsatte Forudsætning — ringe Tilvæxt i Byernes Folkemængde og forholdsvis stor i

Rigets — bliver Procentforholdet 32.8. Men dette er blot og bart et Tanke-experiment, som ikke har Krav paa praktisk Anvendelse.)

Sammenholdes de ovenanførte Tal med de Side 58 efter Procentforholdets Stigen beregnede, vil man finde, at begge Beregninger for Aarene 1910 og 1920 er nogenlunde samstemmende, medens den sidst udførte Beregning udviser for Aaret 1930 noget høiere Resultater end den første.

Som Hovedresultat af denne Undersøgelse antager jeg for de følgende Beregningers Vedkommende, under Hensyntagen til begge Beregningsmaader, følgende Procenttal for Byernes Folkemængde i Forhold til Rigets:

1910: $33\frac{1}{3}$ Procent.

1920: 40 —

1930: 47 — ,

hvilket sidste Tal dog maaske tør være vel høit, jfr. S. 58.

Bilag 9.

Bybefolkningens sandsynlige Aldersgruppering i Aarene 1910—1930.

Ifølge de i Norges off. Stat. C. No. 1: Tabeller vedkommende Folkemængdens Bevægelse i Aarene 1856—1865, S. 234 og 236 meddelte Opgaver, for de senere Aar supplerede med tilsvarende Beregninger efter vedkommende Folketællingstabeller, har Bybefolkningens Procentandel i Rigets, for de forskjellige Aldersgruppers Vedkommende, siden 1801 udgjort som følger¹⁾:

Aar.	0—10.	10—20.	20—30.	30—40.	40—50.	50—60.	60—70.	70—80.	80—90.	90—100.	Ialt.
I. Mandkjøn:											
1801	8.97	9.54	12.83	12.00	10.74	10.23	8.61	7.12	7.30	3.03	10.27
1825	10.63	10.44	12.99	12.30	12.50	9.99	8.65	6.33	6.52	6.64	11.10
1835	10.08	10.78	14.06	12.40	10.64	10.62	7.86	6.39	5.47	3.66	10.95
1845	11.68	11.32	15.22	14.50	11.48	9.72	8.76	6.33	5.67	3.13	12.08
1855	13.38	13.13	15.67	15.58	13.58	10.43	8.37	7.44	4.64	4.00	13.37
1865	15.36	15.01	18.14	17.42	15.64	12.97	9.32	6.93	5.61	6.83	15.26
1876	17.43	17.15	20.88	20.36	17.51	15.21	12.57	8.67	5.92	3.22	17.44
1891	22.79	22.64	26.06	25.80	24.01	20.65	17.06	14.15	10.10	6.22	22.73
1891* ²⁾	22.65	21.59	24.70	24.98	23.32	20.37	17.08	14.27	10.17	6.21	22.09
1900*	26.33	25.99	34.16	31.57	27.38	24.30	20.16	15.99	12.60	8.70	27.02
2. Kvindeskjøn:											
1801	9.22	9.00	12.12	12.56	12.58	11.64	11.51	10.92	11.33	12.50	10.88
1825	10.77	10.67	12.87	12.50	12.44	11.58	11.06	9.84	9.16	8.81	11.55
1835	10.28	10.78	13.90	12.80	12.14	11.70	10.87	9.90	9.47	11.52	11.56
1845	11.63	11.17	15.11	14.30	12.89	11.88	11.30	10.53	9.81	7.27	12.56
1855	13.43	12.65	16.55	15.49	14.51	12.53	11.42	10.56	9.71	6.77	13.91
1865	15.74	15.07	19.13	17.75	16.38	14.55	12.90	11.42	9.30	4.69	16.02
1876	17.75	17.92	22.47	21.33	18.47	17.33	15.54	13.37	10.09	7.80	18.66
1891	23.13	23.78	29.35	28.06	25.62	22.93	20.47	18.73	13.48	8.99	24.60
1891* ²⁾	23.00	23.56	28.97	27.80	25.50	22.93	20.57	18.94	13.55	9.08	24.44
1900*	26.81	28.74	37.59	33.14	29.73	27.52	24.38	21.08	18.00	11.66	29.49

¹⁾ Byernes Grænser er for de forskjellige Aar tildels noget forskjellige, og Procentforholdene svarer derfor ikke ganske med de S. 56 meddelte Opgaver. Af Rigets samlede Folkemængde udgjorde Byernes Andel efter ovenstaaende Tabel i 1801: 10.59 %, i 1825: 11.33, i 1835: 11.26, i 1845: 12.32, i 1855: 13.64, i 1865: 15.65, i 1876: 18.07, i 1891: 23.70, i 1891*: 23.31 og i 1900*: 28.31 %.

²⁾ Tallene angaar den hjemmehørende Folkemængde undtagen for 1891* og 1900*, hvor den tilstedeværende Folkemængde ligger til Grund for Beregningen.

Forsaavidt angaar den hjemmehørende Folkemængde i 1891 og den tilstedeværende Folkemængde i 1900 meddeles nedenfor de tilsvarende Opgaver ogsaa for de femaarige Aldersgrupper.

Aar.	0—5.	5 10.	10—15.	15—20.	20—25.	25—30.	30—35.	35—40.	40—45.	45—50.
1. Mandkjøn:										
1891	23.14	22.39	22.13	23.25	25.88	26.27	26.29	25.28	24.77	23.16
1900	27.27	25.30	23.87	28.46	34.27	34.03	32.72	30.33	28.43	26.26
2. Kvindekjøn:										
1891	23.51	22.71	22.36	25.40	29.38	29.32	28.91	27.14	26.48	24.66
1900	27.82	25.70	25.14	32.71	38.44	36.58	34.37	31.85	30.87	28.49
1. Mandkjøn:										
	50—55.	55—60.	60—65.	65—70.	70—75.	75—80.	80—85.	85—90.	90—95.	95—100.
1891	21.61	19.66	17.99	15.96	14.75	13.09	11.29	7.34	6.31	5.66
1900	25.17	23.29	21.53	18.70	16.95	14.61	12.89	11.74	9.59	2.60
2. Kvindekjøn:										
1891	23.78	22.02	20.63	20.28	19.23	17.90	13.94	12.50	9.75	5.13
1900	28.21	26.72	25.25	23.43	21.56	20.42	18.52	16.60	12.59	6.14

Endvidere meddeles til videre Belysning af dette Forhold følgende Tabel, der for hver tiaarig Aldersgruppe viser, i hvilket Forhold Bybefolkningens Procentandel af Rigets Folkemængde i samme Gruppe staar til Bybefolkningens Procentandel i Rigets hele Folkemængde (ifølge nærværende Bilag S. 61, Anm. 1¹.)

Aar.	0—10.	10—20.	20—30.	30—40.	40—50.	50—60.	60—70.	70—80.	80—90.	90—100.	Ialt.
Mandkjøn:											
1801 . . .	84.7	90.1	121.1	113.3	101.4	96.6	81.3	67.3	69.0	28.6	97.0
1835 . . .	89.5	95.7	124.9	110.1	94.5	94.3	69.8	56.7	48.6	32.5	97.2
1865 . . .	98.2	95.9	115.9	111.3	99.9	82.9	59.6	44.3	35.9	43.7	97.5
1876 . . .	96.5	94.9	115.6	112.7	96.9	84.2	69.6	48.0	32.8	17.8	96.5
1891 . . .	96.2	95.5	110.0	108.9	101.3	87.1	72.0	59.7	42.6	27.0	95.9
1900* . . .	93.0	91.8	120.7	111.5	96.7	85.8	71.2	56.5	44.5	30.7	95.4
1891 og 1900* gennemsn.	94.6	93.65	115.35	110.2	99.0	86.45	71.6	58.1	43.55	28.85	95.65
Kvindekjøn:											
1801 . . .	87.1	85.0	114.4	118.5	118.7	109.9	108.6	103.1	107.0	118.0	102.7
1835 . . .	91.3	95.7	123.4	113.7	107.8	103.9	96.5	87.9	84.1	102.3	102.7
1865 . . .	100.6	96.3	122.2	113.4	104.7	93.0	82.4	73.0	59.4	30.0	102.4
1876 . . .	98.2	99.2	124.4	118.0	102.2	95.9	86.0	74.0	55.8	43.2	103.3
1891 . . .	97.6	100.3	123.8	118.4	108.1	96.8	86.4	79.1	56.9	37.9	103.8
1900* . . .	94.7	101.5	132.8	117.1	105.0	97.2	86.1	74.5	63.6	41.2	104.2
1891 og 1900* gennemsn.	96.15	100.9	128.3	117.75	106.55	97.0	86.25	76.8	60.25	39.55	104.0

¹⁾ Beregningen er udført saaledes, at f. Ex. for 1801 Forholdstallene for Mandkjøn S. 55, 8.97, 9.54, 12.83 o. s. v. og ligeledes de tilsvarende Forholdstal for Kvindekjøn, samtlige er dividerede med det i Anm. 1 anførte Procenttal 10.59. De tilsvarende Tal for 1825 med 11.33 o. s. v.

Det vil af denne Tabel erfares, at det heromhandlede Forhold i Tidens Løb har været underkastet visse Forandringer. Bortset fra de Uregelmæssigheder, som gjør sig gjældende med Hensyn til den faatallige Aldersgruppe 90—100, har Udviklingen fra 1801—1865 overhovedet gaaet i den Retning, at Byernes Procenttal, forsaavidt angaar samtlige Aldersgrupper fra det 30te Aar og opover, er steget i mindre Grad end deres gennemsnitlige Procenttal i samtlige Aldersgrupper overhovedet. Stigningen falder nemlig mest paa de yngre Aldersgrupper, medens navnlig Aldersgrupperne fra det 60de Aar af viser en relativ Tilbagegang, hvilket fremgaar af den sidst anførte Tabel.

Fra 1865 til 1891 har Udviklingen overhovedet gaaet i den modsatte Retning, idet de ældre Aldersgrupper er stegne mest; dog har denne Bevægelse overhovedet, og navnlig for Kvindernes Vedkommende, ikke været saa stærk, som den modsatte Bevægelse i Aarhundredets første Del.

Derhos er at mærke, at der i Aarene 1891—1900 atter synes at være indtraadt et Omslag.

Under disse Omstændigheder vil det vistnok, saalænge ikke Aarsagerne til de omhandlede Svingninger kan paavises, være det rette at gaa ud fra Gjennemsnitsforholdet af 1891 og 1900 som det sandsynligste Forhold, man i heromhandlede Henseende har at regne med.

Forbinder man disse Forholdstal med det S. 59 angivne Hovedresultat med Hensyn til de sandsynlige Procenttal for Byernes Folkemængde i Forhold til Rigets i Aarene 1910, 1920 og 1930 (nemlig $33\frac{1}{3}$, 40 og 47) samt med den S. 53 angivne sandsynlige Aldersfordeling for Rigets Folkemængde i de samme Aar, erholder man følgende Resultater (se Tabellen øverst næste Side):

Til Bedømmelse af Resultatet af denne Sandsynlighedsberegning skal først gjøres opmærksom paa, at den efter denne beregnede samlede Folkemængde for Byerne i Aarene 1910, 1920 og 1930 noget overstiger de efter de gennemsnitlige Procentforhold $33\frac{1}{3}$, 40 og 47 sammenholdt med Rigets hele Folkemængde (Indl. S. 14) summarisk beregnede Tal, hvilket har sin Grund i Befolkningens forskellige Aldersgruppering til de forskellige Tider.

Det efter Aldersgrupperingen beregnede Folketal udgjorde nemlig for:

	1910.	1920.	1930.	Tilsammen.
	795 094	1 015 563	1 267 244	3 077 901
medens den summarisk				
beregnet udgjorde . .	792 870	1 011 652	1 264 332	3 068 854
altsaa mindre	2 224	3 911	2 912	9 047

Beregningsen kan dernæst kontrolleres ved at undersøge, hvorledes Aldersgrupperingen stiller sig procentvis efter de S. 64 anførte Tal, sammenholdt med Resultaterne af de almindelige Folketællingsresultater for Byerne ifølge tidligere Tællinger.

Hvorledes det hermed forholder sig, vil kunne sees af omstaaende Oversigt (Tabellen nederst Side 58), der er hentet fra Tabeller vedkommende Folkemængdens Bevægelse i Aarene 1856—1865 S. 234—237, Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik (1882) S. 48, med Tilføielse af nye Beregninger for de senere Aar.

Kjøn- og Aldersgrupper.	Rigets Folkemængde fordelt efter Alder.			Heraf Byernes Procentandel.			Altsaa Byernes Folke- mængde fordelt efter Alder.			Sum af 1910,1920 og 1930.
	1910.	1920.	1930.	1910.	1920.	1930.	1910.	1920.	1930.	
1. Mand- kjen.										
0—10	288 042	305 548	323 501	31.5	37 8	44.5	90 733	115 497	143 958	350 188
10—20	245 145	254 157	269 751	31.2	37.5	44.0	76 485	95 309	118 690	290 484
20—30	177 458	187 074	194 332	38.5	46.1	54.2	68 321	86 241	105 328	259 890
30—40	130 744	144 715	152 737	36.7	44.1	51.8	47 983	63 819	79 118	190 920
40—50	102 944	114 148	126 345	33.0	39.6	46.5	33 972	45 203	58 750	137 925
50—60	87 546	88 542	98 240	28.8	34.6	40.6	25 213	30 636	39 885	95 734
60—70	63 200	69 000	69 774	23.9	28.6	33.7	15 105	19 734	23 514	58 353
70—80	35 885	38 746	42 253	19.4	23.2	27.3	6 962	8 989	11 535	27 486
80—90	13 383	11 868	13 045	14.5	17.4	20.5	1 941	2 065	2 674	6 680
90 og over	1 163	1 326	1 166	9.6	11.5	13.6	112	152	158	422
Ialt	1 145 510	1 215 124	1 291 144				366 827	467 645	583 610	1 418 082
2. Kvinde- kjen.										
0—10	277 825	294 738	312 040	32.1	38.5	45.2	89 182	113 474	141 042	343 698
10—20	240 323	249 199	264 629	33.6	40.4	47.4	80 749	100 676	125 434	306 859
20—30	199 193	211 935	220 028	42.8	51.3	60.0	85 255	108 723	132 017	325 995
30—40	152 028	167 267	177 990	39.3	47.1	55.3	59 747	78 783	98 428	236 958
40—50	122 132	132 698	146 002	35.5	42.6	50.1	43 357	56 529	73 147	173 033
50—60	103 791	107 345	116 767	32.3	38.8	45.6	33 524	41 650	53 246	128 420
60—70	74 419	83 773	86 609	28.8	34.5	40.5	21 433	28 902	35 077	85 412
70—80	43 908	48 584	54 580	25.6	30.7	36.1	11 240	14 915	19 703	45 858
80—90	17 523	16 241	18 225	20.1	24.1	28.3	3 522	3 914	5 158	12 594
90 og over	1 958	2 226	2 052	13.2	15.8	18.6	258	352	382	992
Ialt	1 233 100	1 314 006	1 398 922				428 267	547 918	683 634	1 659 819

For hvert 10 000 af Byernes samlede Folkemængde var Antallet af Personer, der henhørte til nedenanførte Aldersgrupper, som følger:

Aar.	0—10.	10—20.	20—30.	30—40.	40—50.	50—60.	60—70.	70—80.	80—90.	90 og over.	Ialt.
1801 . . .	2 123	1 594	1 823	1 496	1 271	860	517	246.5	64	5.5	10 000
1825 . . .	2 423	1 549	1 904	1 505	1 086	733	521	219	54.4	5.7	10 000.1
1835 . . .	2 262	1 957	1 790	1 443	1 078	743	441	216.7	63	6.3	10 000
1845 . . .	2 200	1 855	2 216	1 352	988	722	421	178	54	4.2	10 000.2
1855 . . .	2 449	1 753	2 060	1 544	903	661	418	167	41	4.3	10 000.3
1865 . . .	2 531	1 924	1 799	1 470	1 097	588	377	175	37	2.1	10 000.1
1875 . . .	2 305	2 027	1 889	1 323	1 047	787	389	185	45	3	10 000
1891 . . .	2 442	1 948	1 663	1 366	1 009	723	544	253	48.5	3.4	9 999.9
1900 . . .	2 322	1 975	1 916	1 309	992	709	450	258	65.3	3.2	9 999.5
Gjennemsnit af 1875, 1891 og 1900 . .	2 356	1 983	1 823	1 333	1 016	740	461	232	53	3.2	10 000.2
Do. af 1810, 1820 og 1830	2 254	1 941	1 904	1 390	1 010	728	467	238	63	4.6	9 999.6

Heraf fremgaar, at den for Aarene 1910—1930 beregnede Aldersgruppering for Byerne i det hele nogenlunde stemmer med Gjennemsnitsforholdet for Aarene 1875, 1891 og 1900, men at den for de Aldersgrupper, der især er af Betydning i Henseende til Invalideforholdet, har noget højere Tal. Af Personer over 50 Aar skulde da saaledes efter Beregningerne for 1910—1930 pr. 10 000 Indbyggere være 1 500 mod 1 489 i Aarene 1876—1900; af Personer over 60 Aar 772 mod 749. Denne Forskjel staar i Forbindelse med den tilsvarende Forskjel, som gjør sig gjældende for det hele Rige, hvorom der er talt i et forangaende Bilag.

Heraf fremgaar det, at, naar man ved Beregningen af Byernes Folkemængde fordelt efter Alder i Aarene 1910, 1920 og 1930 benytter de i Tabellen øverst S. 57 anførte Tal, skulde man i dobbelt Henseende befinde sig paa den sikre Side.

Som det vil sees, er foranstaaende Beregninger udført for tiaarige Aldersgrupper underet for Mænd og Kvinder, idet dette har været anseet tilstrækkeligt. For imidlertid ogsaa at give Anledning til at udføre de tilsvarende Beregninger for femaarige Grupper, om dette skulde ansees ønskeligt, meddeles følgende Op-gaver for Aarene 1865, 1875, 1890 og 1900 (jfr. de S. 61 for de to sidstnævnte Aar meddelte).

Pr. 10000 af Byernes samlede Folkemængde:

Aar.	0—5.	5—10.	10—15.	15—20.	20—25.	25—30.	30—35.	35—40.	40—45.	45—50.
I. Mænd og Kvinder underet.										
1865	1 404	1 127	942	982	949	850	744	725	584	513
1875	1 245	1 060	984	1 043	1 023	866	726	597	548	499
1890	1 309	1 133	1 026	922	862	801	726	640	545	464
1900	1 261	1 061	940	1 035	1 058	858	699	610	535	458
	50—55.	55—60.	60—65.	65—70.	70—75.	75—80.	80—85.	85—90.	90—95.	95 og over.
1865	340	248	207	169	109	67	26	11	2	1
1875	443	344	239	150	115	70	33	12	2	1
1890	383	339	301	243	165	88	35	13	3	—
1900	393	316	245	206	157	101	49	16	3	—
2. Mænd.										
	0—5.	5—10.	10—15.	15—20.	20—25.	25—30.	30—35.	35—40.	40—45.	45—50.
1890	664	573	516	416	346	324	305	276	239	206
1900	634	537	468	477	460	376	308	266	234	201
	50—55.	55—60.	60—65.	65—70.	70—75.	75—80.	80—85.	85—90.	90—95.	95 og over.
1890	168	152	132	100	65	33	13	4	1	—
1900	170	137	104	85	63	38	17	5	1	—
3. Kvinder.										
	0—5.	5—10.	10—15.	15—20.	20—25.	25—30.	30—35.	35—40.	40—45.	45—50.
1890	646	560	510	506	516	477	421	365	307	258
1900	627	524	473	558	598	482	391	344	300	257
	50—55.	55—60.	60—65.	65—70.	70—75.	75—80.	80—85.	85—90.	90—95.	95 og over.
1890	215	187	170	143	100	55	22	9	2	—
1900	223	179	141	121	94	63	32	11	2	—

Bilag 10.

Beregning angaaende den Indflydelse, som Bybefolkningens Væxt kan antages at udøve paa Invaliditetsforholdet.

I Henseende til Spørgsmaalet om, hvilken Indflydelse Bybefolkningens relativ stærkere Væxt vil udøve paa Invalidetallet, skal vi først undersøge dette paa en summarisk Maade for Byernes og Landdistrikternes Folkemængde, uanset deres Aldersfordeling.

Vi gaar herved ud fra det i Bilag 2 S. 15 beregnede højere Invalidetal, hvorved der er taget fuldt ud Hensyn til Personernes ægteskabelige Stilling. Det samlede Antal Invalidider i 1891 skulde efter dette være 54 371, der fordeler sig saaledes, at der faldt 15 955 paa Byerne og 38 416 paa Landdistrikterne, naar de 68 Invalide, der er beregnet for de fraværende Sømænd, fordeles med 31 paa Byerne og 37 paa Bygderne. I Forhold til Byernes og Bygdernes hjemmehørende Folkemængde i 1891, nemlig henholdsvis 474 129 og 1 526 788, udgjorde saaledes Antallet af Invalidider 3.365 % i Byerne og 2.516 % i Bygderne¹⁾.

Ved denne Beregning er man imidlertid gaaet ud fra en hjemmehørende Folkemængde af tilsammen 2 000 917, medens det anførte Antal Invalidider er beregnet for en hjemmehørende Folkemængde af 2 004 102, hvilken sidste Opgave ogsaa er lagt til Grund for de i Bilag 6 S. 44—47 meddelte Tabeller. Som Følge heraf bør de ovenanførte Tal for Byernes og Bygdernes hjemmehørende Folkemængde forhøies med tilsammen 3 185, der, naar de fordeles efter samme Forhold som de Søfarende er fordelt mellem By og Land (45.8 og 54.2 %), bevirker et Tillæg af henholdsvis 1 459 og 1 726. Herved reduceres de foranstaaende Forholdstal for Invalidider fra 3.365 % for Byerne og 2.516 % for Bygderne til henholdsvis 3.355 og 2.513 %.

Naar Hjorth istedetfor disse Satser har 3.43 og 2.39 %, hidrører Forskjellen derfra, at han gaar ud fra et lidt højere Invalidetal for Byerne og et noget lavere

¹⁾ Da Forskjellen mellem den tilstedeværende og den hjemmehørende Folkemængde i 1891 væsentlig falder paa Byerne, kunde det synes, som om Fordelingen af det paa Grundlag af den tilstedeværende Folkemængde beregnede Antal Invalidider burde gøres saaledes, at endel Invalidider, svarende til nævnte Forskjel, overførtes fra Landdistrikterne til Byerne. Dette vilde dog være feilagtigt, da den Omstændighed, at der for Landdistrikterne var saa ringe Forskjel mellem den hjemmehørende og den tilstedeværende Folkemængde, hovedsagelig beror derpaa, at et større Antal Byindvaanere ved Aarsskiftet har været i Jule- eller Nytaarsbesøg i Landdistrikterne, og blandt disse Reisende kan der alene antages at have været et forsvindende Antal Invalidider. Jfr. forøvrigt Bilag 4, S. 26.

Invalidetal for Bygderne, nemlig i Overensstemmelse med Socialstatistik IV² Tabel 2 henholdsvis 16 271 og 36 478. Beregningen er her baseret paa de for hver Livsstilling uanseet Alder udregnede Koefficienter sammenholdt med Folketællingen af 1891. Efter samme Værk Tabel 3, hvor Aldersgrupperne uanseet Livsstilling er lagt til Grund, bliver derimod Invalidetallet i Byerne 15 616 og i Bygderne 36 115, et Forhold, der stiller sig mindre ufordelagtigt for Byerne, idet Invalideprocenten for Byerne bliver 3.29 istedetfor 3.43, medens den for Landdistrikterne bliver væsentlig uforandret.

Beregnet paa sidstnævnte Maade bliver Invalidekoefficienterne saavel for By som for Land lidt lavere end de, som er beregnet efter Bilag 4, og som, efter hvad der i det foregaaende er paavist, maa antages at være saa nøiagtige, som det fremlagte Materiale giver Anledning til at beregne.

Naar man altsaa anvender Invalidekoefficienterne 3.355 og 2.513 % paa Byernes og Bygdernes Folkemængde i Aarene 1891—1930 overensstemmende med Folketællingerne af 1891 og 1900 og de ovenfor udredede Sandsynlighedsberegninger, kommer man til følgende Resultater med Hensyn til det — efter det heromhandlede specielle Moment — paaregnelige Antal Invalidider:

Aar.	Byer:		Bygder:		Tilsammen:	
	Folke- mængde.	Antal Invalidider.	Folke- mængde.	Antal Invalidider.	Folke- mængde.	Antal Invalidider.
1891	475 588	15 956	1 528 514	38 411	2 004 102	54 367
1900	626 675	21 025	1 609 879	40 456	2 236 554 ¹⁾	61 481
1910	792 870	26 601	1 585 740	39 850	2 378 610	66 451
1920	1 011 652	33 941	1 517 478	38 134	2 529 130	72 075
1930	1 264 331	42 418	1 425 735	35 828	2 690 066	78 246

Paa hver Million Indbyggere skulde der efter denne Beregning falde:

i 1891	27 128	Invalidider.
- 1900	27 489	—»— = + 361 = 1.33 %
- 1910	27 937	—»— = + 448 + 1.63 »
- 1920	28 498	—»— = + 561 + 2.01 »
- 1930	29 087	—»— = + 589 + 2.02 »

Forøgelsen i det paa hver Million beregnede Antal skulde altsaa udgjøre for hvert Tiaar gennemsnitlig + 1.75 Procent og for det hele Tidsrum af 40 Aar fra 1891—1930 sammenholdt med Folkemængden i 1891 + 7.23 Procent. For Tiaaret 1891—1900 var Forøgelsen alene + 1.33 Procent (efter Hjorths Beregning + 1.73 Procent).

¹⁾ Efter de paa Hjemstederne meddelte Opgaver skulde Norges hjemmehørende Folkemængde den 3 Decbr. 1900 have været 2 240 032; efter en nøiagtigere fra den tilstedeværende Folkemængde udgaaende Beregning, ved hvilken de i Norge værende Fremmede underet er fradraget og de i Udlandet fraværende Norske underet er tillagt, bliver Tallet derimod 2 236 554, altsaa 3 478 mindre. Disse er her proportionsvis fradraget Byernes og Bygdernes ifølge Hjemstedsopgaverne hjemmehørende Folkemængde.

Da man ved de i Bilag 2 og 3 for hele Riget beregnede Invalidkoefficienter samt Antal af Invalider er gaaet ud fra det den 1 Januar 1891 bestaaende Forhold mellem Land og By, medens Opgaverne forøvrigt slutter sig til Udgangen af Aaret 1894, skulde Tallene, for at give et fuldstændigt Udtryk for Forholdene i sidstnævnte Aar, noget forhøies. Denne Forhøielse beregnes antagelig rettest saaledes, at man tillægger $\frac{4}{10}$ af den ovenfor konstaterede Stigning for Aarene 1891—1900, og udgjør altsaa et Tillæg af 0.532 (noget over en halv Procent), eller 144 Invalider, 27 272 istedetfor 27 128, for hver Million Mennesker.

De i det foregaaende udredede Beregninger er, som allerede nævnt, af summarisk Art, idet der ikke er taget Hensyn til Aldersfordelingen. Da der imidlertid, som nærmere udredet i Bilag 10, foreligger Materialier til ogsaa at tage dette Moment med, skal dette her gøres for at tilveiebringe saa megen Sikkerhed som i dette Forhold muligt.

Naar man for hver Aldersgruppe sammenholder den S. 63—65 anførte sandsynlige Folkemængde¹⁾ for Byerne i Aarene 1910, 1920 og 1930 med den samme steds, jfr. S. 53 anførte Folkemængde for det hele Rige, vil Forskjellen mellem begge vise Landdistrikternes Folkemængde. Forbindes videre de paa denne Maade bestemte Tal for hver Aldersgruppe i Bygder og Byer med de i Bilag 3 S. 17 under B anførte Invaliditetskoefficienter, erholder man det under Hensyn til Byernes Væxt sandsynlige Antal Invalider i nævnte Aar.

Resultatet af denne for hver femaarige Aldersgruppe fra det 20 Aar af udførte Beregning for Aarene 1910, 1920 og 1930 er fremstillet i de efterfølgende Tabeller 1, 2 og 3, hvorhos der for sidstnævnte Aar i Tabel 4 er meddelt Resultatet af en tilsvarende for tiaarige Aldersgrupper udført Kontrolberegning, der saavel fordi Aldersgrupperne her er tiaarige, og fordi Invaliditetskoefficienterne kun er beregnet med to Decimaler, ikke kan ventes at give nøiagtigt de samme Resultater som Femaarsgruppeberegningen, men alligevel vil sees temmelig nær at stemme med denne, idet den for de tiaarige Grupper udførte Beregning viser et samlet Antal af 86 956 Invalider, medens den udførligere Beregning giver et Antal af 87 456.

Selve den Forskjel af 500 Invalider (eller 0.6 Procent af det hele Antal), som den for Femaarsgrupper udførte Beregning viser flere end Tiaarsberegningen, kan forklares ved Forhold, som har sin særskilte Interesse. Forskjellen vedrører nemlig næsten udelukkende Aldersgruppen 70—80 Aar, hvor den detaillerede Beregning giver 559 Invalider mere, et Antal, der er nogenlunde ligeligt fordelt mellem Mænd og Kvinder. Ved den summariske Beregning er for nævnte Aldersgruppe Invalidetallet fundet ved Hjælp af den Gjennemsnitskoefficient for den hele Tiaarsgruppe, som resulterer af Aldersfordelingen inden samme Gruppe i 1891. Nu er imidlertid Forholdet det, at i nævnte Aar var Femaarsgruppen 70—75 forholdsvis stærkere og Femaarsgruppen 75—80 forholdsvis

¹⁾ Beregnet paa Grundlag af den S. 47 anførte Tabel sammenholdt med Gjennemsnittet af de S. 56 for 1891 og 1900 anførte Procenttal for de femaarige Aldersgrupper.

(Fortsat S. 66 nederst.)

Tabel I. Beregnet Antal Invalidér i Aldersaarene 17—19 samt i femaarige Aldersgrupper fra det 20 Aar for Bygder og Byer og Riget i Aaret 1910.

Aldersgrupper.	Bygderne.			Byerne.			Riget.	
	Samlet Antal Personer.	Invalidi- tetskoeffi- cienter × 100 i 1894.	Antal Invalidér.	Samlet Antal Personer.	Invalidi- tetskoeffi- cienter × 100 i 1894.	Antal Invalidér.	Samlet Antal Personer.	Antal Invalidér.
I. Mænd:								
17—19. . .	45 411	0.367	167	22 477	0.354	80	67 888	247
20—24. . .	59 776	0.442	264	37 216	0.615	229	96 992	493
25—29. . .	49 479	0.545	270	30 987	0.970	301	80 466	571
30—34. . .	43 462	0.661	287	26 356	1.252	330	69 818	617
35—39. . .	39 212	0.823	323	21 714	1.550	337	60 926	660
40—44. . .	35 121	1.020	358	18 222	1.744	318	53 343	676
45—49. . .	33 853	1.117	378	15 748	2.074	327	49 601	705
50—54. . .	32 488	1.320	429	13 930	2.847	397	46 418	826
55—59. . .	29 801	2.531	754	11 327	5.330	604	41 128	1 358
60—64. . .	26 118	4.451	1 163	8 860	7.826	693	34 978	1 856
65—69. . .	21 948	9.505	2 086	6 274	21.488	1 348	28 222	3 434
70—74. . .	16 182	14.767	2 390	4 135	38.157	1 578	20 317	3 968
75—79. . .	12 795	26.775	3 426	2 773	62.306	1 727	15 568	5 153
80—84. . .	7 962	46.831	3 729	1 464	78.033	1 142	9 426	4 871
85—89. . .	3 479	50.449	1 755	478	82.469	394	3 957	2 149
90 og over .	1 046	90.458	946	117	75.614	89	1 163	1 035
Ialt	458 133	—	18 725	222 078	—	9 894	680 211	28 619
2. Kvinder:								
17—19. . .	43 083	0.362	156	25 433	0.764	194	68 516	350
20—24. . .	60 375	0.438	264	46 089	0.835	385	106 464	649
25—29. . .	53 643	0.569	305	39 086	0.928	363	92 729	668
30—34. . .	48 650	0.700	341	33 198	1.175	390	81 848	731
35—39. . .	43 624	0.906	395	26 556	1.484	394	70 180	789
40—44. . .	39 438	1.425	562	22 954	2.174	499	62 392	1 061
45—49. . .	39 362	1.583	623	20 378	3.097	631	59 740	1 254
50—54. . .	36 660	2.404	881	18 327	4.278	784	54 987	1 665
55—59. . .	33 572	3.152	1 058	15 232	5.370	818	48 804	1 876
60—64. . .	29 038	7.056	2 049	12 075	13.526	1 635	41 113	3 684
65—69. . .	23 964	9.739	2 334	9 342	24.507	2 289	33 306	4 623
70—74. . .	18 318	21.995	4 029	6 510	45.089	2 935	24 828	6 964
75—79. . .	14 384	34.419	4 951	4 696	58.993	2 770	19 080	7 721
80—84. . .	9 559	53 630	5 126	2 497	77.298	1 930	12 056	7 056
85—89. . .	4 452	65.277	2 906	1 015	53.380	562	5 467	3 468
90 og over .	1 679	50.900	855	279	86.561	242	1 958	1 097
Ialt	499 801	—	26 835	283 667	—	16 821	783 468	43 656

Tabel 2. Samme Beregning for Aaret 1920.

Aldersgrupper.	Bygderne.		Byerne.		Riget.	
	Samlet Antal Personer.	Antal Invalid.	Samlet Antal Personer.	Antal Invalid.	Samlet Antal Personer.	Antal Invalid.
1. Mænd:						
17—19	39 756	146	26 208	93	65 964	239
20—24	53 348	236	45 535	280	98 883	516
25—29	47 438	259	40 753	395	88 191	654
30—34	41 966	277	34 755	435	76 721	712
35—39	38 919	320	29 075	451	67 994	771
40—44	36 009	367	25 012	436	61 021	803
45—49	32 885	367	20 242	420	53 127	787
50—54	29 897	395	16 831	479	46 728	874
55—59	27 999	709	13 815	736	41 814	1 445
60—64	26 302	1 171	11 482	899	37 784	2 070
65—69	22 891	2 176	8 325	1 789	31 216	3 965
70—74	17 659	2 608	5 706	2 177	23 365	4 785
75—79	12 094	3 238	3 287	2 048	15 381	5 286
80—84	6 629	3 104	1 518	1 184	8 147	4 288
85—89	3 182	1 605	539	445	3 721	2 050
90 og over	1 166	1 055	160	121	1 326	1 176
Ialt	438 140	18 033	283 243	12 388	721 383	30 421
2. Kvinder:						
17—19	37 211	135	29 883	228	67 094	363
20—24	53 024	232	57 328	479	110 352	711
25—29	50 202	286	51 381	477	101 583	763
30—34	45 677	320	43 327	509	89 004	829
35—39	42 731	387	35 532	527	78 263	914
40—44	39 816	567	31 474	684	71 290	1 251
45—49	36 267	574	25 141	779	61 408	1 353
50—54	33 617	808	22 411	959	56 028	1 767
55—59	32 094	1 012	19 223	1 032	51 317	2 044
60—64	29 373	2 073	15 991	2 163	45 364	4 236
65—69	25 481	2 482	12 928	3 168	38 409	5 650
70—74	19 922	4 382	9 145	4 123	29 067	8 505
75—79	13 754	4 734	5 763	3 400	19 517	8 134
80—84	8 191	4 393	2 708	2 094	10 899	6 487
85—89	4 152	2 710	1 190	659	5 342	3 369
90 og over	1 845	939	381	330	2 226	1 269
Ialt	473 357	26 034	363 806	21 611	837 163	47 645

Tabel 3. Samme Beregning for Aaret 1930.

Aldersgrupper.	Bygderne.		Byerne.		Riget.	
	Samlet Antal Personer.	Antal Invalid.	Samlet Antal Personer.	Antal Invalid.	Samlet Antal Personer.	Antal Invalid.
1. Mænd:						
17—19	39 048	143	34 185	121	73 233	264
20—24	49 855	220	58 786	362	108 641	582
25—29	39 169	213	46 522	451	85 691	664
30—34	36 590	242	41 626	521	78 216	763
35—39	37 081	305	37 440	580	74 521	885
40—44	34 761	355	32 293	563	67 054	918
45—49	32 752	366	26 539	550	59 291	916
50—54	30 832	407	22 622	644	53 454	1 051
55—59	27 445	695	17 341	924	44 786	1 619
60—64	24 454	1 088	13 583	1 063	38 037	2 151
65—69	21 791	2 071	9 946	2 137	31 737	4 208
70—74	17 999	2 658	7 241	2 763	25 240	5 421
75—79	12 741	3 411	4 272	2 662	17 013	6 073
80—84	7 318	3 427	2 051	1 600	9 369	5 027
85—89	3 050	1 539	626	516	3 676	2 055
90 og over	1 000	905	166	125	1 166	1 030
Ialt	415 886	18 045	355 239	15 582	771 125	33 627
2. Kvinder:						
17—19	35 508	129	38 980	298	74 488	427
20—24	46 978	206	73 574	614	120 552	820
25—29	40 347	230	59 129	549	99 476	779
30—34	39 493	276	52 761	620	92 254	896
35—39	40 005	362	45 731	679	85 736	1 041
40—44	37 303	532	40 219	874	77 522	1 406
45—49	35 300	559	33 180	1 028	68 480	1 587
50—54	33 929	816	30 089	1 287	64 018	2 103
55—59	29 535	931	23 214	1 247	52 749	2 178
60—64	27 077	1 911	19 146	2 590	46 223	4 501
65—69	24 409	2 377	15 977	3 915	40 386	6 292
70—74	20 218	4 447	11 854	5 345	32 072	9 792
75—79	14 698	5 059	7 810	4 608	22 508	9 667
80—84	9 034	4 845	3 726	2 880	12 760	7 725
85—89	4 035	2 634	1 430	792	5 465	3 426
90 og over	1 639	834	413	357	2 052	1 191
Ialt	439 508	26 148	457 233	27 683	896 741	53 831

Tabel 4. Samme Beregning med Anvendelse af tiaarige Aldersgrupper for 1930.

Aldersgrupper.	Bygderne.			Byerne.			Riget.	
	Samlet Antal Personer.	Invaliditetskoefficienter.	Antal Invalider.	Samlet Antal Personer.	Invaliditetskoefficienter.	Antal Invalider.	Samlet Antal Personer.	Antal Invalider.
1. Mænd:								
17—19 . . .	39 048	0.37	144	34 185	0.35	120	73 233	264
20—29 . . .	89 004	0.49	436	105 328	0.77	811	194 332	1 247
30—39 . . .	73 619	0.74	545	79 118	1.39	1 100	152 737	1 645
40—49 . . .	67 595	1.06	717	58 750	1.90	1 116	126 345	1 833
50—59 . . .	58 355	1.92	1 120	39 885	4.03	1 607	98 240	2 727
60—69 . . .	46 260	6.81	3 150	23 514	13.73	3 228	69 774	6 378
70—79 . . .	30 718	19.17	5 889	11 535	46.27	5 337	42 253	11 226
80—89 . . .	10 371	47.96	4 974	2 674	79.02	2 113	13 045	7 087
90 og over .	1 008	90.46	912	158	75.61	119	1 166	1 031
Sum	415 978	—	17 887	355 147	—	15 551	771 125	33 438
2. Kvinder:								
17—19 . . .	35 504	0.36	128	38 984	0.76	297	74 488	425
20—29 . . .	88 011	0.50	440	132 017	0.88	1 162	220 028	1 602
30—39 . . .	79 562	0.80	606	98 428	1.32	1 299	177 990	1 905
40—49 . . .	72 855	1.50	1 093	73 147	2.59	1 895	146 002	2 988
50—59 . . .	63 521	2.77	1 760	53 246	4.79	2 551	116 767	4 311
60—69 . . .	51 532	8.29	4 272	35 077	18.57	6 514	86 609	10 786
70—79 . . .	34 877	26.69	9 309	19 703	50.04	9 859	54 580	19 168
80—89 . . .	13 067	57.39	7 499	5 158	70.83	3 653	18 225	11 152
90 og over .	1 670	50.90	850	382	86.56	331	2 052	1 181
Sum	440 599	—	25 957	456 142	—	27 561	896 741	53 518

(Fortsat fra S. 61.)

svagere besat i 1891, end Tilfældet kan beregnes at ville være i 1930. Af hvert 100 Mænd i Alderen 70—80 Aar hørte nemlig i 1891: 64 Procent til den yngre og 36 Procent til den ældre Femaarsgruppe, medens de tilsvarende Procenttal i 1930 er beregnet at skulle være henholdsvis 60 og 40. En lignende Forskel er der for Kvinder. Og det interessante ved dette Forhold er, at den forholdsvis stærke Repræsentation af den yngre Femaarsgruppe i 1891 skriver sig fra den stærke Forøgelse, som fandt Sted i Henseende til Antallet af Fødte efter 1814. Thi dette Antal steg saa betydeligt, at i de Fødselsaar, der modsvare Aldersgrupperne 75—80 og 70—75 den 1 Januar 1891, blev Antallet af Fødte forøget fra 122 276 i Aarene 1811—1815 til 154 507 i Aarene 1816—1820, altsaa en Forøgelse af ikke mindre end 26 Procent, uagtet Afstanden mellem disse Femaarsperioder kun er fem Aar. I de Aar, der i 1930 svarer til de samme Aldersgrupper, nemlig 1851—1855 og 1856—1860, forøgedes Antallet af Fødte med 10 Procent.

Det er denne Forskel, som har fortsat sig nedigjennem Tiderne og bevirket den paa pegede Forskel mellem Resultaterne af Invaliditetsberegningerne, eftersom den bygges paa Tiaarsgrupper eller paa Femaarsgrupper.

Bilag II.

Beregning over Invaliditetssandsynlighederne paa Grundlag af den parlamentariske Arbejderkommissions berigtigede Opgaver over de i 1894 nytilkomne Invalider, fordelt paa de enkelte Aldersgrupper i Overensstemmelse med de tilsvarende Opgaver for Aarene 1890—1894.

Aldersgrupper.	Nyttilkomne Invalider ifølge Tabel I og 16.				Tallene for 1894 for- delt inden hver Hovedgruppe efter samme Forhold som for Aarene 1890— 1894 og med Berig- tigelse for Kvinder.		Aktive 1894 ¹⁾ .		Herefter bereg- nede nye Invali- ditetssandsynlig- heder (i x × 10 000).	
	Mænd.		Kvinder.							
	1894.	1890/94.	1894.	1890/94.						
17—19 . . .	11	39	11	33	11	10	3 286	3 924	33	25
20—24 . . .	12	43	25	48	12	14	3 910	5 468	31	26
25—29 . . .	10	34	19	54	10	16	3 606	4 711	28	34
30—34 . . .	15	50	19	44	14	13	3 554	4 307	39	30
35—39 . . .	9	35	26	61	10	18	3 462	4 002	29	45
40—44 . . .	15	48	34	79	13	23)	5 902	6 702	42	66
45—49 . . .	13	47	33	71	12	21)				
50—54 . . .	15	60	41	87	16	25	2 634	2 696	61	93
55—59 . . .	19	77	31	81	20	24	2 079	2 142	96	112
60—64 . . .	26	138	66	150	36	44	1 888	1 962	191	224
65—69 . . .	52	165	73	193	43	57	1 529	1 562	281	365
70—74 . . .	52	189	104	259	60	73	1 066	1 011	563	722
75—79 . . .	39	128	64	156	40	45	488	546	820	824
80—84 . . .	31	73	38	100	23	29	169	169	1 361	1 716
85—89 . . .	6	23	16	35	7	10	44	51	1 591	1 961
90—94 . . .	4	6	5	6	2	2	7	25	(286)	(80)
95 og over .	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—
Hovedgrupper:										
17—39 . . .	57	201	100	240	57	71	17 818	22 412	32	32
40—69 . . .	140	535	278	661	140	194	14 032	15 064	100	129
70 og over .	132	420	228	558	132	159	1 774	1 802	744	882
Ialt	329	1 156	606	1 459	329	424	33 624	39 278	98	108

¹⁾ Tabel 3 og 18.

Bilag 12.

Beregning angaaende de Modifikationer, som de i Bilag II anførte Invaliditetssandsynligheder kan antages at ville undergaa ved Anvendelse af de tyske Forsikringsregler istedetfor de af den parlamentariske Arbejderkommission foreslaaede.

Aldersgrupper.	De i Bilag 11 beregnede Invaliditetssandsynligheder pr. 1 000		Fradrag af 5 Procent for Nedsættelse af Invaliditetsgrænsen fra 40 til 33 ¹ / ₃ Procent.	Fradrag for Forlængelse af Ventetiden fra ¹ / ₂ —1 Aar.	Samlet Fradrag.	De ifølge det foregaaende reducerede Invaliditetssandsynligheder.		Disse skal paa Grund af Forskjellen mellem den hele Befolkning og Byarbejderbefolkningens Invaliditetsrisiko multipliceres med:		Herefter beregnede Invaliditetssandsynligheder efter tyske Forsikringsregler pr. 1 000.	
	Mænd.	Kvinder.	M. og K.	Mænd og Kvinder.	Mænd og Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.
17—19	33	25	5	40	45	18.2	13.8	1.30	1.40	24	19
20—24	31	26	5	35	40	18.6	15.6	1.32	1.45	25	23
25—29	28	34	5	30	35	18.2	22.1	1.33	1.50	24	33
30—34	39	30	5	25	30	27.3	21.0	1.35	1.55	37	33
35—39	29	45	5	20	25	21.8	33.8	1.50	1.80	33	61
40—44	36 ¹⁾	58 ¹⁾	5	15	20	28.8	46.4	2.00	2.60	58	121
45—49	48 ¹⁾	74 ¹⁾	5	10	15	40.8	62.9	2.02	2.80	82	176
50—54	61	93	5	5	10	54.9	83.7	2.03	3.30	111	276
55—59	96	112	5	3	8	88.3	103	2.05	3.20	181	330
60—64	191	224	5	3	8	176	206	2.20	2.40	387	494
65—69	281	365	5	3	8	259	336	2.30	2.25	596	756
70—74	563	722	5	3	8	518	664	2.30	2.25	1 191	1 494
75—79	820	824	5	3	8	754	758	2.30	2.25	1 734	1 706
80—84	1 361	1 716	5	3	8	1 251	1 579	2.30	2.25	2 875	3 555
85—89	1 591	1 961	5	3	8	1 463	1 804	2.30	2.25	3 365	4 059

¹⁾ Ved grafisk Interpolation udledet af Gjennemschnittsforholdet for Alderen 40—49.

